A

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület

jelentése 2005. évi kutatási tevékenységéről

Pécs

2006.

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK **2**

AZ EGYESÜLET 2005. ÉVI MUNKATERVE **3**

ÖSSZEFOGLALÁS **8**

FELTÁRÓ TEVÉKENYSÉG *8*

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG *8*

CSOPORTÉLET *9*

FELTÁRÓ TEVÉKENYSÉG **13**

SZAJHA FELSŐ–BARLANG (4120-16) (TEGZES ZOLTÁN) *13*

VADETETŐS-BARLANG (4120-27) (LOTZ TAMÁS) *18*

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG **25**

CSAPADÉKMÉRÉS ABALIGETEN (4120-27) (ZALÁN BÉLA) *25*

RADONTRANSZPORT MÉRÉSEK NÉGY MECSEKI BARLANGBAN (ZALÁN BÉLA) *28*

Pietró-barlang *28*

Tüskés-zsomboly *34*

Pietró és Tüskés-barlangok összefüggésének kérdéséhez *39*

Szajha-barlang *42*

Vadetető-barlang *47*

ADATOK AZ ABALIGETI-BARLANG HIDROLÓGIÁJÁHOZ (ZALÁN BÉLA) *54*

VÍZFESTÉS A SZAJHA FELSŐ–BARLANGNÁL (TEGZES ZOLTÁN, PAST ANDRÁS) *56*

A BARLANGI DENEVÉRKUTATÁS 15 ÉVES EREDMÉNYEI A MECSEKBEN (SZATYOR MIKLÓS) *65*

LAPOSVASAS SÍNRENDSZER (TEGZES ZOLTÁN) *69*

CSOPORTÉLET **75**

49. BARLANGNAPOK: 2005 JÚNIUS 24-26; KAB-HEGY, SÁRCSI-KÚT (LOTZ TAMÁS) *75*

KAMNIKI-HEGYSÉG, 2005.07.01-03. (PÉTERFIA KATA) *77*

ÖTZ-VÖLGYI TÚRA, 2005.07.24-31. (PÉTERFIA KATA) *82*

PRO NATURA – PIZOLIT KÖZÖS TÚRA A DOLOMITOKBAN 2005. 08. 13. – 20. (VARGA ADRIENN) *88*

EGY TERMÉKENY HÉT KRÓNIKÁJA (BALOGH ANDRÁS) *95*

III. MECSEKI AGYAGOS BARLANGÁSZVERSENY (TEGZES ZOLTÁN) *97*

PRO NATURA KARÁCSONYI ÉJSZAKAI TÚRA 2005 (KOMÁROMI SZILVIA) *101*

Az Egyesület 2005. évi munkaterve

(Készült: 2005. februárjában)

A Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület a 2005-ös évre az alábbi barlangokra kért ***kutatási engedély****t Tegzes Zoltán (kutatásvezető), Zalán Béla (kutatásvezető helyettes) irányításával a Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől:*

- Örömleány(Szajha)-felső barlang 4120-16
- Sózó –víznyelő 4120-54
- Vadetetős –víznyelőbarlang 4120-27
- Abaligeti Nyugati II. Oldalág 4120-1
- Abaligeti Nyugati I. Oldalág 4120-1
- Mészégető- források barlangja 4120-4
- Pietró-barlang 4120-38
- Tüskés-zsomboly 4120-39

Általános elvek:

Az általunk kutatni kívánt barlangokban egész évben, az időjárási viszonyoktól, valamint a kutatáshoz szükséges létszám meglététől függően folyamatosan tervezünk kutatást.

A kutatásban az egyesület teljes tagsága részt vesz, a terepi munkálatok mindig az éppen helyszínen tartózkodó kutatásvezető felügyelete és irányítása mellett folynak.

Radontranszport vizsgálatoknál alkalmazott műszer leírása:

Az alkalmazott Datakqa DLC-Rn-P.T. műszer prototípus, kereskedelmi forgalomba nem került, kísérleti jelleggel készültek a T 017560. sz. OTKA project keretében melynek irányítója Várhegyi András a földtudomány kandidátusa volt. A műszerek egy része a tervezett élettartamot meghaladóan még működőképes, jelenleg a mecseki karszt- és barlangkutatást szolgálják.

A műszerek mérete:

A műszer 1db 50cm hosszú és 6cm átmérőjű acél, vagy 2db 30cm hosszú kábellel összekötött műanyag csőbe van beszerelve. Belőle csak rövid, az adatletöltést biztosító csatlakozó kábel vezet ki.

A műszerek elhelyezése:

Általában a barlang bejárati zónájában, természetes rejtekhelyet (hasadékot, lyukat) felhasználva. A beépítésük állagváltoztatást nem igényel.

A műszerek kezelése:

Az adattárolóval rendelkező műszerek évi két, esetleg három adatkinyerést igényelnek. Kiemelésük után számítógépes adatletöltés majd elemcsere következik, újraindítás után kerülnek vissza a barlangba. Szükséges létszám max. 2fő.

Egyes barlangokra bontott részletes kutatási terv:

Örömleány(Szajha)-felső barlang:

Folytatnánk a barlang feltáró kutatását. A barlang jelenleg kb. 30 méter mély, kb. 45 méter hosszú. További barlangszakaszok feltárása a végponti szálkőhasadék tágításával, valamint a felhalmozódott törmelék, omladék eltávolításával lehetséges. A kitermelt törmelék a felszínen már meglévő deponálási helyen kerül elhelyezésre. A jelenleg ismert üregrendszer, valamint a végponton jól érezhető huzat alapján nagyobb barlangrendszer feltárására van esély. Tervezzük egy olyan sínpálya beépítését a barlangba, aminek segítségével egyszerűbbé válna a kitermelt törmelék felszínre juttatása. A pálya alapja 50*4 mm-es laposvas, melyet 1,5 – 2 méterenként 30*30 mm-es szögvas idomok segítségével rögzítünk a barlangban. A sínpálya ideiglenes jellegű, a kutatás befejezésekor azt teljes egészében eltávolítjuk a barlangból.

Sózó –víznyelő:

Folytatni kívánjuk a több éve folyamatoson tartó radontranszport vizsgálatokat. Elkezdenénk a több éve beomlott bejárat újbóli kiásását, biztosítását, majd a nyelő további feltáró kutatását. A kitermelt törmelék a felszínen már meglévő deponálási helyen kerül elhelyezésre. A barlang bejárati, omladékos szakasza eredetileg kútgyűrűkkel volt biztosítva, ezek a barlang beomlása során betemetődtek. A nyelő újbóli kibontása során ezen kútgyűrűket használjuk fel a járatbiztosításra.

Abaligeti Nyugati II. Oldalág:

Az II. Oldalágban több ponton találhatók olyan kürtők, melyeknek teteje nem látszik, vagy járható méretű folytatás látható. Ezen kürtők kimászásával eddig ismeretlen járatszakaszokba juthatunk be, esetleg sikerülne kimutatni kapcsolatot felszínen lévő víznyelőkkel, beszakadásokkal.

Abaligeti Nyugati I. Oldalág:

Az I. Oldalág végpontján egy 15 méter magas kürtő található, a kürtő tetején kb 20 cm hosszú szűkület mögött jelentős méretű üreg látszik. Csapadékos időben a kürtőben vízfolyás alakul ki, ez felszíni kapcsolatot sejtet. A szűkület átbontásával eddig ismeretlen, esetleg szintes járatba juthatnánk be. A szűkület átvésésekor keletkező kismennyiségű törmelék a kürtő tetején lévő fülkében kerülne elhelyezésre.

Mészégető- források barlangja:

Átfogó vízkémiai vizsgálatok beindítását tervezzük a barlangban annak kiderítésére, hogy az elmúlt 10 év alatt mennyit változott a barlangi patak vízminősége. Az elemzéseket a Szigetvári Vízmű mikrobiológiai laborjának közreműködésével végezzük. A vizsgálatokhoz vízminták vételére van szükség. A mintákat részbe a felszínen a foglalt forrásból, részben a III. szifonnál illetve a Tökgyalunál vennénk. A vizsgálatokhoz évszakonként 1-2 mintavétel, illetve árvízkor történő mintavétel szükséges.

A mintavételek a barlangban állagváltozást nem okoznak.

Pietró –barlang:

Folytatni kívánjuk a több éve folyamatoson tartó radontranszport vizsgálatokat.

A barlang iránya, elhelyezkedése és légkörzése alapján feltételezzük, hogy kapcsolatban áll a Tüskés-barlanggal. Ennek kiderítésére hőmérsékletméréseket végzünk termisztoros hőmérsékletmérővel. Az érzékelőket az alábbi pontokon helyezzük el: bejárat, végpont, régi végpont, Zoknis. Az érzékelők elhelyezése a barlangban állagváltoztatást nem okoz. A mérést egyszer nyári, egyszer téli időszakban, 24 órán keresztül végezzük

Tüskés –barlang:

Feltételezzük, hogy a barlang kapcsolatban áll a Pietró –barlanggal. Ennek kiderítésére radon-, és hőmérsékletméréseket végeznénk. Hőmérsékletmérést termisztoros hőmérsékletmérővel történik. Az érzékelőket a barlang alábbi pontjain helyezzük el: bejárat, végpont, végponti akna teteje. Az érzékelők elhelyezése a barlangban állagváltoztatást nem okoz. A mérést egyszer nyári, egyszer téli időszakban, 24 órán keresztül végezzük.

Vadetetős –víznyelőbarlang:

A barlangban folytatni kívánjuk a folyamatos radontraszport méréseket, a műszert a bejárat alatt pár méterrel helyezzük el. Az eddigi mérések eredménye alapján lehet a barlang alatt olyan járatrendszer, amely kapcsolatban áll az Abaligeti–barlang ismeretlen szakaszaival. A barlang feltáró kutatása során a végponti, felszínről behordódott kitöltés eltávolítását végeznénk el, a kitermelt törmelék a felszínen kialakítandó deponálási helyen kerülne elhelyezésre.

A Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület a 2005-ös évre az alábbi objektumokra kért ***víznyomjelzéshez engedély****t Tegzes Zoltán (kutatásvezető), Zalán Béla (kutatásvezető helyettes) irányításával:*

- Csika-lyuka barlang
- Örömleány–barlang
- Csiga–lyuk
- Száraz-tó víznyelők
- Sózó –víznyelő

A Pro Natura Karszt-és Barlangkutató Egyesület közel egy évtizede folytat feltáró és tudományos kutatásokat Orfű és Abaliget térségében.

Az utóbbi néhány év tevékenysége csaknem kizárólag az *Abaligeti-barlangrendszer* kutatásához kapcsolódott. Ez idő alatt összegyűjtött dokumentáció tanulmányozása, és saját munkánk eredményei mind jobban rávilágítanak azokra a feladatokra, melyek elvégzése nélkül a feltárási kísérletek, és a jelenleg zajló hidrológiai mérések értékelése is részben a véletlenre, részben a spekulációra épülhet. A barlang hidrológiai kutatása annak ellenére, hogy már évtizedekkel ezelőtt megkezdődött és jelentős eredményekkel büszkélkedhet, mint pl. vízgyűjtő terület lehatárolása, még koránt sem teljes. Számos olyan vízelnyelődési, vagy megjelenési pontot ismerünk a barlangon belül és azon kívül is a vízgyűjtő területen, melyek hidrológiai összefüggései a mai napig nem tisztázottak.

Amennyiben sikerülne e nyitott kérdések nagy részét lezárni, akkor jelentős ismeretekre tennénk szert a barlang kialakulásának, fejlődéstörténetének megismerésében. Ezeken a hiányosságokon kíván egyesületünk változtatni, a szükségesnek ítélt víznyomjelzések elvégzésével.

A víznyomjelzéshez Fluoreszceint kívánunk felhasználni.

Egyéb munkák, tervek:

Idén is tovább szeretnénk folytatni a már hagyományosnak mondható denevérállományra vonatkozó megfigyeléseinket. Terepbejárásainkról szisztematikus dokumentációt tervezünk készíteni.

A kutatási tevékenység mellett továbbra is fontosnak érezzük az Egyesület tagjainak képzését mind szakmai, mind technikai szempontból. E célból előadásokat, diavetítéseket tartunk tagjainknak, akik rendszeres barlangtúrákon és kötéltechnikai oktatáson vehetnek részt.

A 2005-ös esztendőben hangsúlyt szeretnénk helyezni Egyesületünk ill. munkánk publikálására. Internetes honlapunk (http://pronatura.fw.hu) fejlesztését is tervezzük

A 2004-es év élénk csoportéletét 2005-ben is fenntartanánk. Kiemelten kívánjuk kezelni az Abaligeti Általános Iskola régi épülete egyes helyiségeinek kutatóbázisként való kialakítását, üzemeltetését

Bővíteni szándékozunk az Egyesület eszközparkját és könyvtárát is.

Összefoglalás

Feltáró tevékenység

2005-ben két barlang feltáró kutatására volt kapacitásunk. Ezek során nemcsak továbbjutást sikerült elérni, hanem egy egyedi fejlesztés révén hatékonyabbá is vált a munkavégzés.

Szajha felső–barlang (4120-16)

A barlangban 2004–ben történt jelentős továbbjutás, és egy sikeres vízfestés eredménye alapján a 2005. évben egyesületünk fő kutatási objektuma volt ez a barlang. A kutatáshoz szükséges létszám csökkentése miatt kiépítésre került egy olyan sínrendszer, melynek segítségével könnyebbé vált a törmelékszállítás. Az év második felében újabb járatszakaszok kerültek feltárásra, ezek együttes hossza mintegy 12 méter.

Vadetetős-barlang(4120-27)

Az elmúlt évek radon vizsgálatai eredményeinek ismeretében 2005-re megkértük az engedélyt a barlang feltáró kutatására, amely látványos eredményt hozott.

Tudományos tevékenység

Az elmúlt évek vizsgálatai, mérései (csapadék-, radontranszport-, vízhozammérés, denvérmonitoring) kiegészültek két karsztobjektum (Csika lyuka-bg., Szajha felső-bg.) víznyomjelzésének elvégzésével. A továbbiakban elsősorban a Sózó-víznyelő festésére koncentrálunk. A víznyelő festésének tervezése nagyrészt megtörtént, azonban csak a megfelelő időjárási viszonyok és emberi erőforrás rendelkezésre állása esetén tudjuk a munkát elvégezni. Addig további adatgyűjtést is végzünk.

Csapadékmérés Abaligeten (4120-27)

A csapadékméréseket még 2003 őszén kezdtük, és az óta folyamatosan végeztük. A kapott adatok birtokában megállapítható az évi össz csapadék mennyisége és annak évszaki, vagy havi eloszlása. Nehezíti az adatgyűjtést, a napi ellenőrzést igénylő berendezés.

Radontranszport mérések négy mecseki barlangban

Egyesületünk több tagjának segítségével tovább folytattuk az adatgyűjtéseket a Pietró-, a Tüskés-, a Vadetető-, és a Szajha-barlangokban. A felhasználható adatok jórészt a már

ismert jelenségeket erősítették meg, de a Vadetető-barlang esetében rendkívül figyelemre méltó eredményekkel találkozhattunk.

Adatok az Abaligeti-barlang hidrológiájához

Amennyiben valaki a barlang kialakulásával, fejlődéstörténetével kívánna foglalkozni, annak elengedhetetlenül szükséges az azt kialakító és állandóan formáló vízfolyások működésének ismerete. Egy kevésbé ismert, időszakos vízmegjelenés található a Kis-dóm nevű barlangszakasz belső végén, melynek eredetét sikerült nemrég víznyomjelzéssel tisztázni.

Vízfestés a Szajha felső–barlangnál

Az Abaligeti–cseppkőbarlang ismeretlen szakaszainak feltárása érdekében folytatott kutatómunkánk során figyelmünk egyre inkább a Szajha felső–barlang kutatására terelődött. Annak tisztázására, hogy a barlang kapcsolatban áll-e az Abaligeti-barlang folytatásával, szükségessé vált egy víznyomjelzés elvégzése. A sikeres vízfestés eredményeképp a rendszerről új ismeretekkel gyarapodtunk, és új távlatok nyíltak a barlang feltárásában.

A barlangi denevérkutatás 15 éves eredményei a Mecsekben

A témában idén másfél évtized monitoringját, tapasztalatait összegző munka született.

Laposvasas sínrendszer

A Szajha-barlang kutatásához szükséges létszám csökkentése miatt kiépítésre került a barlangban egy egyszerű sínrendszer, melynek segítségével könnyebbé és gyorsabbá vált a törmelékszállítás.

Csoportélet

2005-ben sem másként, mint a korábbi években, folytatódott az egyesület és tagjai kapcsolatainak kibővülése.

Túráink során jártunk hazánk, és a környező országok karsztterületein, látogattuk ezeket a természeti szépségeket barlangi- és felszíni túrák ill. feltáró kutatások során is. Megtekintettük az Aggteleki-karszt, a Balatonfelvidék, a Bakony- és a Budai-hegység barlangjait, részt vettünk az Országos Barlangnapokon. Túráztunk az erdélyi Bihar hegység területén, Dámis környékén, áprilisban a Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesülettel közösen a szerbiai Miroc hegység néhány barlangjában. Tagjaink jártak idén is az olaszországi Gortani-barlangban.

A felszíni túrák során többek között eljutottunk a Dolomitok hegyei és kanyonjai közé, több alkalommal a Kamniki-alpokba, Dél-Tirolba, az Ötz-völgy környékére, az Ortler csoport

hegyei közé és a Grossglockner csúcsára is. Hagyományos karácsonyi éjszakai túránk a Kelet-Mecsekbe vezetett.

Kapcsolataink tovább mélyültek más természetjáró, barlangász, és hegymászó csoportokkal és egyesületekkel. Nemcsak közös túrákat szervezünk, de bőven találunk alkalmat, hogy közös munka során egymást segítsük.

2005. januárja óta a Magyar Barlangi Mentőszolgálat bővítésbe kezdett. Az alapozó tanfolyami alkalmakon, mentőgyakorlatokon havi rendszerességgel 2 tagunk vett részt, a rendes és próbaidős tagsággal rendelkező DMTE-seken (DMTE – a BMSZ Dél-magyarországi Területi Egysége) kívül. Ilyen formában tudtunk segítséget nyújtani január 15.-én a Rám-szakadékba zuhant turista mentésénél is. A központi BMSZ gyakorlatokon mellett jelen voltunk a területi gyakorlatokon is, melyeket mindkét alkalommal a Vízfő-forrásnál tartottuk. A BMSZ-hez kapcsolódva két társunk T2 tanfolyamot végzett és túravezetői tanfolyamra jelentkezett.

A mecseki barlangkutatók vezetőinek találkozójára 2005. január 9. –én az Orfűi faluházban került sor a következő szervezetek részvételével: Barlangi Mentőszolgálat Dél-Magyarországi Területi Egység, Janus Pannonius Tudományegyetem Barlangkutató Egyesület, Mecsek Egyesület Barlangkutató Osztály, Mecseki Karsztkutató Csoport, Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület, Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület. A találkozón egyenlőre nem jött létre hivatalosan lefektetett szövetség. A szervezetek kinyilvánították hajlandóságukat a további hatékony együttműködésre, mely elsősorban szakmai alapokon képzelhető el, egyenrangú félként. A stratégiáról, a közreműködés módjáról jövőben egyeztetéseket határoztunk el. Döntések születtek egy közös könyvtári adatbázis, eszközlista létrehozásáról, megteremtve a szervezetek közötti kölcsönzés lehetőségét is. Megcéloztuk egy közös barlangos szakmai névsor kialakítását.

Jó kapcsolatot tartottunk a hivatalos szervekkel; a Duna-Dráva Nemzeti Parkkal, a Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséggel, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal és természetesen más barlangkutató szervezetekkel is. Több alkalommal fogadtuk e csoportok, egyesületek tagjait és segítettünk feltáró kutatásaikban. Jó alkalom volt a találkozókra a III. Mecseki Agyagos barlangászverseny, és Rostás Attila által szervezett sásdi barlangász disznóvágás is. A Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület alapfokú (barlangjáró) tanfolyamát túravezetőként, kísérőként és előadóként több tagunk idén is segítette (elsősegélynyújtás, kötéltechnika, általános földtan, természetvédelem, barlangbiológia, barlangklímatológia, a barlangkutatás története témakörökben).

Tárgyévben két pályázaton szerepeltünk sikeresen. Nyári kutatótáborunk lebonyolításának költségeit nagyrészt idén is a Karszt- és Barlang Alapítványhoz benyújtott pályázatunk révén elnyert támogatás fedezte. A Nemzeti Civil Alaprogram pályázatán működési költségekre kaptunk támogatást.

Egyesületünk idén ünnepelte fennállásának 10. évfordulóját, melyet abaligeti kutatóházunk átadásával, jubileumi összejövetellel, rendhagyó barlanglátogatással, előadásokkal, és zenés-táncos mulatsággal tettünk emlékezetessé. A rendezvényre meghívást kaptak jelenlegi és volt tagjaink, a Mecsekben kutató és szervezetünkkel szoros kapcsolatban levő egyesületek képviselői is. A találkozó emlékére mindenki egy „Pro Natura” emblémás pólót vihetett haza.

Csoportélet kategóriában a következő írások születtek:

49. Barlangnapok: 2005 június 24-26; Kab-hegy, Sárcsi-kút

A 49. Barlangnap a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetsége szervezésében a Bakonyban, Kab-hegyen, Sárcsi-kúton került megrendezésre. A rendezvényen az egyesület tagságából a hárman voltunk jelen.

Kamniki-hegység, 2005.07.01-03.

A túrabeszámoló egy szlovéniai magashegyi élményt ír le: „Korábban még sosem jártam Szlovéniában, ezért nagyon megörültem, amikor meghívást kaptam egy hétvégi kiruccanáshoz a Kamnikba. Azt nem tudtam, hol van ez a hegység, de ez nem zavart különösképpen. A varázsszó elhangzott: „hegy", innentől kezdve szinte lényegtelen volt számomra, hogy a világnak melyik csücskében található."

Ötz-völgyi túra, 2005.07.24-31.

Dél-Tirol halk tehénkolompjai, a vízesések csobogásainak hangja, gyógyfűves illatú, mesebeli rétjei és vadregényes hegyei közé kalauzol a szerző élményeinek leírásával: „Kisebb-nagyobb szervezkedés után összeállt 7 fős csapatunk, s készek álltunk az indulásra az Ötz-völgybe, ezen belül is Tanas nevű kis faluba, ahol a szállásunk volt lefoglalva."

Pro Natura – Pizolit közös túra a Dolomitokban2005. 08. 13. – 20.

Egyesületünk, mint minden esztendőben, idén is szervezett egy hosszabb nyári túrát. Az úti cél ezúttal is - mint majd minden évben - a Dolomitok volt. Velünk tartott a pesti Pizolit Barlangász Egyesület néhány tagja is. Terveink között leginkább via ferratázás valamint kanyonozás szerepelt, de ha már ott voltunk egy kis városnézést sem hagytunk ki. Útikaluzként Pascal Sombardier, Dolomitok könyvét és az olaszország ÉK-i kanyontúráit leíró Gole & Canyons kiadványt használtuk.

Egy termékeny hét krónikája

Ketten közülünk nyár végén ismét túráztak a Gortani-barlangban és egy élvezetes mászás során a Stüdl-gerincen keresztül meglátogatták a Grossglockner csúcsát

III. Mecseki Agyagos barlangászverseny

Második alkalommal került megrendezésre a Mecseken kutató csoportok, egyesületek játékos barlangász vetélkedője. Idén 7 csapat, és 18 egyéni induló mérte össze tudását, ügyességét. A rossz időjárás ellenére mindenki lelkesen vágott neki a megpróbáltatásoknak, és sokan vihettek haza értékes nyereményeket

Pro Natura Karácsonyi éjszakai túra 2005

Hagyományőrző Karácsonyi éjszakai túránkra egy lelkes csapat verbuválódott: Balogh András (Bé), Fábián Rudolf (Rudi), Komáromi Szilvi, Kovács Gabi, Ollé Péter (Pe'ti), Szatyor Miklós (Minki), részvételével. Pe'ti szervezésében egy igazi téli kalandban lehetett részünk a Kelet-Mecsekben

Feltáró tevékenység

Szajha felső–barlang (4120-16)

(Tegzes Zoltán)

A barlangban 2004–ben történt jelentős továbbjutás, és egy sikeres vízfestés eredménye alapján a 2005. évben egyesületünk fő kutatási objektuma volt ez a barlang. A kutatáshoz szükséges létszám csökkentése miatt kiépítésre került egy olyan sínrendszer, melynek segítségével könnyebbé vált a törmelékszállítás. Az év második felében újabb járatszakaszok kerültek feltárásra, ezek együttes hossza mintegy 12 méter.

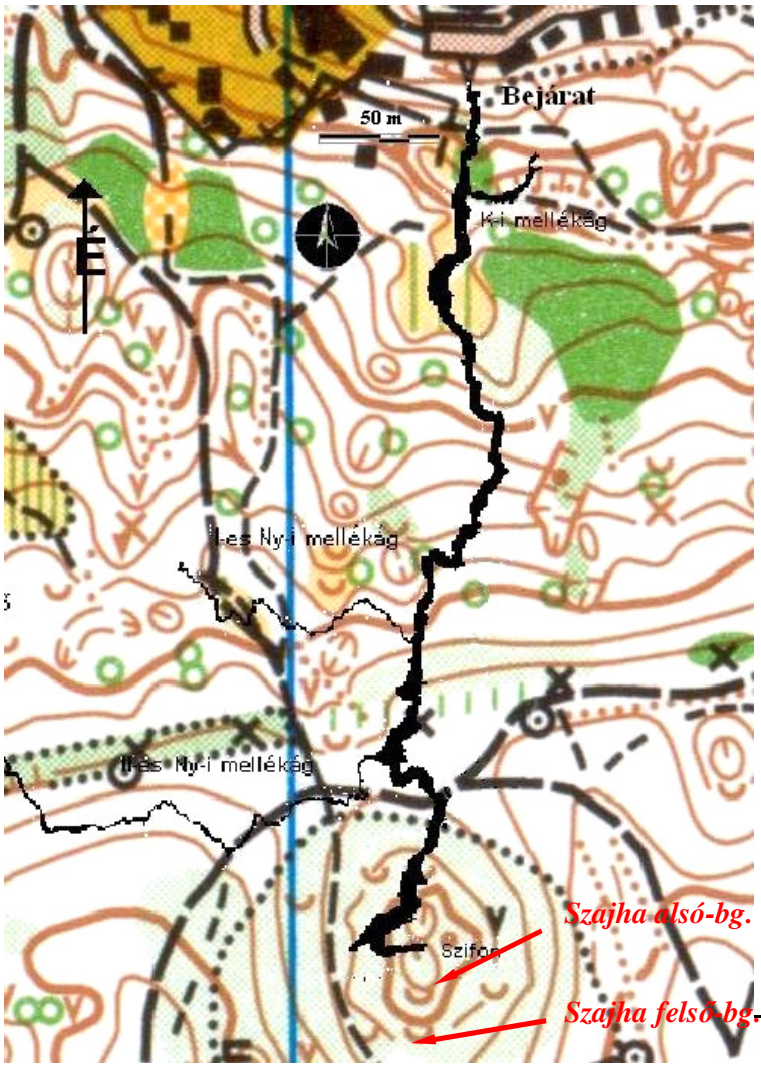

A 2004. május végi jelentős továbbjutás, és a barlangról szerzett mind több ismeret, megfigyelés alapján, a 2005-ös évben energiánkat a Szajha felső-barlangra koncentráltuk.

2004. év végéig nem sikerült elérnünk a végponti, kb. 2 méter mély, igen szűk „kút” alját, így 2005-ben a feltárást ennek a szakasznak a tágításával kezdtük. A „kutat” nyár elejére sikerült annyira kitágítanunk, hogy kényelmesen el lehessen férni az alján.

Közben elkezdtük a vödörpálya kiépítését is. Július közepére (a nyári kutatótáborunk alatt) sikerült befejeznünk a sín kiépítését, a barlang teljes hosszában, a végpontig vezettük azt le (-31 m), ezzel a Mecseken egyedülálló rendszert hoztunk létre.

A Szajha alsó- és Szajha felső-barlangok elhelyezkedése, megközelítése és az Abaligeti-cseppkőbarlanghoz való viszonya

Alapszintköz: 5m 1:3000

A barlang gőzölgő bejárati aknája, ősz végén

Noha sikerült a végpontról teli vödröt a felszínre húznunk közbeavatkozás nélkül, mégis szükségessé vált egy közbenső csörlőállást kialakítanunk a barlangban. Teljes hosszban történő húzáskor a drótkötél olyan sok helyen fekszik fel, hogy a nagy súrlódás miatt fárasztó volt a csörlőzés. A „4-es akna” alja megfelelő helynek kínálkozott a vödör átrakásához. A keresztségben ez az akna a „Pályaudvar” nevet kapta. A rendszer végleges állapotában 2 kocsival, egy közbenső vödörátakasztás beiktatásával működik.

A második (-6m) akna)

Az időközben elvégzett sikeres víznyomjelzés rámutatott arra, hogy a barlang jó helyen van, rajta keresztül jó eséllyel be lehet jutni a Szajha alatt húzódó patakos rendszerbe. Ez a tény további lendületet adott a kutatásnak.

A 4-es akna tetején, rálátás „Pályaudvar”-ra

Nyár elejére a barlangban 31 méteres mélységet értünk el. Akkor a végpont egy 6 méter mély, szilvamag alakú, közel ÉNy–DK irányú hasadék alján, az északnyugati végénél lévő elszűkülés, ezt tágítottuk ki annyira, hogy már kényelmesen el lehetett férni. Innen vízszintesen északra és nyugatra is rendkívül szűk (3-5 cm széles, 10-15 cm magas) hasadékokkal folytatódott a barlang. Mindkét hasadékban jól érezhető huzat volt. Választásunk – a

A barlang cseppkövekben szegény, néhány kisebb függőcseppkő, cseppkőlefolyás figyelhető csak meg, esetenként ezek visszaoldódása.

Leginkább oldott formákkal, kipreparálódással…

… valamint borsókővel találkozhatunk

A Pályaudvarról kivezető mindkét járatból a 6-os akna tetejére látunk rá

kicsit erősebb huzat miatt – a nyugati irányú hasadékra esett. Ezt a hasadékot kezdtük el tágítani a nyári kutatótáborban. Július 16-ára sikerült csak átbontanunk a másfél méter hosszú szűk szakaszt (a tábor utolsó kutatónapjára). A szűkület mögött 2 méteres letöréssel kis fülkébe jutottunk be. Ez a fülke egy szintén közel É–D irányú hasadék kiszélesedő része. Északi irányban a hasadék felfelé menő „kürtőrendszerben” záródik. A „kürtőrendszer” kb. 3 méter magas, több elszűkülő, illetve omlással záródó kürtőből áll. Valószínűleg ezen keresztül csatlakozik be a közeli Szajha(alsó)–barlang. A kürtőkből gyér vízfolyás szivárog.

A 6-os akna, az ÉNy–DK irányú hasadék alján a nyári eleji végpont

Déli irányban vízszintes, éppen hogy járhatatlan méretű, magas hasadékkal folytatódik a barlang. Ebben a hasadékban kb. 2 métert lehetett előre látni, utána mintha kitágulna. Mindenesetre bíztató folytatás látszott. A kürtőből szivárgó víz errefelé folyik el.

Ezen a hasadékon november 5-én sikerült átpréselődnie Hegedűs Anettnek (SZKBE) és Tegzes Zoltánnak. A 2 méter hosszú szűk szakaszt leküzdve kb. 0,8 méter széles, 1,5 méter hosszú, 3 méter magas kürtő aljára jutottunk be. A kürtő felfelé elszűkül. Ebből a kürtőből az előző hasadékkal azonos irányú 10 cm széles, 1 méter magas hasadék megy tovább vízszintesen D-DK-i irányba. Ebbe a hasadékba mintegy 2 métert lehet előre látni, utána jobbra fordul.

A barlang hossza 2005. végére 59 méter, mélysége 35 méter lett.

Egyik kutatóbrigádunk két lelkes tagja

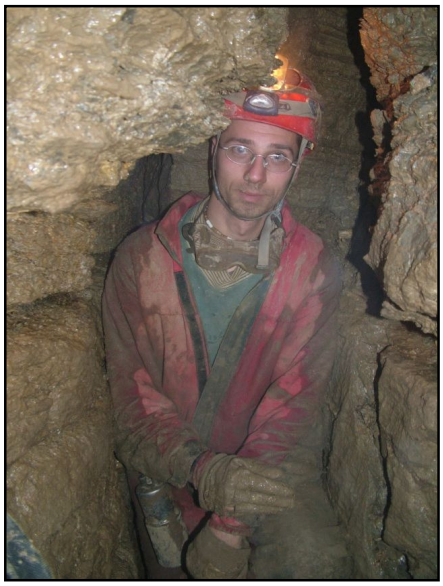

Szajha felső – barlang

alaprajz

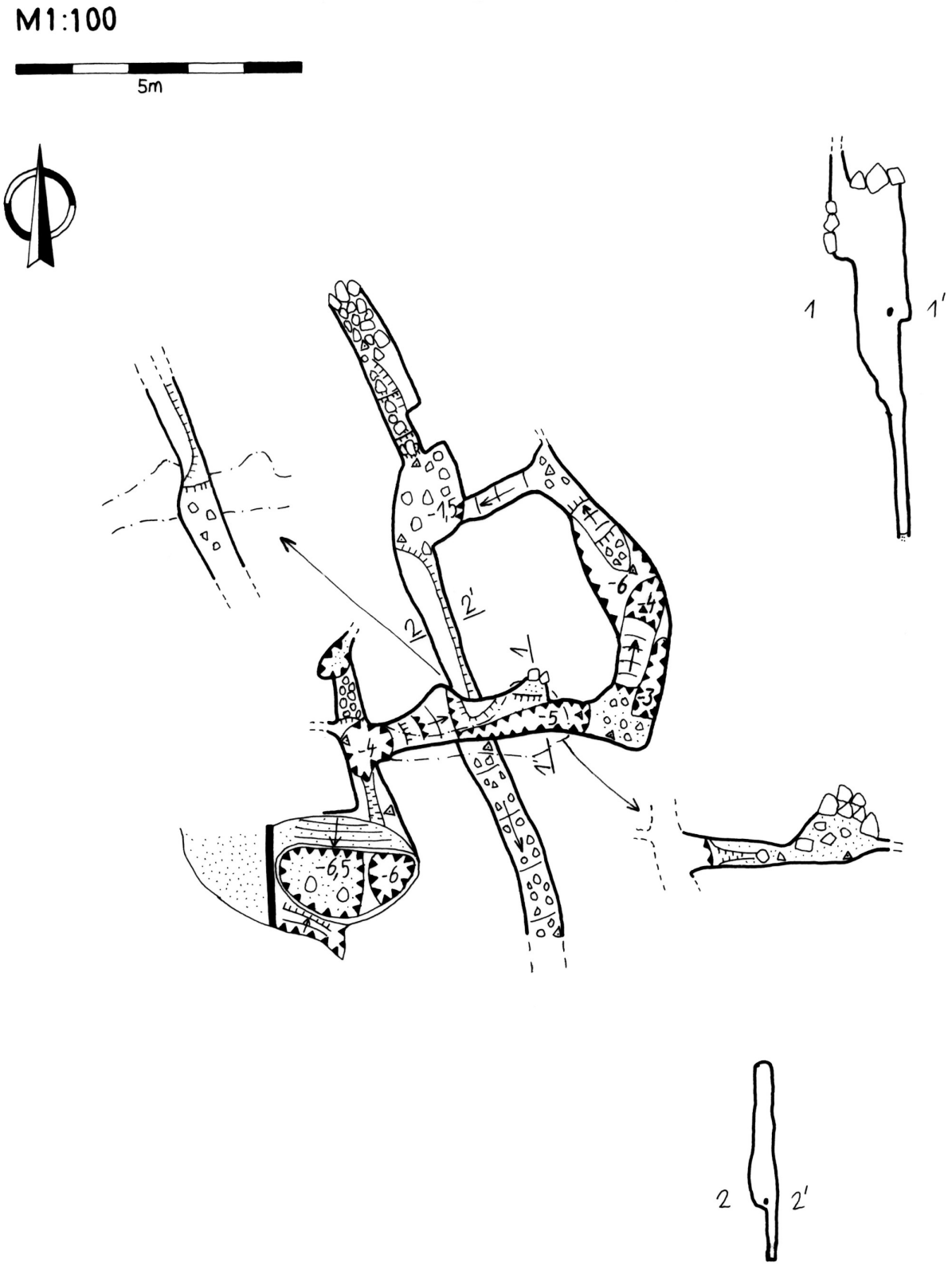

Felmérte: Pro Natura KBE
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2005. december 20.

Szajha felső – barlang

kiterített hosszmetszet

M1:100

5m

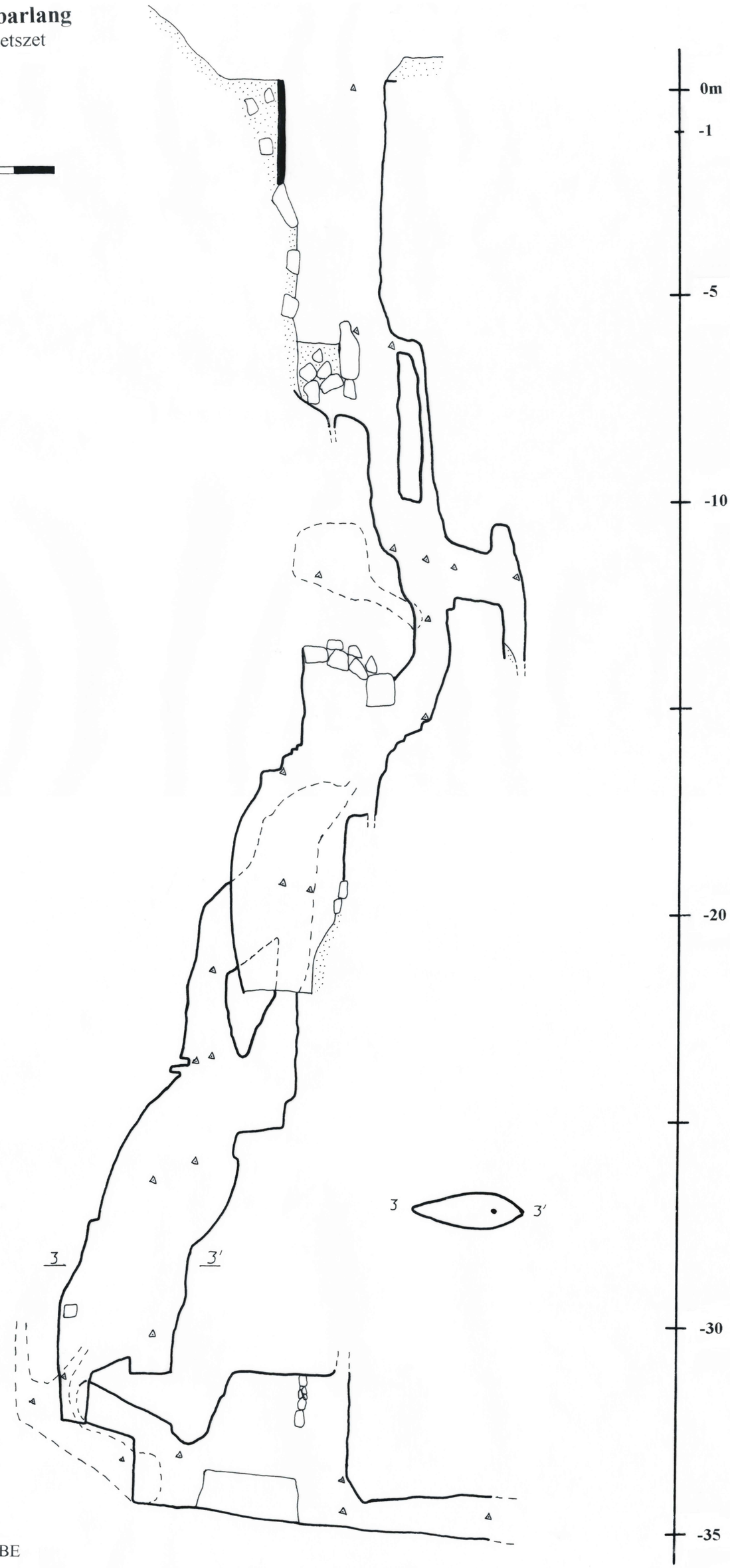

Felmérte: Pro Natura KBE
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2005. december 20.

Vadetetős-barlang
(4120-27)

(Lotz Tamás)

Az elmúlt évek radon vizsgálatai eredményeinek ismeretében 2005-re megkértük az engedélyt a barlang feltáró kutatására, amely látványos eredményt hozott.

A barlanghoz vezető vízmosások; a kép jobb alsó sarkában helyezkedik el a barlang bejárata.

A Vadetetős egy víznyelő barlang, a Nyárasvölgytől délre, nem messze Száraz-tótól. Személyautóval legkönnyebben Kővágótőttős felől, a volt V. üzem felé haladva közelíthető meg. Azonban az üzem előtt, letérünk - immár gyalog - a K jelzésre. Innen 10-15 perc alatt érhetjük el a barlanghoz vezető vízmosást (Lásd térképvázlat).

A barlang többéhez időszakosan aktív patakos meder vezet. Vízgyűjtő területe (jelenleg) nem jelentős. Fontos szempont volt a munkahely kijelölésénél, hogy 4-5m-re, néhány méterrel lejjebb, a töbör alján több aktív elnyelődési pont is található, ezért a megkezdett bontás feltöltődésére szinte semmi esély nincs. Továbbá a már régebben ismert korábban 6m mély barlang ácsolatot nem igényelt.

A barlang bejárata.

A bejárati zóna „lépcsős”szakasza

A bejárat a töbör K-i végében nyílik, ovális állandó szélességű -3m-ig. Majd (-3 m-től -6m-ig) hasadékká alakul. Két kisebb kürtő található -5 m-en. Kb. -6m-en volt a kitöltődés szintje (nyomai látszanak). –8m-ig a közel 2m-es szintkülönbséget 3-4m hosszban "lépcsökön" tehetjük meg. Majd egy balkanyar jön. Itt közel 1m-t szűkületben kell megtenni (lábbal előre hason).

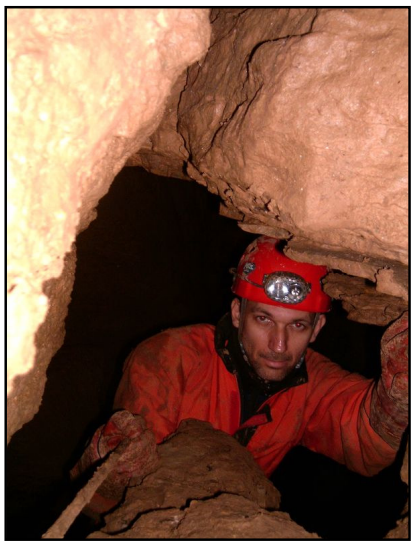

Óvatos ereszkedés, a szükülettel induló Nagy-terem bejáratában

Innen egy nagyobb terem egyik felső sarkába, kb. 4m-es magasságba érkezünk egy meglehetősen kitett(!) helyre. A terem kb. 10m hosszú, 4-6m magas és átlagosan kb. 2,5 m széles. Hosszirányban lejt, több helyen álfenékkel a főte középső-túlsó részét egy kis szögben dőlt réteglap alkotja (itt-ott pici szalmacseppkő kezdemények lógnak le róla). A helység bejárati nyílásához közel, tőlünk balra, kb. 2m-re a padlószinttől egy kisebb üregbe lehet felmászni. Kürtők indulnak belőle. A felszíni elnyelődések valószínűleg ezeket táplálják vizükkel.

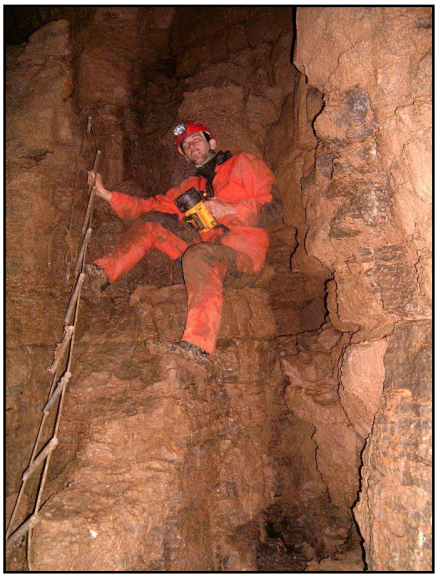

Sokat segít egy kötéllétra. A bal felső sarokban a Nagy-terem bejárata.

A terem bejárati végét és bal oldalát tagolt, részben oldott falak alkotják, melyen kipreparálódott rétegfejek sorakoznak. A fal középső szakaszán mennyezetig érő cseppkőlefolyás tűnik elő.

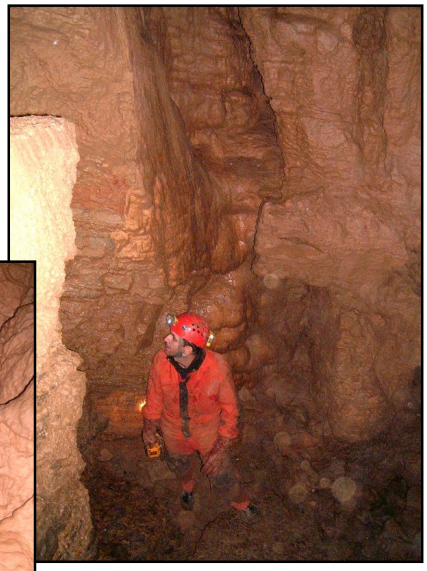

A terem középső része (Fodor Istvánnal) Pestával…

…háta mögött (felnézve) a mennyezetig érő cseppkőlefolyás

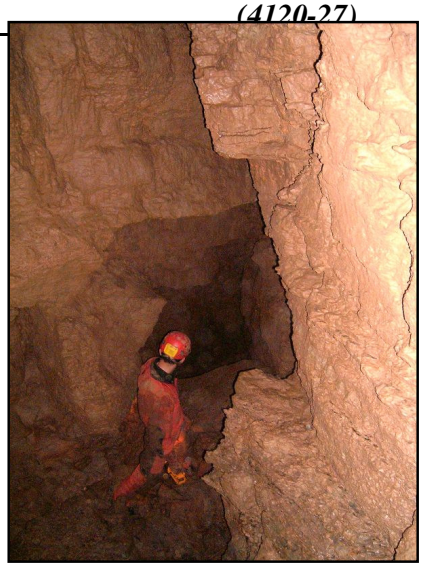

A terem vége és az azt lezáró hasadék

Ugyanezen az oldalon közel a terem végéhez visszaoldódott cseppkő nyomai találhatók. A teret egy keskeny hasadék (5-10cm széles) zárja le, amelynek alja viszont kellően széles ahhoz, hogy továbbmászhassunk. A hasadékban a 10-20cm függőcseppkövekből itt van a legtöbb egy helyen. Borsócseppköveket is itt lehet felfedezni a jobb oldalfalon.

A termet lezáró cseppköves hasadék

A hasadék kibontott szakaszán becsúszva egy fülkébe jutunk és fekvő, ülő, vagy guggoló helyzetben egy üstre emlékeztető mélyedés fölötti teraszon találjuk magunkat. Ez valamikor talán cseppkőmedence lehetett, az erőteljes visszaoldódási folyamatot megelőzően. A fülke (a mélyedéssel együtt) kb. 3m átmérőjű, ovális formájú. 4m magas lehet. Az üst alja kb. 1,5m-rel lejjebb a helyezkedik el. Peremét több "sorban" cseppkőszínlő díszíti. A fülke túloldalán egy részben visszaoldott 80cm magasságú cseppkőlefolyás található, alja vízben áll. A fülke tetejéből időszakos vízfolyást is láttunk működni.

Tamás bemászni készül hasadék alján nyíló szűkületbe

Kis fülke a cseppkőszínlős üsttel

Jobboldalt megy lefelé a járat, majd vízszintesbe fordul. Egy 40-60cm (eredetileg 20-25cm) széles 1.8m magas hasadék előtt állunk. Enyhén lejt, meanderezik. Lábunk alatt egy 30-40cm magas kúszós "járat" vezet visszafelé és elágazik. A fentebb leírt nagyobb terembe vezető út teljesen ellaposodik 2m után, míg a másik a fülke lyukas "üstjének" aljába nyílik.

Lefelé indulva tovább 2m után egy kisebb kürtő következik. Eztán még kb. 1,5m-t lehet előre menni és 3m-t előre világítani. Fent tágasabb alul szűk hasadék van előttünk. A járat

mennyezetén pár cm-es vékony függőcseppkövek vannak, míg jobboldalt 20-30cm magas vastagabb cseppkőoszlopok.

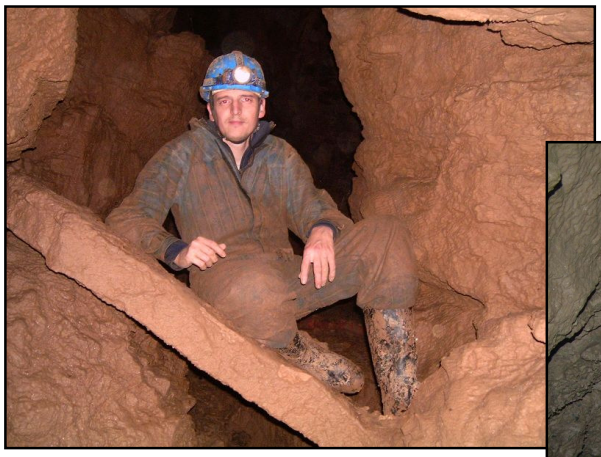

Tamás egy Nagy-teremben levő kőlapon pihen

Az álfenék megbontása a Nagy-terem végében

A Cseppkőszínlős-fülke

A barlang alapfelszereléssel járható, de a Nagy-terembe való leereszkedés nagy elővigyázatosságot igényel !!!

Élővilág: találtunk 6 db denevért, békákat és hófehér 3-4mm ízeltlábú élőlényeket (amint éppen valami azonosíthatatlan masszán lakmároznak.)

Más mecseki barlangokkal összehasonlítva nagyon vizes tud lenni. A téli időszakban, ha vizes és nincs nagy hőmérséklet különbség, nincs nagy légáramlás ezért erős párásodás jelentkezik (látótávolság 2-3m).

A végponti hasadék további bontását szándékozzuk végezni.

Feltárásban résztvett: Balázs László, Fodor István, Lotz Tamás, Ollé Péter, Tegzes Zoltán; Fotódokumentációt készített: Lotz Tamás és Ollé Péter.

A Vadetetős-barlang megközelítése:

1:6000 ***Alapszintköz 5 m***

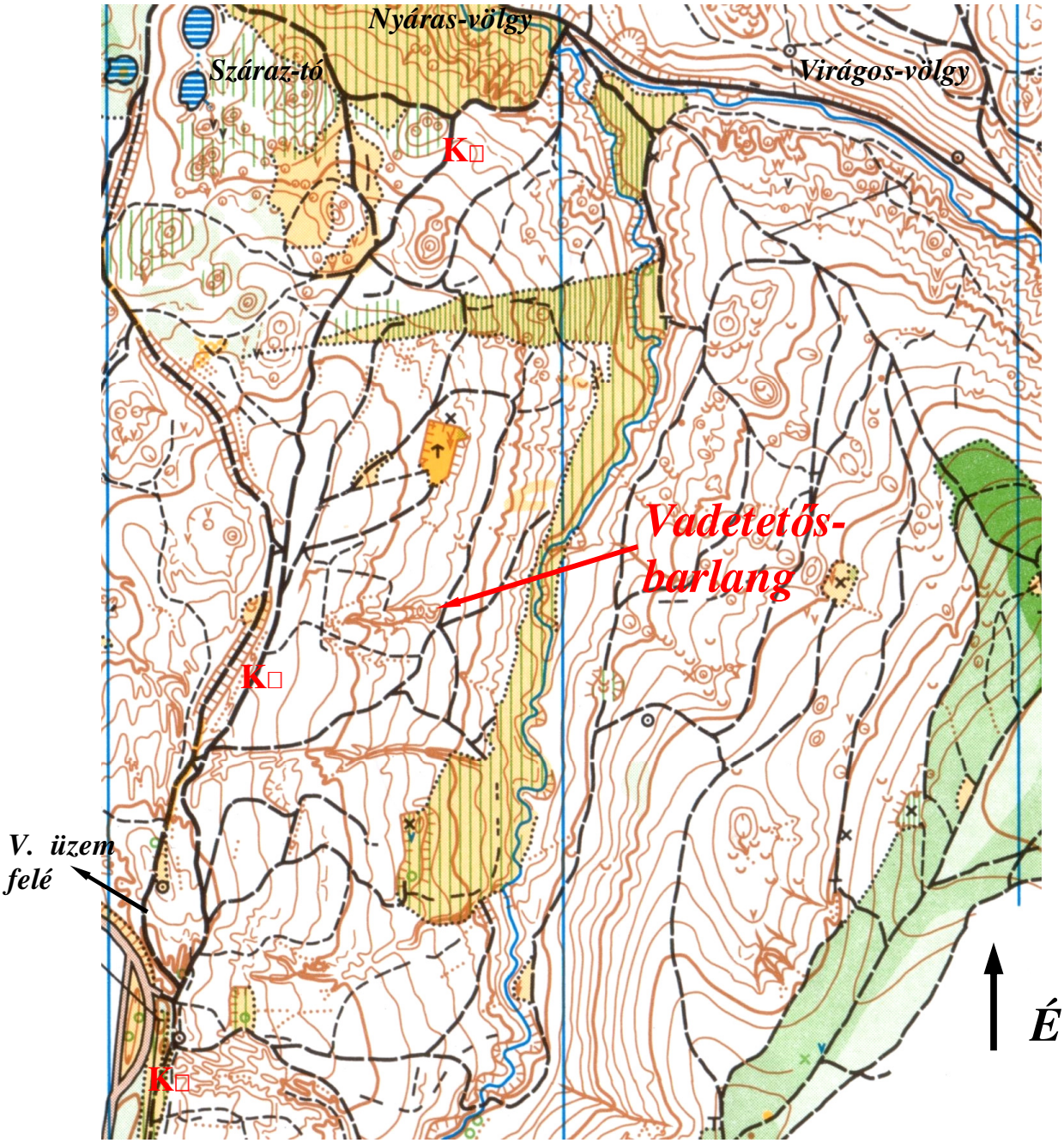

Vadetetős – barlang

alaprajz

M1:100

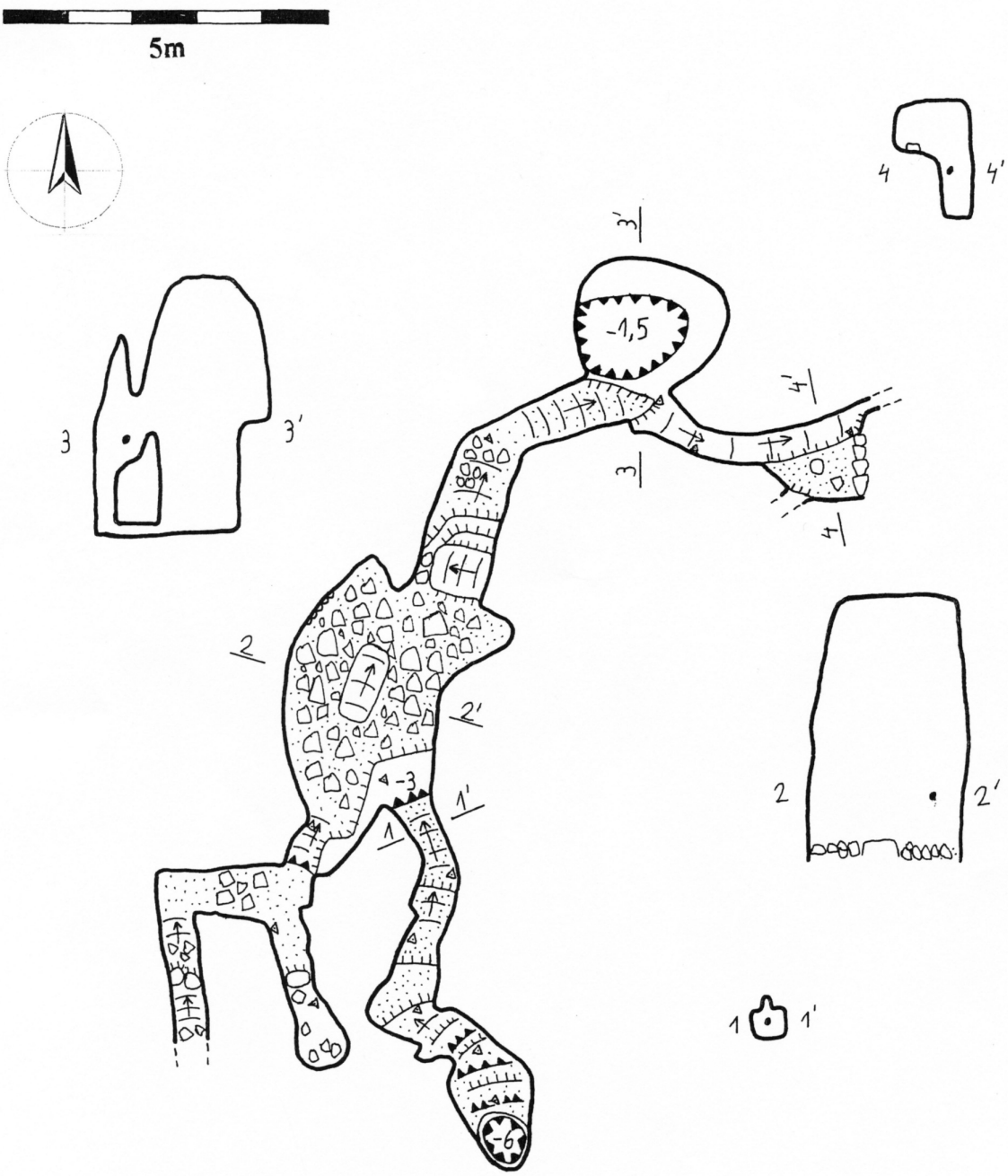

Felmérte: Sepsi Adél
Tegzes Zoltán
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2005. december 30.

Vadetetős-barlang

kiterített hosszmetszet

M1:100

5m

Felmérte: Sepsi Adél
Tegzes Zoltán
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2005. december 30.

Tudományos tevékenység

Csapadékmérés Abaligeten (4120-27)

(Zalán Béla)

A csapadékméréseket még 2003 őszén kezdtük, és az óta folyamatosan végeztük. A kapott adatok birtokában megállapítható az évi ősz csapadék mennyisége és annak évszaki, vagy havi eloszlása. Nehezíti az adatgyűjtést, a napi ellenőrzést igénylő berendezés.

A csapadékmérés megkezdését a karszt hidrológiai jelenségeinek megfigyelései, mérései indokolták. A mérőberendezést 2003 októberében helyeztük üzembe Abaligeten az egyesület kutató bázisának tetején, azért ott, mert ez bizonyult a legbiztonságosabbnak az állagmegóvás szempontjából. Sajnos így is kísérlet történt annak megsemmisítésére.

Méréseink szerint Abaligeten az alábbi csapadék mennyiség hullott:

Január:	27,9 mm
Február:	52,1 mm
Március:	62,7 mm
Április:	67,5 mm
Május:	67,0 mm
Június:	64,9 mm
Július:	197,6 mm
Augusztus:	142,3 mm
Szeptember:	69,5 mm
Október:	3,7 mm
November:	38,5 mm
December:	75,3 mm
Összesen:	**869 mm**

Ez a mennyiség 27 ,5 mm-rel kevesebb, mint 2004-ben mivel akkor 896,5 mm- nyi csapadék hullott Abaliget térségében.

Érdekesen alakult a legcsapadékosabb és a legaszályosabb hónapok változása is. Míg

2004-ben a legtöbb csapadékot szolgáltató hónapnak április bizonyult a maga 109,2 milliméterével, 2005-ben ez júliusra tolódott el, amikor is 197,6 mm jutott a területre. Az aszályos hónapokban is jelentős eltolódás volt tapasztalható. Hiszen 2004 januárban mindössze 35,3 mm csapadékot mérhettünk, addig 2005-ben igaz ,hogy a január most is csak 27,9 miliméternyit produkált, de ez még mindig messze meghaladta az októberi minimumot, ami összesen 3,7 mm-nek bizonyult.

Összességében így elég érdekesen alakult a 2005-ös esztendő csapadék eloszlása, mivel a tavaszi és őszi kiadós esőzések helyett a két legmelegebb nyári hónapra jutott a legtöbb eső. A folyamatosan gyűjtött adatok nem csak a karszt hidrológiai jellemzőinek jobb megértését segíthetik elő, hanem az adatok rendszeres elemzése és más adatokkal való kiegészítése (barlangi patak vízhozama, meteorológiai adatok, a vegetáció állapota stb.) esetén lehetőség van arra is, hogy előre jelezzük az Abaligeti-barlangban milyen időjárás változás esetén alakulhat ki, az ott folyó turista forgalmat zavaró áradás.

Az adatgyűjtést jelenleg legjobban a mérőberendezés egyszemélyes működtetése veszélyezteti. Az év folyamán kétszer is előfordult, hogy csak néhány napos késéssel sikerült az összegyűlt csapadékot megmérni. Így az össz mennyiség megvan, csak a napi eloszlás adata ment veszendőbe. A két adatvesztési idő július 7. és 10. valamint augusztus 14. és 23. közötti időszak. December 30-án történt erős havazás miatt a mérőeszköz megtelt laza hóval és így annak pontos mennyisége nem volt mérhető.

A felmerült nehézségek ellenére is, kívánatosnak tartom továbbra is az adatgyűjtést, és lehetőség szerint az állomás modernizálását, bővítését látnám célszerűnek.

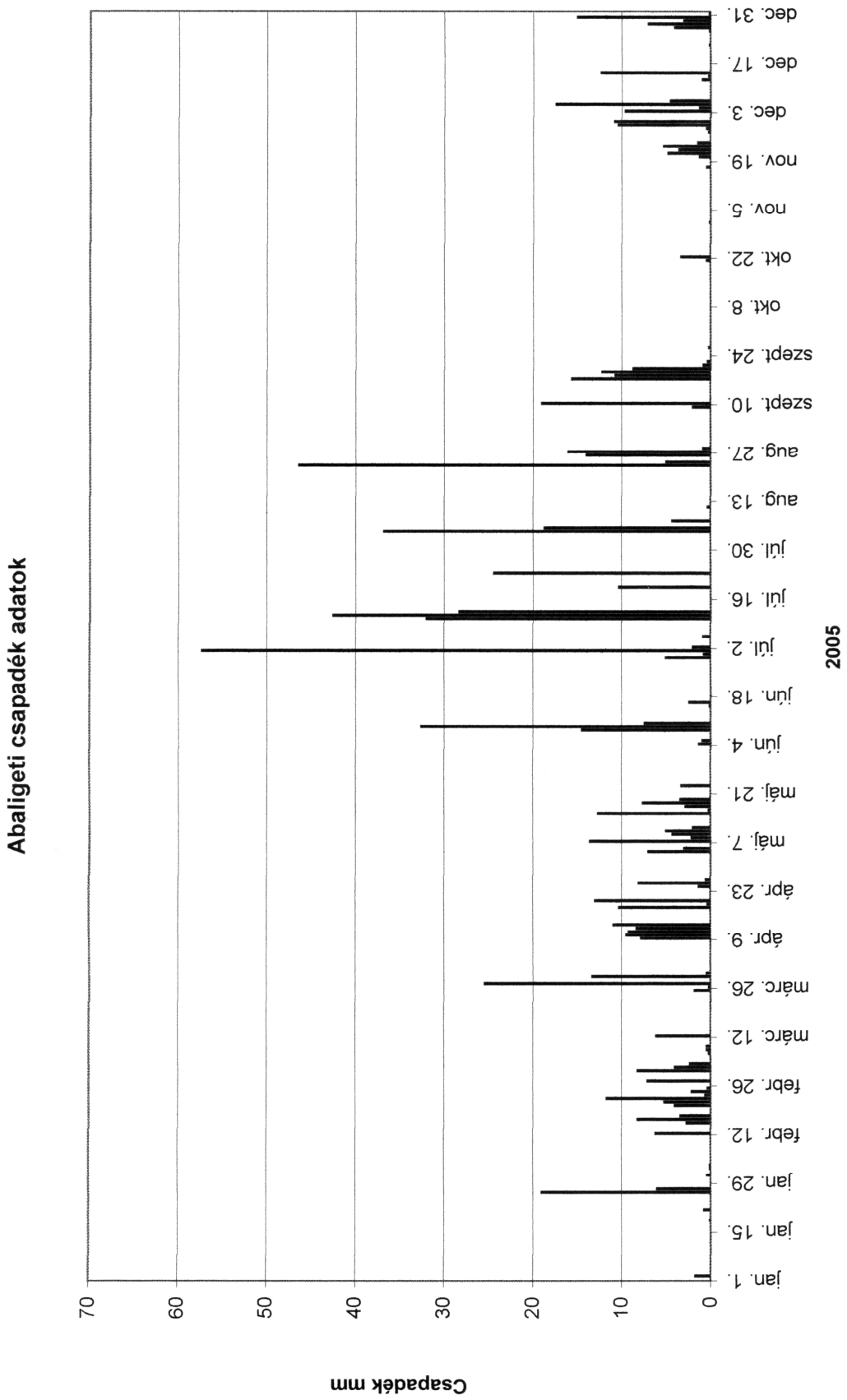
Abaligeti csapadék adatok
Csapadék mm
70
60
50
40
30
20
10
0
jan. 1.
jan. 15.
jan. 29.
febr. 12.
febr. 26.
márc. 12.
márc. 26.
ápr. 9.
ápr. 23.
máj. 7.
máj. 21.
jún. 4.
jún. 18.
júl. 2.
júl. 16.
júl. 30.
aug. 13.
aug. 27.
szept. 10.
szept. 24.
okt. 8.
okt. 22.
nov. 5.
nov. 19.
dec. 3.
dec. 17.
dec. 31.
2005

Radontranszport mérések négy mecseki barlangban

(Zalán Béla)

Egyesületünk több tagjának segítségével tovább folytattuk az adatgyűjtéseket a Pietró-, a Tüskés-, a Vadetető-, és a Szajha-barlangokban. A felhasználható adatok jórészt a már ismert jelenségeket erősítették meg, de a Vadetető-barlang esetében rendkívül figyelemre méltó eredményekkel találkozhattunk.

Pietró-barlang

Egyesületünk által régóta kutatott barlang, melyben az eredményes feltárások újrakezdését is jórészt az itteni mérési eredmények indokolták. Jelenleg a további feltárásokat a reménytelenül hosszú szűkületek ugyan megakadályozzák, de a méréseket folytatni kívántuk. Ezt több tényező is indokolta, mint pl. egy nagyobb rendszerrel való összefüggése, vagy egy közeli másik barlanggal való kapcsolata.

A barlangból kiáramló levegőnek már annak megtalálásában is jelentős szerepe volt, hiszen erre figyelt fel téli terepbejárás során, Zalán Béla. A későbbiekben kibontott bejáraton át 15m mély és 30m hosszú barlang vált látogathatóvá, a végponton szűkület akadályozta a továbbjutást. Az elkövetkező években csak a tágasra nyitott bejárat körüli téli hó elolvadások és az üregből ilyenkor kifelé áramló levegő bizonyította, hogy talán érdemes lenne a végponti szűkület megszüntetésével próbálkozni. Évek múlva lehetőség kínálkozott a barlang radontranszportjának vizsgálatára. A mérések igazolták a jogos feltételezést, miszerint nagyobb rendszerrel lehet kapcsolata a kis barlangnak. Ennek hatására az itt megindult feltárások eredményeképpen az üreg mélysége megduplázódott és a hossza is többszörösére növekedett. Jelenleg a feltárást hosszú reménytelen szűkület állította meg.

A 2005-ös év mérési eredményeiből (1-es 2-es ábrák) csak az tűnik egyértelműnek, hogy azok rendkívül hiányosak. A sikeres mérési időszakok március közepétől május végéig valamint július közepétől november elejéig tartottak.

Az 1-es ábra a radontranszport és a légnyomás mérési eredményeit mutatja, míg az 1/1es ábra a tőle több kilométerre lévő mérőhelyen a léghőmérséklet alakulásáról ad tájékoztatást, ezt természetesen a barlang bejáratánál kialakuló és az áramlásokat befolyásoló helyi klímaváltozások szempontjából csak tájékoztató jelleggel lehet értékelni.

A két grafikon összevetéséből az kitűnik, hogy a barlangi levegő áramlási iránya a felszíni légnyomás és hőmérsékletváltozásokra érzékenyen reagál. A felszíni hőmérséklet tíz fok alá süllyedése esetén a barlangból kifelé indul a légáramlás, a kinti felmelegedés viszont az áramlás irányának megfordulását eredményezi.

A 2. ábrán nyári és őszi időszak mérési eredményei tanulmányozhatóak a 2/1-es ábra szintén a távoli hőmérséklet eredményekről ad tájékoztatást. Azt régebbi megfigyelésekből és mérésekből tudjuk, hogy a barlangból télen kifelé, nyáron befelé mozog a levegő. Sajnos jelen esetben június havi egésze és a július havi mérések első fele elveszett, de így is látható a grafikonon, hogy a júliusi meleg hatására a befelé áramlás alacsony radontartalommal jelenkezik. Feltűnő azonban, hogyha a felszínen a hőmérséklet húsz vagy akár a tizenöt fok körüli értékekre csökken, akkor a barlangból megindul a levegő kiáramlása, de a radontartalma kivételes esettől eltekintve nem éri el a késő őszi vagy téli értékeket. A barlangban a méréseket csak kidolgozott és következetes mérési terv szerint célszerű folytatni.

A Pietró-barlang és a Tüskés-zsomboly megközelítése:

1:15800 ***Alapszintköz 5 m***

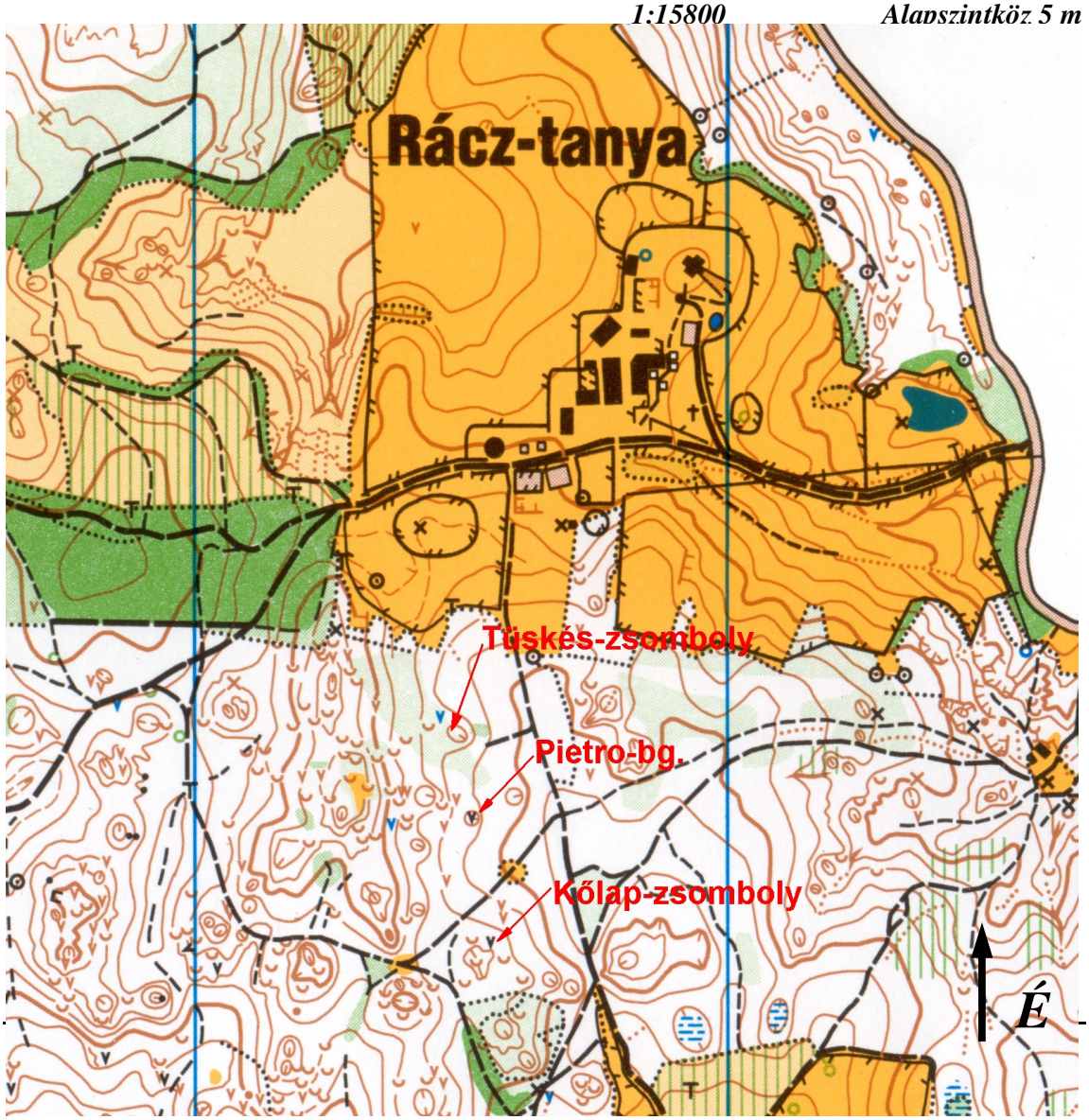

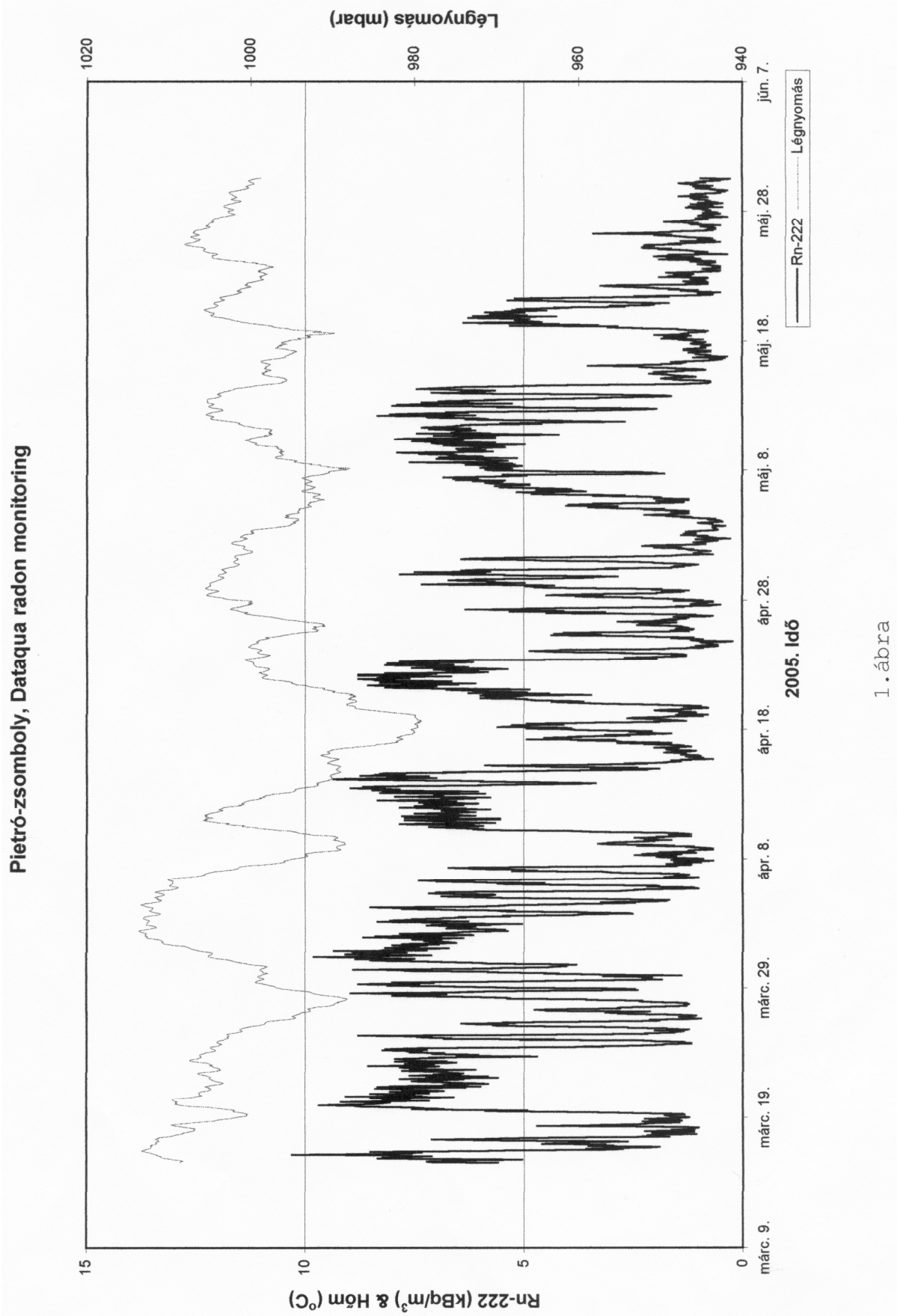
Pietró-zsomboly, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1000
980
960
940
Rn-222 (kBq/m³) & Hőm (°C)
15
10
5
0
márc. 9.
márc. 19.
márc. 29.
ápr. 8.
ápr. 18.
ápr. 28.
máj. 8.
máj. 18.
máj. 28.
jún. 7.
2005. Idő
Rn-222
Légnyomás

1.ábra

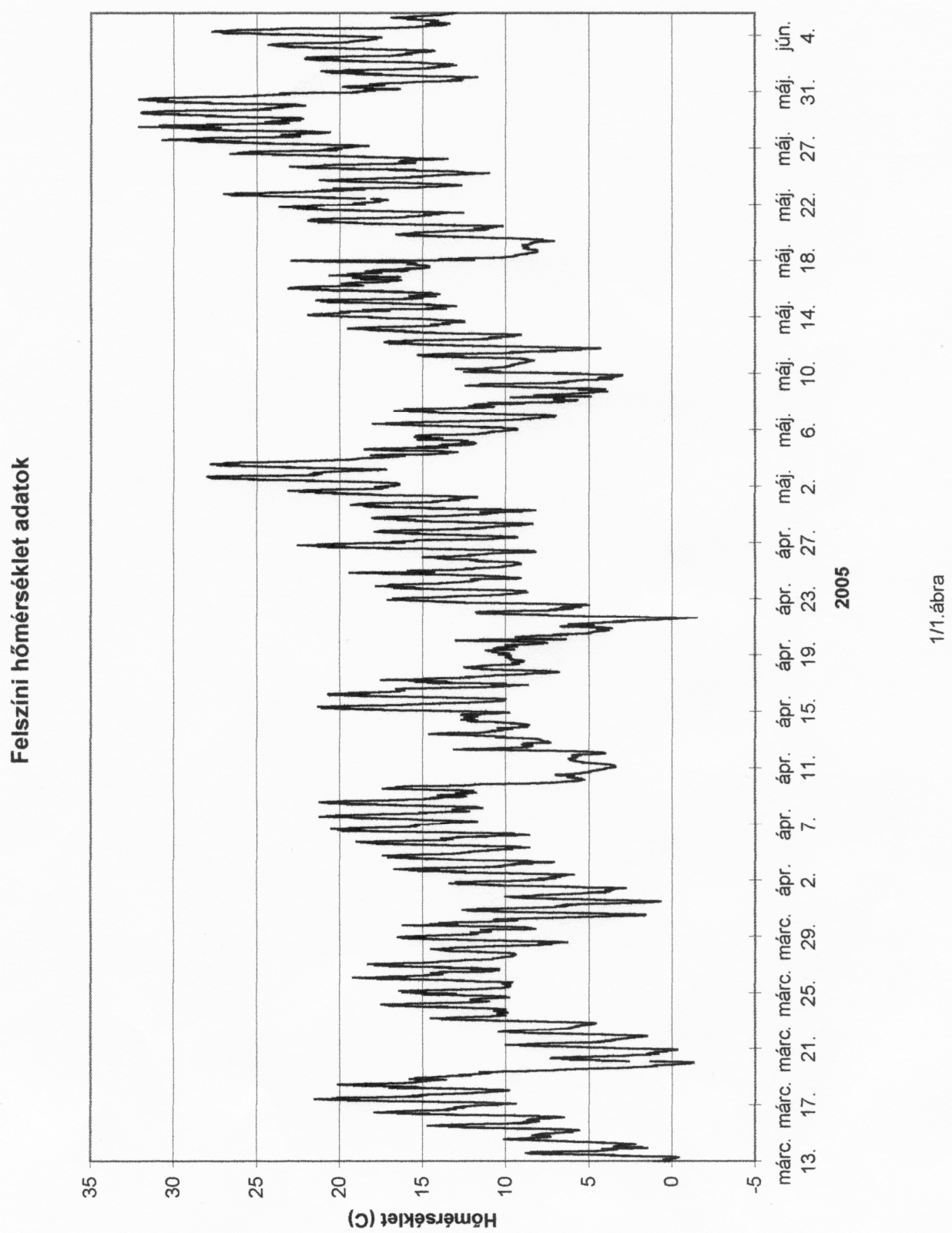
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
35
30
25
20
15
10
5
0
-5
márc. 13.
márc. 17.
márc. 21.
márc. 25.
márc. 29.
ápr. 2.
ápr. 7.
ápr. 11.
ápr. 15.
ápr. 19.
ápr. 23.
ápr. 27.
máj. 2.
máj. 6.
máj. 10.
máj. 14.
máj. 18.
máj. 22.
máj. 27.
máj. 31.
jún. 4.
2005

1/1.ábra

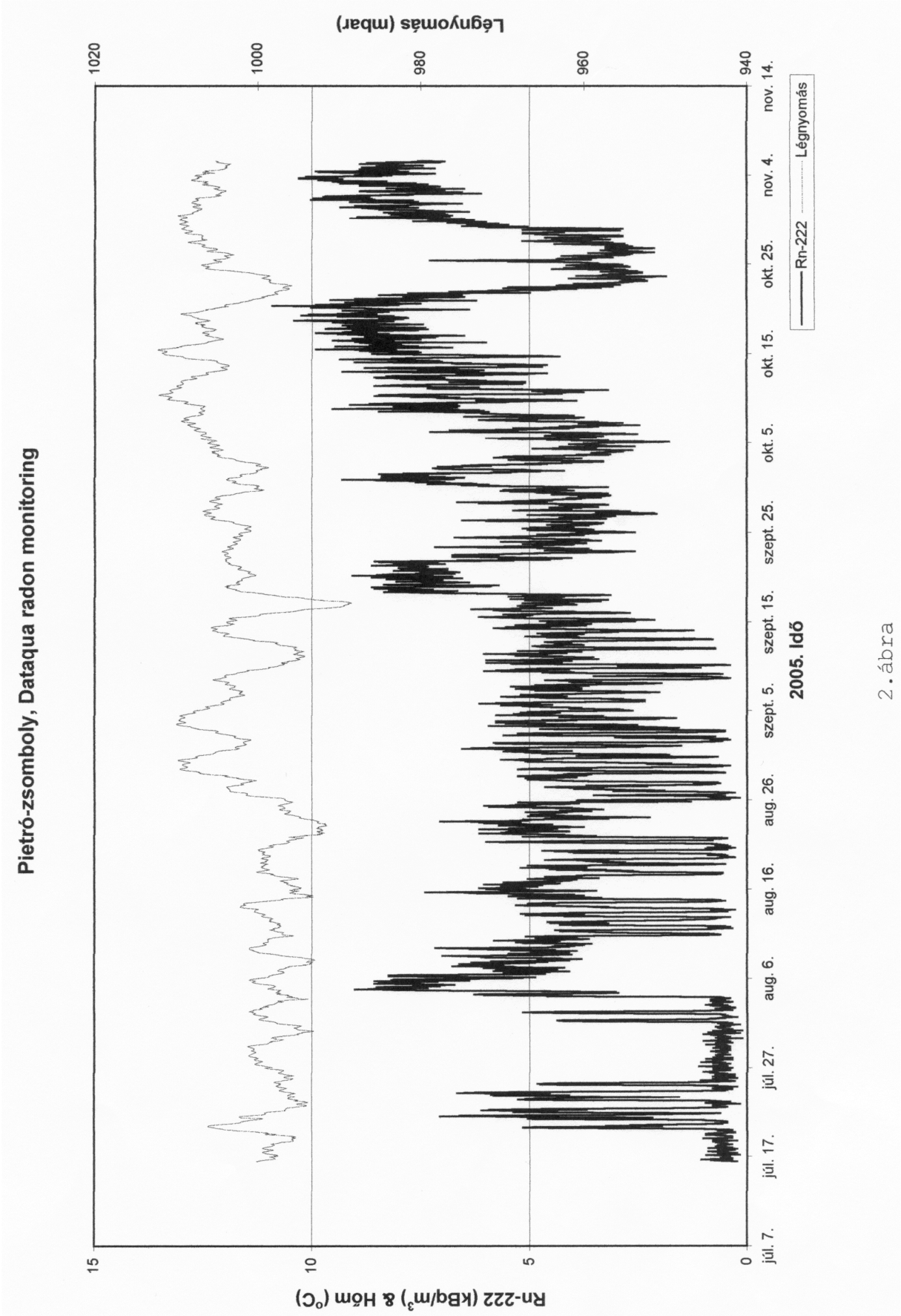
Pietró-zsomboly, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1000
980
960
940
Rn-222 (kBq/m³) & Hőm (°C)
15
10
5
0
júl. 7.
júl. 17.
júl. 27.
aug. 6.
aug. 16.
aug. 26.
szept. 5.
szept. 15.
szept. 25.
okt. 5.
okt. 15.
okt. 25.
nov. 4.
nov. 14.
2005. Idő
Rn-222
Légnyomás

2. ábra

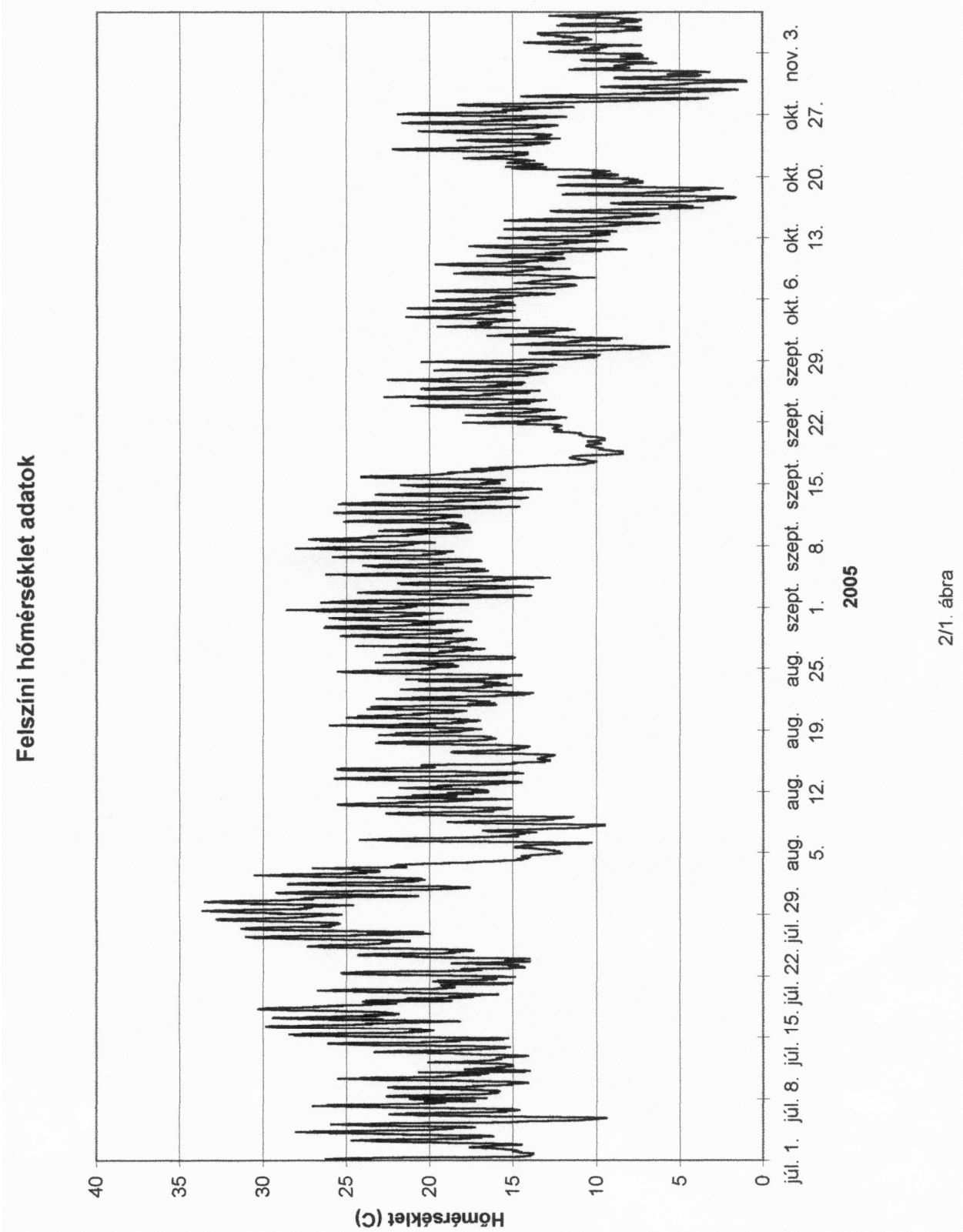
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
40
35
30
25
20
15
10
5
0
júl. 1.
júl. 8.
júl. 15.
júl. 22.
júl. 29.
aug. 5.
aug. 12.
aug. 19.
aug. 25.
szept. 1.
szept. 8.
szept. 15.
szept. 22.
szept. 29.
okt. 6.
okt. 13.
okt. 20.
okt. 27.
nov. 3.
2005

2/1. ábra

Tüskés-zsomboly

A barlangban a közeli Pietró-barlangban folyó eredményes kutatások miatt kezdtünk méréseket végezni, mivel annak végpontja egyre közelebb került ehhez az üreghez. A mérések azt a meglepő eredményt hozták, hogy az addig légáramlás szempontjából inaktívnak tartott üregben igenis van légáramlás, de annak iránya fordított a várthoz képes.

A barlangot még a hetvenes években mit egy 25m-es mélységig sikerült feltárni, de az óta sem volt ott eredményes továbbjutás. A jelenlegi végpontot szűkület alkotja. A mérések megindítását a közeli (94m) Pietró-barlangban folyó eredményes kutatások indokolták, a bontott végpont közelített ehhez az üreghez.

A mérési eredmények meglepőnek bizonyultak, hiszen egy jórészt függőleges kiterjedésű barlangtól mindenki azt várná el, ha van egyáltalán benne légmozgás, a benne lévő levegő télen melegebb és így könnyebb fajsúlyú mint a kinti levegő és így az elindul felfelé. Mint ahogy a mellékelt grafikonokból is kitűnik, ebben az esetben éppen fordítva történik minden. Már maga az a tény, hogy van légáramlás már sokakat meglepett, de igazából annak iránya is furcsa volt eleinte. Ha megvizsgáljuk az 1-es és 2-es ábrákat és összevetjük azokat az 1/1 és a 2/1-es ábrákkal, ahol ugyan távoli, de felszíni hőmérséklet adatok álnak rendelkezésünkre, jól látható, hogy a radontranszport szinte leköveti a hőmérséklet változásokat és azzal megegyező tendenciákat mutat. Természetesen itt is vannak eltérések, melyek további vizsgálatokat igényelnének. Kutatások folytatása lenne a célszerű.

(A Tüskés-zsomboly megközelítését lásd a Pietró-barlang radontranszportjának leírásánál, 29. oldal)

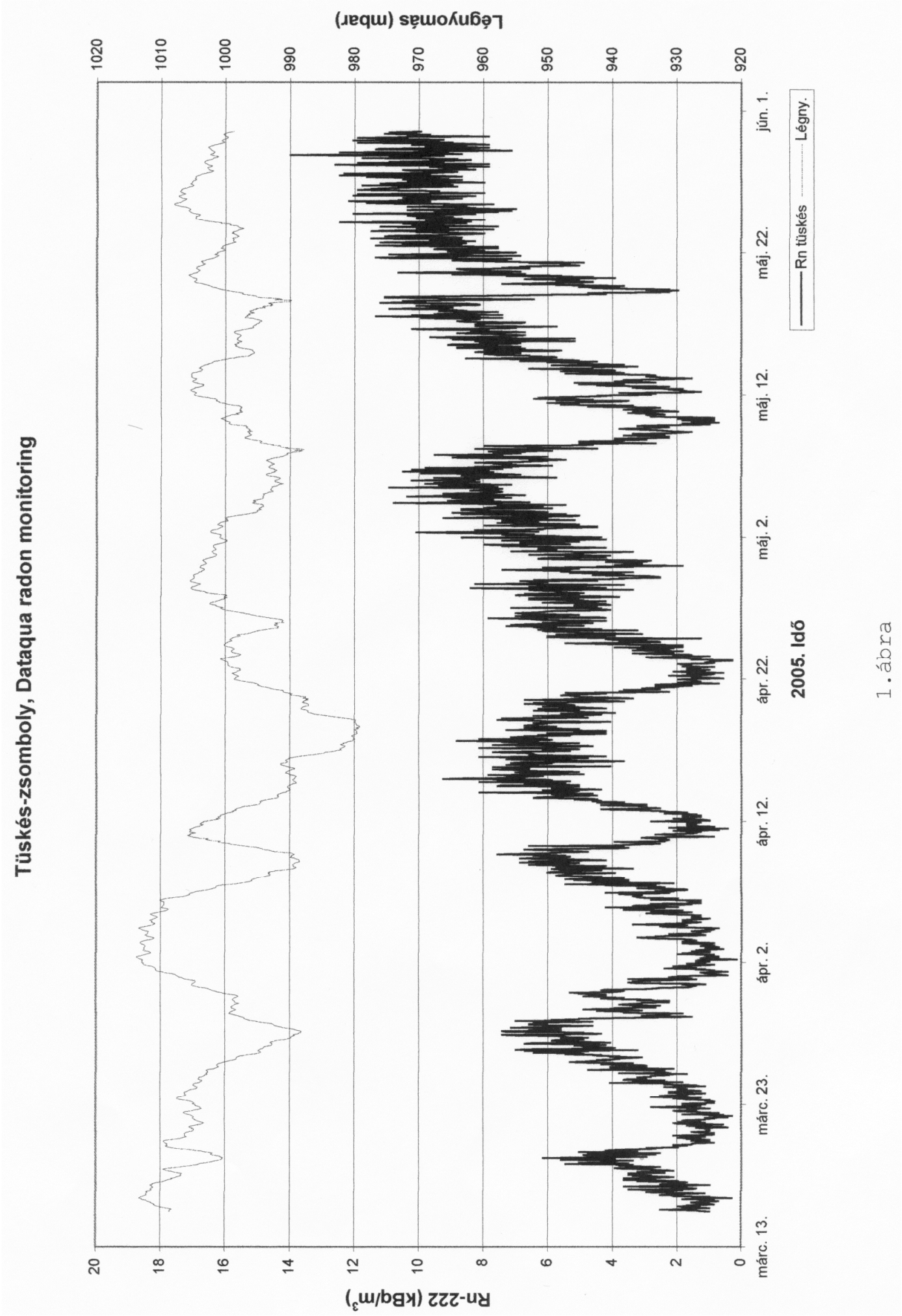
Tüskés-zsomboly, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1010
1000
990
980
970
960
950
940
930
920
Rn-222 (kBq/m³)
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
márc. 13.
márc. 23.
ápr. 2.
ápr. 12.
ápr. 22.
máj. 2.
máj. 12.
máj. 22.
jún. 1.
2005. Idő
Rn tüskés
Légny.

1.ábra

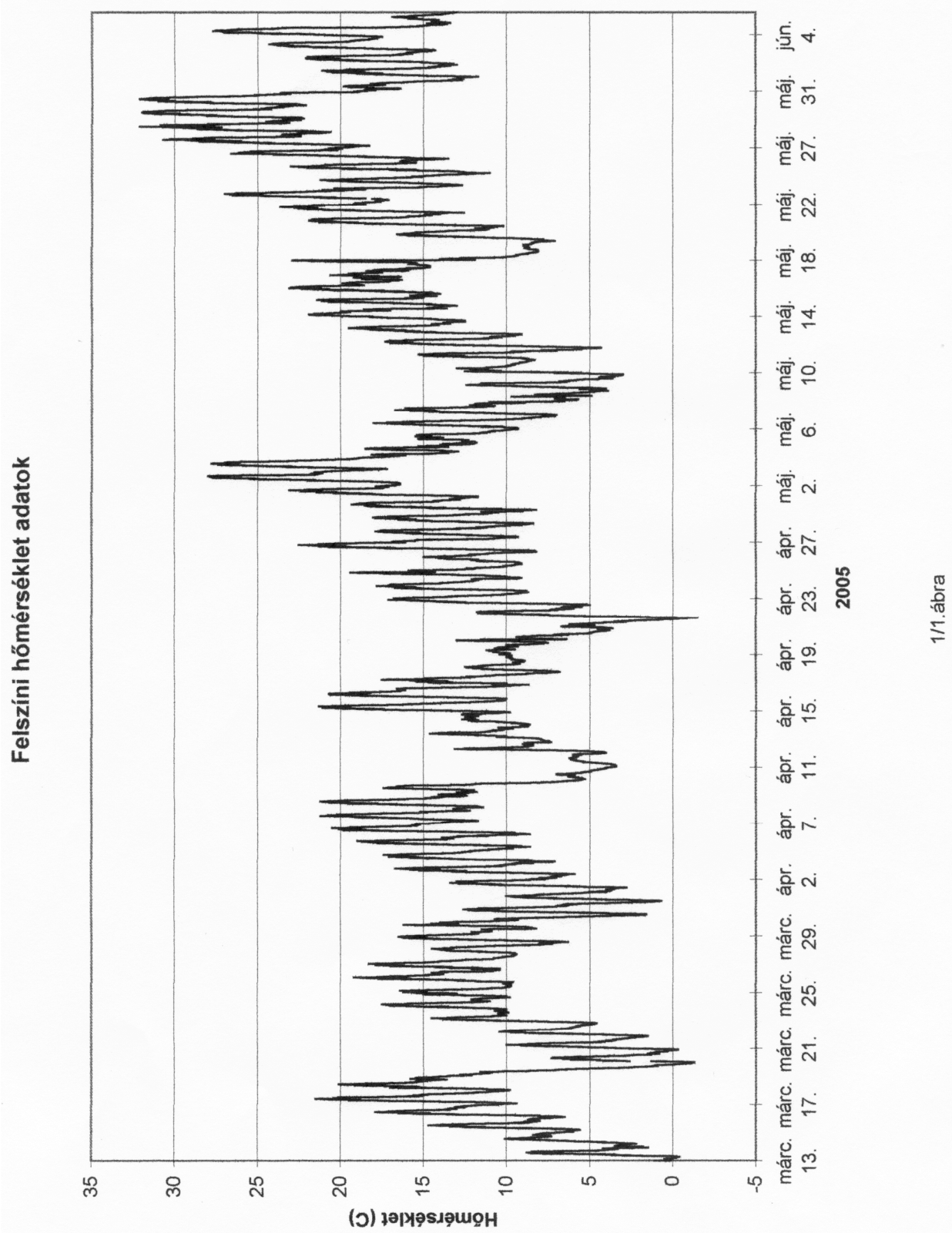
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
35
30
25
20
15
10
5
0
-5
márc. 13.
márc. 17.
márc. 21.
márc. 25.
márc. 29.
ápr. 2.
ápr. 7.
ápr. 11.
ápr. 15.
ápr. 19.
ápr. 23.
ápr. 27.
máj. 2.
máj. 6.
máj. 10.
máj. 14.
máj. 18.
máj. 22.
máj. 27.
máj. 31.
jún. 4.
2005

1/1.ábra

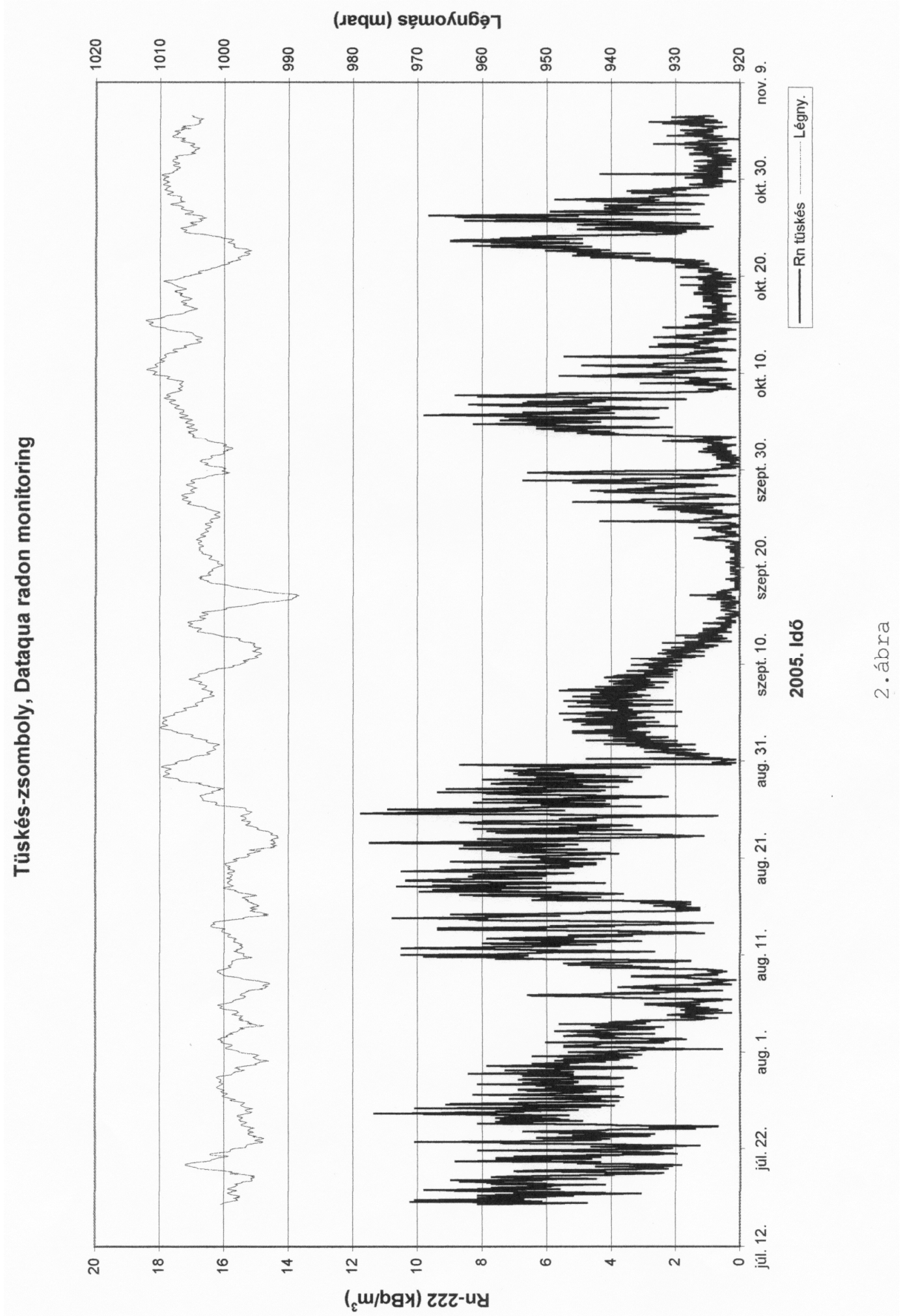
Tüskés-zsomboly, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1010
1000
990
980
970
960
950
940
930
920
Rn-222 (kBq/m³)
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
júl. 12.
júl. 22.
aug. 1.
aug. 11.
aug. 21.
aug. 31.
szept. 10.
szept. 20.
szept. 30.
okt. 10.
okt. 20.
okt. 30.
nov. 9.
2005. Idő
Rn tüskés
Légny.

2. ábra

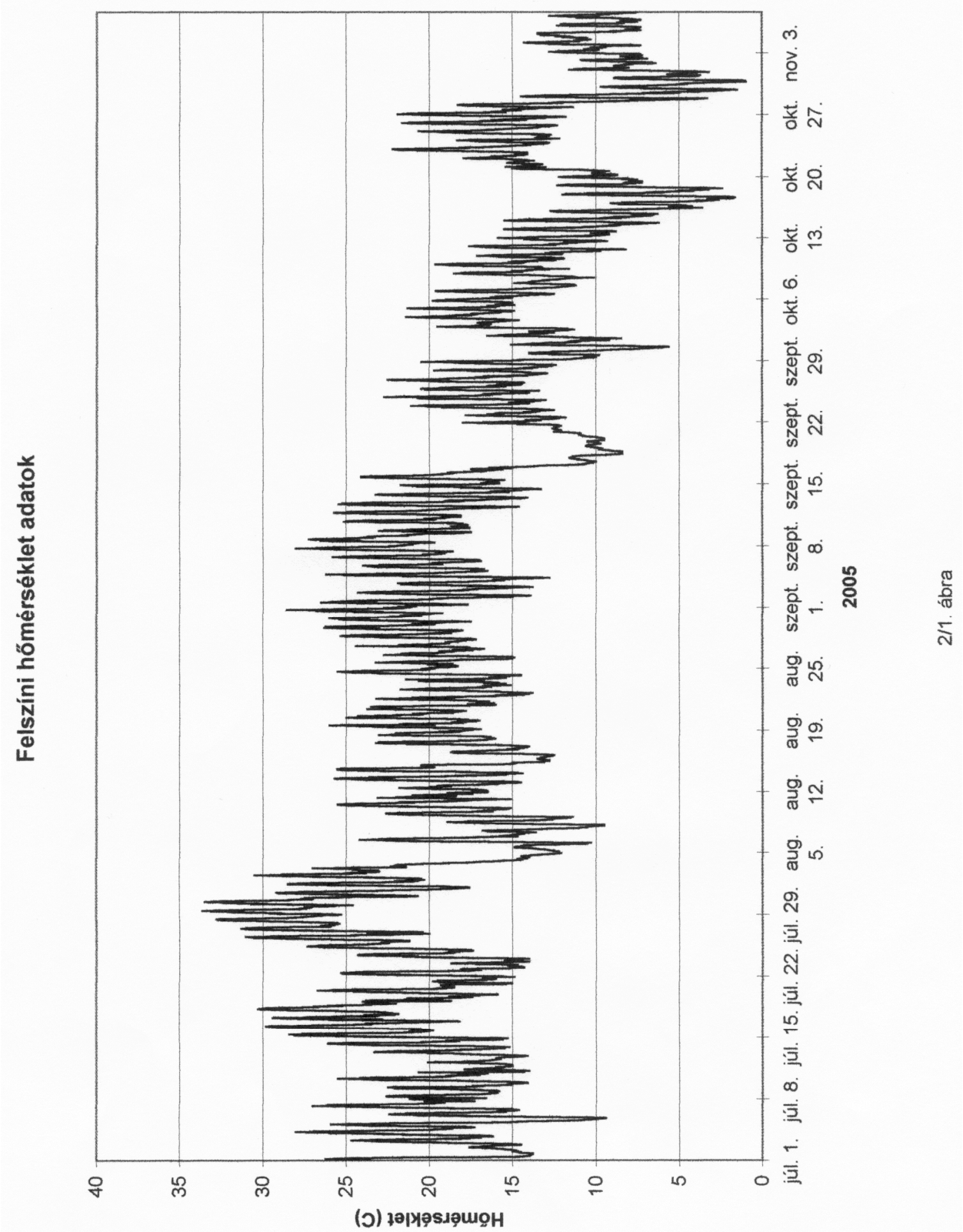
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
40
35
30
25
20
15
10
5
0
júl. 1.
júl. 8.
júl. 15.
júl. 22.
júl. 29.
aug. 5.
aug. 12.
aug. 19.
aug. 25.
szept. 1.
szept. 8.
szept. 15.
szept. 22.
szept. 29.
okt. 6.
okt. 13.
okt. 20.
okt. 27.
nov. 3.
2005

2/1. ábra

Pietró és Tüskés-barlangok összefüggésének kérdéséhez

A két barlang közelsége (94m) már régen felvetette annak a lehetőségét, hogy valamilyen kapcsolat lehet közöttük. Ezt célozza a barlangokban felvet mérési eredményekből készített grafikonok összehasonlítása, melyek igazolni látszanak a feltételezéseket.

A 30m mélységű Pietró-barlang és a kb. 25m mélységű Tüskés-zsomboly viszonylagos közelsége miatt (94m) már a Pietróban folyó feltárások idején felmerült a két barlang valamilyen szintű összefüggésének gondolata. A Pietróból indított feltárási kísérletek eredményeképpen a két barlang közötti távolság csaknem a felére csökkent, de a végponti hosszú szűkület megállította az itt folyó kutatásokat. Lehetőségünk szerint mindkét barlangból igyekszünk minél több radontranszportal kapcsolatos adatott begyűjteni, ennek eredményéből szerkesztett grafikon látható a mellékelt 1-es és 2-es ábrán. Ezeken jól megfigyelhető, hogy az áramlások iránya következetesen ellentételesen jelenkeznek a két barlangban. Ebből könnyen levonható az a következtetés, a két barlang összefügg egymással. Míg az egyiken befelé áramlik a levegő addig a másikon kifelé jön.

Lehetséges azonban, hogy a helyzet mégsem ilyen egyszerű mert:

- a Pietró-barlangban jól felismerhetőek a valamikori víznyelőmúlt formái, és az itt mélybeáramló vizeknek valamerre távozniuk kellett,
- a Tüskés-barlang esetében sem zárható ki, rövid hasonló működési fázis,
- tehát mindkét barlangból vezethet a mélybe egymástól függetlenül résrendszer,
- ugyanakkor nem zárható ki a két közeli barlangból eredő járat nem túl távoli egyesülése, majd közös folytatása a mélybe,
- szinte biztosan kizárható a fentieket figyelembe véve, hogy egyáltalán nincs a mélység felé valamilyen járat,
- kérdéses a levegő radontartalmának eredete is, mint ismeretes az újabb kutatások szerint bizonyos hordalékokból kell, hogy származzon, így akármelyik ismert vagy ismeretlen barlangrészben lehet vagy lehetnek ezek a források,
- ha csak a két barlang között áramlik a levegő, akkor annak radontartalma mért nem hígul föl? - erre van példa Abaligeten, ahol az Akácos-víznyelőből kiáramló levegőben olyan kevés a radon, hogy az alapján barlangot sem feltételezhetnénk itt, pedig az egész Abaligeti-barlang húzódik mögötte, a levegő áramlása gyors és így az erősen felhígul.

Ilyen és hasonló kérdések sokasága merülhet fel a kapott adatok helyes értékelése során. Jól megtervezett és kivitelezett kísérletsorozat adhat megnyugtató választ a rendszer működésére.

(A Pietró-barlang és a Tüskés-zsomboly megközelítését lásd a Pietró-barlang radontranszportjának leírásánál, 29. oldal)

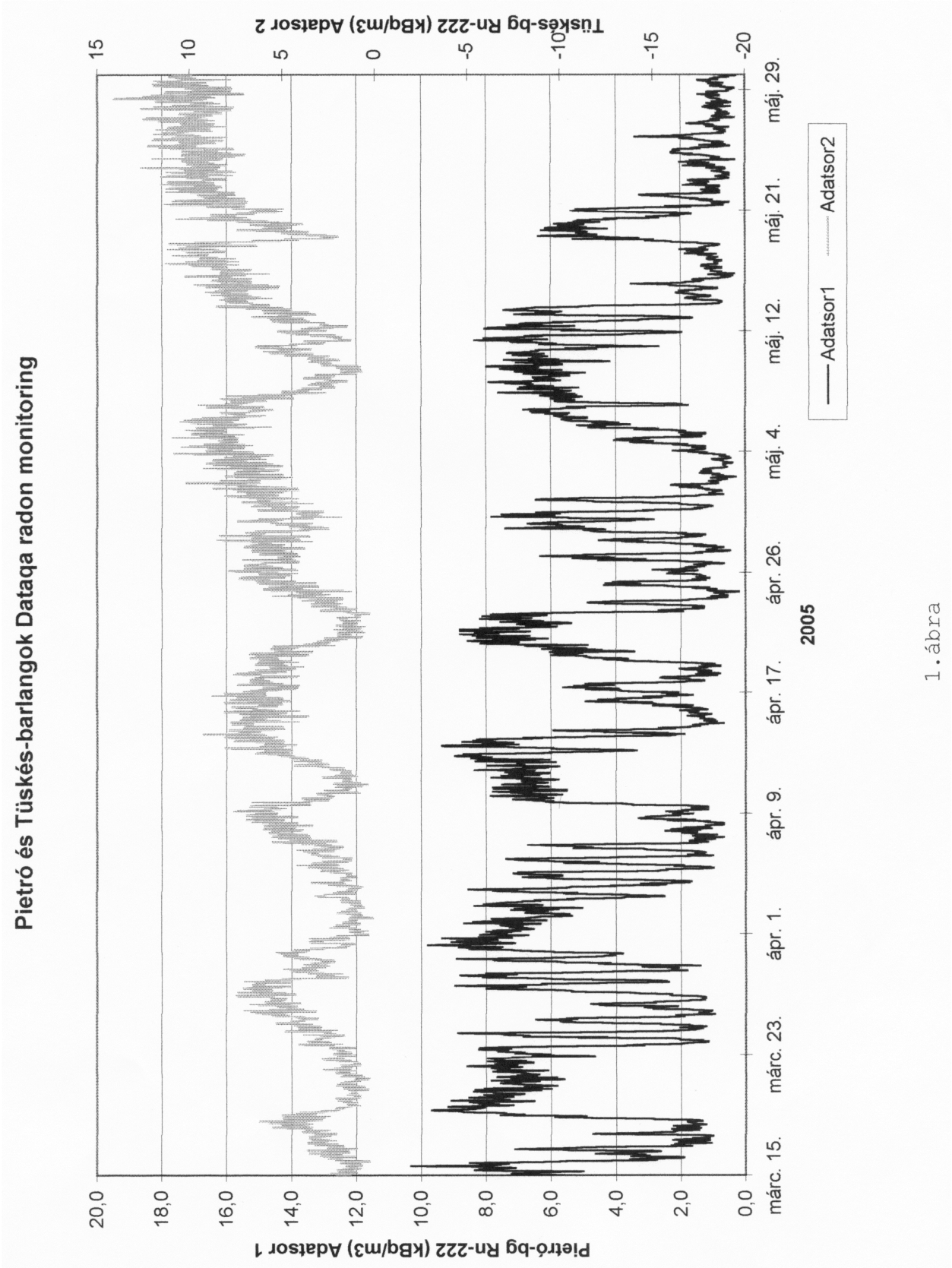
Pietró és Tüskés-barlangok Dataqa radon monitoring
Pietró-bg Rn-222 (kBq/m3) Adatsor 1
Tüskés-bg Rn-222 (kBq/m3) Adatsor 2
20,0
18,0
16,0
14,0
12,0
10,0
8,0
6,0
4,0
2,0
0,0
15
10
5
0
-5
-10
-15
-20
márc. 15.
márc. 23.
ápr. 1.
ápr. 9.
ápr. 17.
ápr. 26.
máj. 4.
máj. 12.
máj. 21.
máj. 29.
2005
Adatsor1
Adatsor2

1.ábra

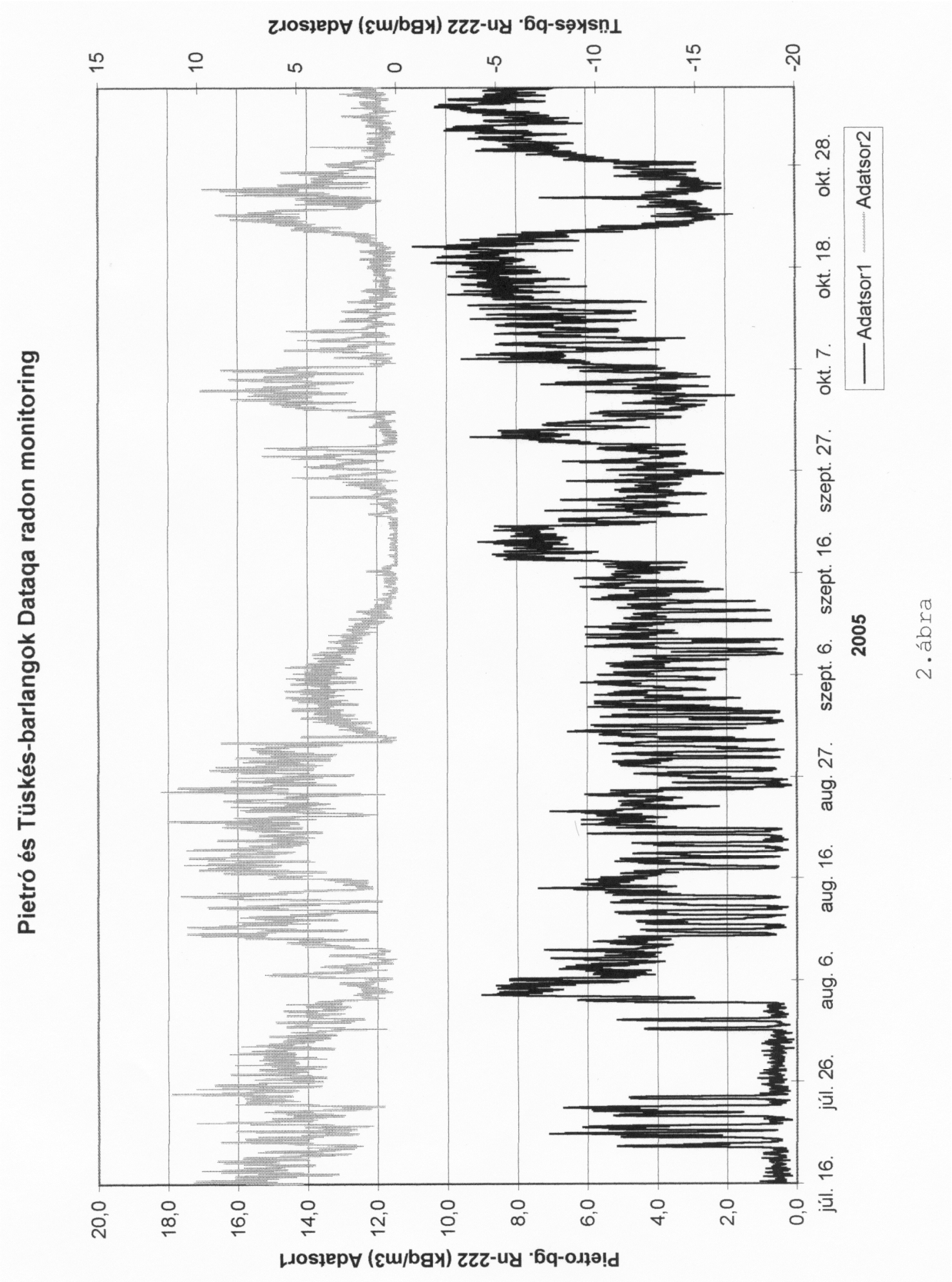
Pietró és Tüskés-barlangok Dataqa radon monitoring
Pietro-bg. Rn-222 (kBq/m3) Adatsor1
Tüskés-bg. Rn-222 (kBq/m3) Adatsor2
20,0
18,0
16,0
14,0
12,0
10,0
8,0
6,0
4,0
2,0
0,0
15
10
5
0
-5
-10
-15
-20
júl. 16.
júl. 26.
aug. 6.
aug. 16.
aug. 27.
szept. 6.
szept. 16.
szept. 27.
okt. 7.
okt. 18.
okt. 28.
2005
Adatsor1
Adatsor2

2. ábra

Szajha-barlang

A barlangban egyesületünk végez feltáró kutatásokat az Abaligeti-barlangrendszer még ismeretlen szakaszainak feltárása érdekében. Az itt folyó radonmérések célja, hogy ismereteket szerezzünk a már feltárt és a még ismeretlen barlangrészek kapcsolatáról.

Szajha felső-barlang

A kutatott üreg az Abaligeti-barlang végpontja fölött kialakult nagyméretű töbörben található, annak D-i oldalán nagyjából úgy félmagasságban. A töbör alján nyíló Szajha alsó-barlanggal való kapcsolata semmiképp nem zárható ki, ugyan úgy, mint azokkal a nyílásokkal sem, melyek szintén ebben a töbörben találhatóak. Az itt folyó kutatások célja az Abaligeti-barlangrendszer ma még ismeretlen részeinek feltárása. A radon mérésektől vártunk, biztató eredményeket miszerint igazolódik a kutatott üreg és a feltételezett barlangrendszerrel összefüggése. Sajnos a rengeteg ismeretlen tényező miatt erre nem adható egyértelmű válasz. Az bizonyos, hogy a felszíni időjárás változásra, lehűlésre megnövekedett radon kiáramlással reagál (1.-2. ábra). De be kell látni, hogy egy olyan jelenséget kívánunk megérteni, aminek működését számtalan más tényező is befolyásolhatja, akkor nem elegendő csak ezt az egy paramétert nyomon követni. A méréseket mind szélesebb körre, tehát az összes fellelhető üregre és mind több paraméterre kell kiszélesíteni. Ebben a töbörben három nagyobb üreg van feltárva, és még három szűk esetleg barlangba vezető nyílás található itt, kapcsolatuk egymással és a feltételezett patakos nagybarlanggal tisztázatlan.

A mérés folytatása ezen a helyen megvalósítható, de az eredményes kiértékelés bizonytalan, a rengeteg ismeretlen tényező miatt. Törekedni kell a további paraméterek mérésének megteremtésére.

(A Szajha-barlangok megközelítését lásd a Szajha felső-barlangban végzett feltáró tevékenység leírásánál, 29. oldal)

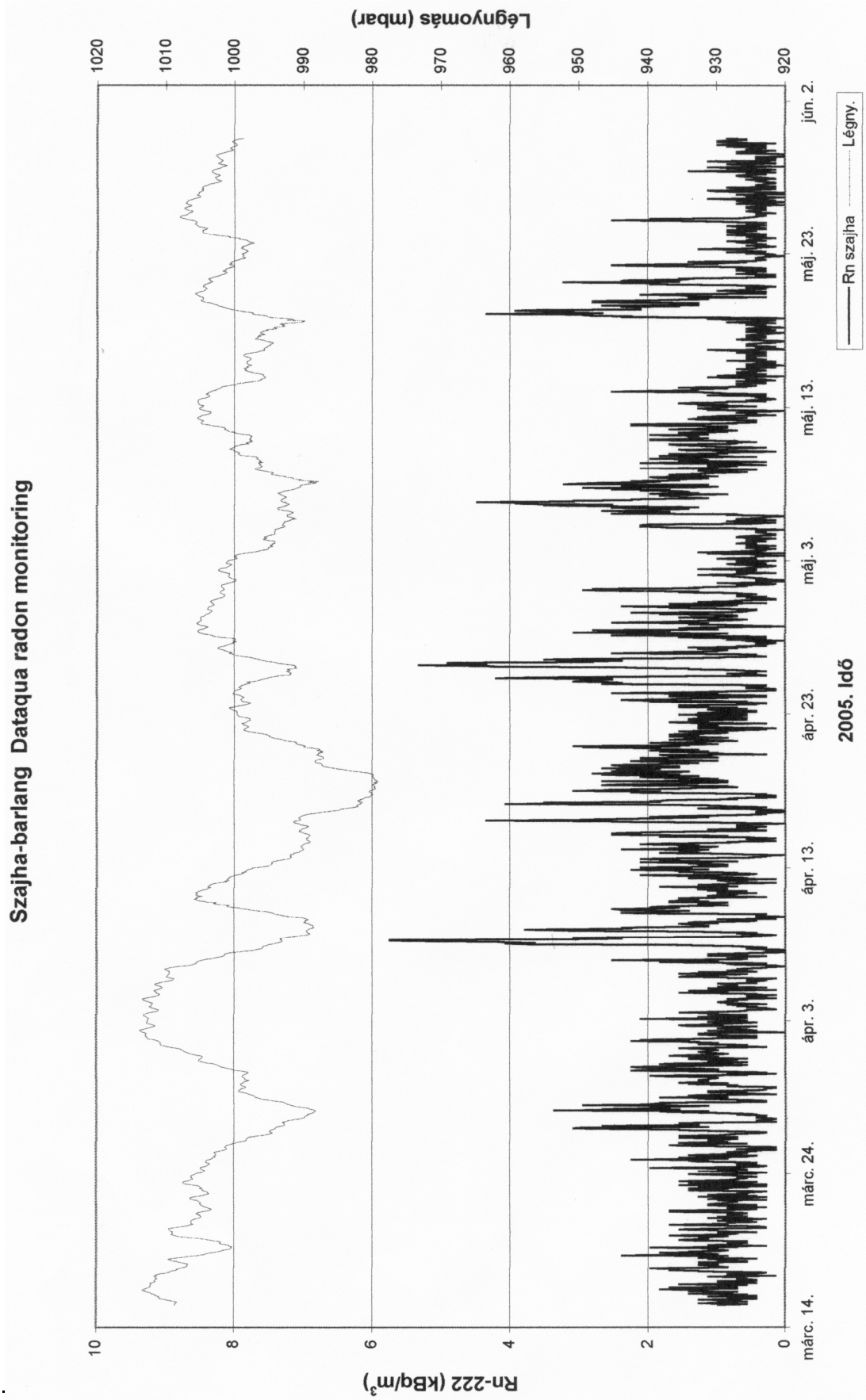
Szajha-barlang Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1010
1000
990
980
970
960
950
940
930
920
Rn-222 (kBq/m³)
10
8
6
4
2
0
márc. 14.
márc. 24.
ápr. 3.
ápr. 13.
ápr. 23.
máj. 3.
máj. 13.
máj. 23.
jún. 2.
2005. Idő
Rn szajha
Légny.

1.ábra

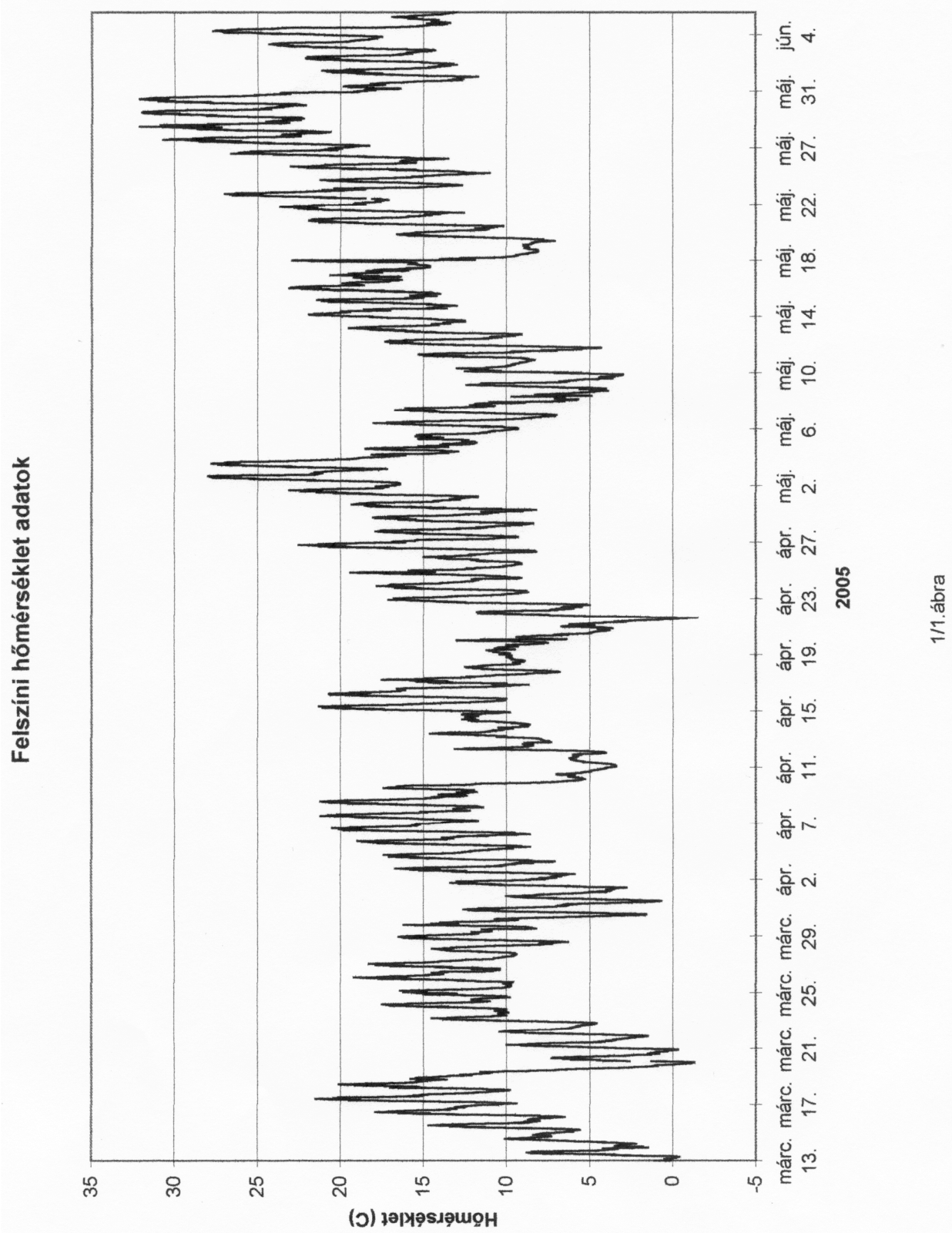
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
35
30
25
20
15
10
5
0
-5
márc. 13.
márc. 17.
márc. 21.
márc. 25.
márc. 29.
ápr. 2.
ápr. 7.
ápr. 11.
ápr. 15.
ápr. 19.
ápr. 23.
ápr. 27.
máj. 2.
máj. 6.
máj. 10.
máj. 14.
máj. 18.
máj. 22.
máj. 27.
máj. 31.
jún. 4.
2005

1/1.ábra

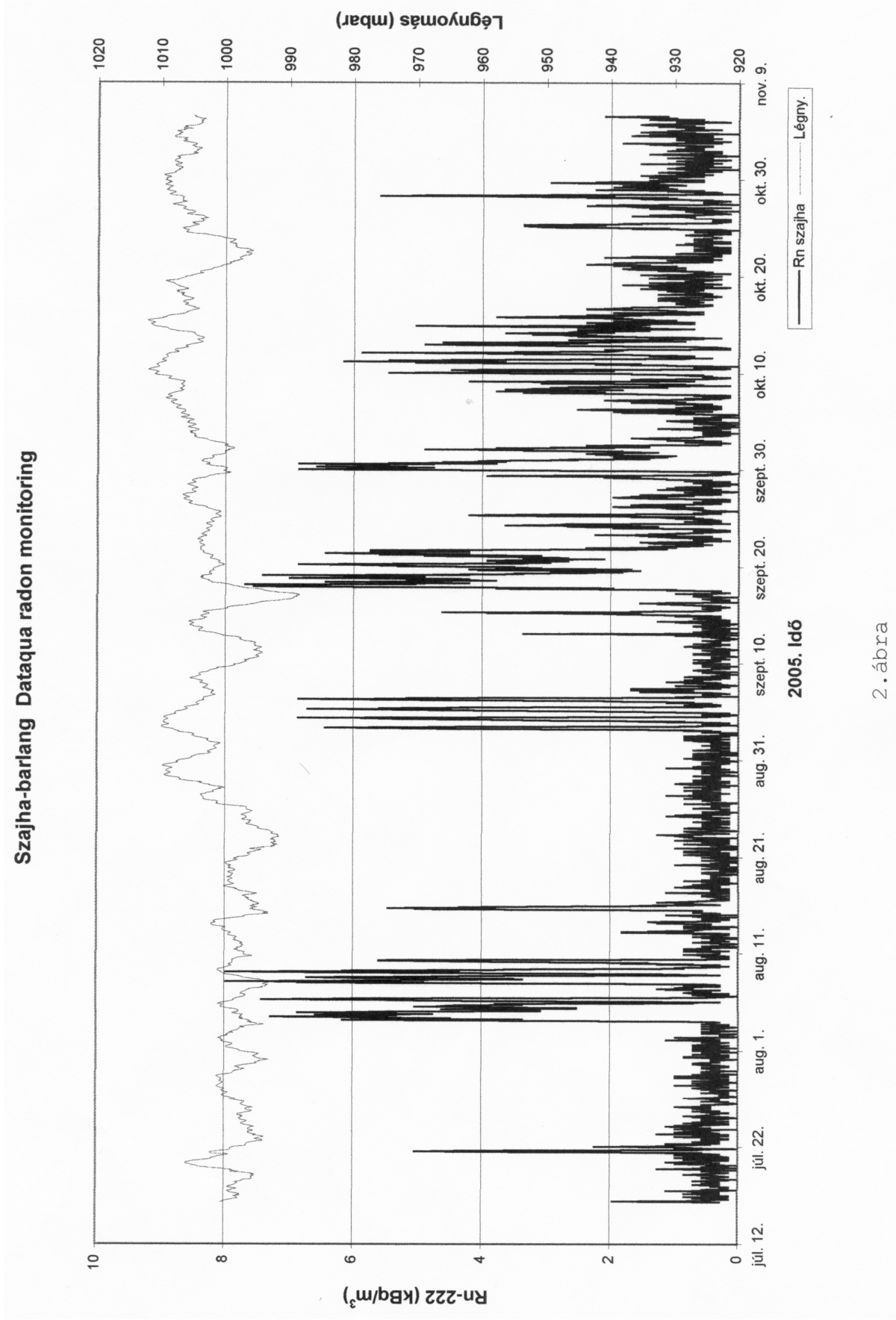
Szajha-barlang Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1010
1000
990
980
970
960
950
940
930
920
Rn-222 (kBq/m³)
10
8
6
4
2
0
júl. 12.
júl. 22.
aug. 1.
aug. 11.
aug. 21.
aug. 31.
szept. 10.
szept. 20.
szept. 30.
okt. 10.
okt. 20.
okt. 30.
nov. 9.
2005. Idő
Rn szajha
Légny.

2.ábra

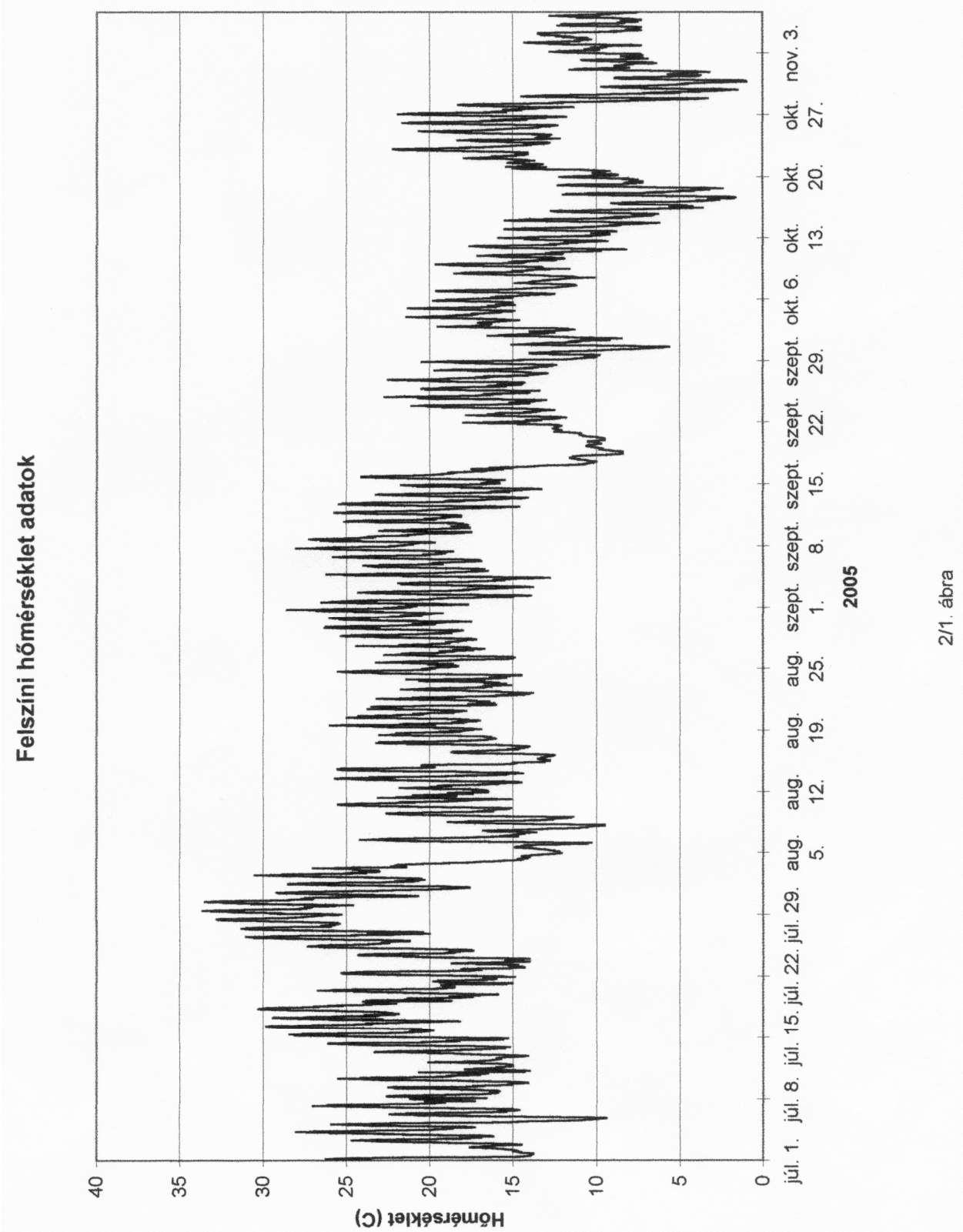
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
40
35
30
25
20
15
10
5
0
júl. 1.
júl. 8.
júl. 15.
júl. 22.
júl. 29.
aug. 5.
aug. 12.
aug. 19.
aug. 25.
szept. 1.
szept. 8.
szept. 15.
szept. 22.
szept. 29.
okt. 6.
okt. 13.
okt. 20.
okt. 27.
nov. 3.
2005

2/1. ábra

Vadetető-barlang

Az alig 5-6m mélységű barlangban még 2003 őszén kezdtünk radonmérésekbe, annak megállapítása végett, hogy ismereteket szerezzünk a benne kialakuló légáramlási viszonyokról. Az eddigi mérések eredményei egyaránt szolgáltattak várt és nem várt adatokat egyaránt.

A kis mélységű (5-6m) barlang, érdeklődésünket még 2003 februárjában keltette föl, amikor a nyitott bejárata körül a kb. 10cm vastag hó nagyobb területen elolvadt. Ez a mecseki viszonyok között is azt jelenti, hogy az adott felszíni időjárási jelenségek mellett (fagypont alatti hőmérséklet) a mélyben lévő üregekből a meleg levegő a fajsúlykülönbségek miatt a felszín felé áramlik. Természetesen az alig néhány m^3 légterű üregből, melynek nincs további barlangszakaszokkal kapcsolata nem várható megfelelő mennyiségű és hőmérsékletű légtömeg, mely aztán a felszínen még a havat is képes elolvasztani. A további barlangszakaszra utaló jelnek, tekintve egyrészt a kiáramló levegőt, másrészt az üreg víznyelőhöz való kapcsolatát, megfigyeléseinket mérésekkel kívántuk alátámasztani. A barlangban elhelyezet radon detektor mérései szerint télen a megfigyeléseknek megfelelően kifelé, míg nyáron befelé áramlik a levegő (1.-2. ábra). Természetesen mindenkor az adott felszíni léghőmérséklet változásoknak megfelelően reagál és nem az adott évszaki elvárásokat követi.

A 2005 évi mérések legfeltűnőbb eredményét március közepétől az április végéig tartó időszak produkálta (3. ábra). A változékony időjárásnak köszönhetően a kiáramlás erősen ingadozott, de a radon melynek a keletkezését egyenletesnek kell tekinteni, a kiáramlási szünetekben valahol a barlang még ismeretlen szakaszában felhalmozódhatott, majd az áramlás megindulása után a felszín felé távozott. Amennyiben figyelmesen megnézzük a 3-as és a 3/1-es grafikont, mely a felszíni hőmérséklet alakulásáról ad tájékoztatást látható, hogy a kiáramlások egyértelműen lehűlés esetén indultak meg. A kiáramlások végét nem a felhalmozódott radonmennyiség elfogyása jelezte, hanem a kiáramlást előidéző hőmérséklet csökkenés ment át melegedésbe. Külön meg kell említeni azokat az igen magas értékeket, melyeket ennek a barlangnak a vizsgálata során mértünk és ennek következtében többször is ellenőriztünk, de mindig valósnak bizonyultak. Összesen öt alkalommal haladta meg a mért érték a 30 kBq/m3-ert ebből három esetben volt magasabb, mint 40 kBq/m3 és ebből egy esetben 50 fölötti és egyszer 64 kBq/m3 volt a mérés eredménye! Mindenesetre elgondolkoztatóan magas értékek. Amennyiben a nyári, vagyis feltehetően huzamosan befelé történő áramlások időszakát vizsgáljuk látható az alacsony radonszint, (2. ábra) ez mind addig rendben is van, amíg nem jön egy felszíni lehűlés. Ekkor az is megfigyelhető a mellékelt grafikonon, hogy az áramlási irány megfordul, a kiáramlás radontartalma azonban alig haladja meg a 10 kBq/m3-ert. Vajon hova tűnik a többi radon, hiszen ilyenkor is ugyan annyi keletkezik, mint a már vizsgált tavaszi időszakban. Méréseinket itt mindenkép tovább kívánjuk folytatni, hiszen jórészt a már rendelkezésünkre álló biztató részeredmények hatására eredményes feltárás indult meg a barlangban.

(A Vadetetős-barlang megközelítését lásd a Vadetetős-barlangban végzett feltáró tevékenység leírásánál, 22. oldal)

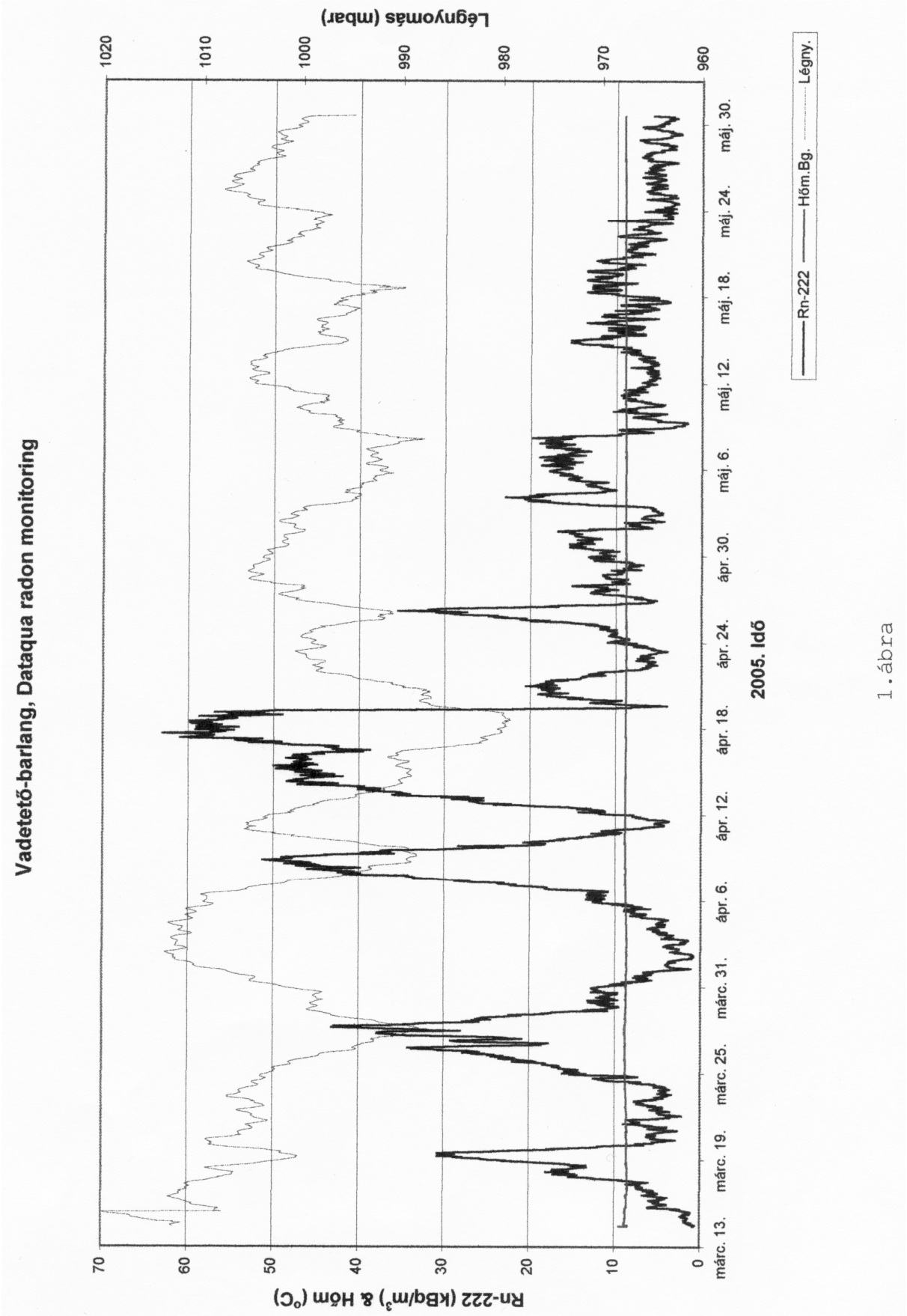
Vadetető-barlang, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1010
1000
990
980
970
960
Rn-222 (kBq/m³) & Hőm (°C)
70
60
50
40
30
20
10
0
márc. 13.
márc. 19.
márc. 25.
márc. 31.
ápr. 6.
ápr. 12.
ápr. 18.
ápr. 24.
ápr. 30.
máj. 6.
máj. 12.
máj. 18.
máj. 24.
máj. 30.
2005. Idő
Rn-222
Hőm.Bg.
Légny.

1.ábra

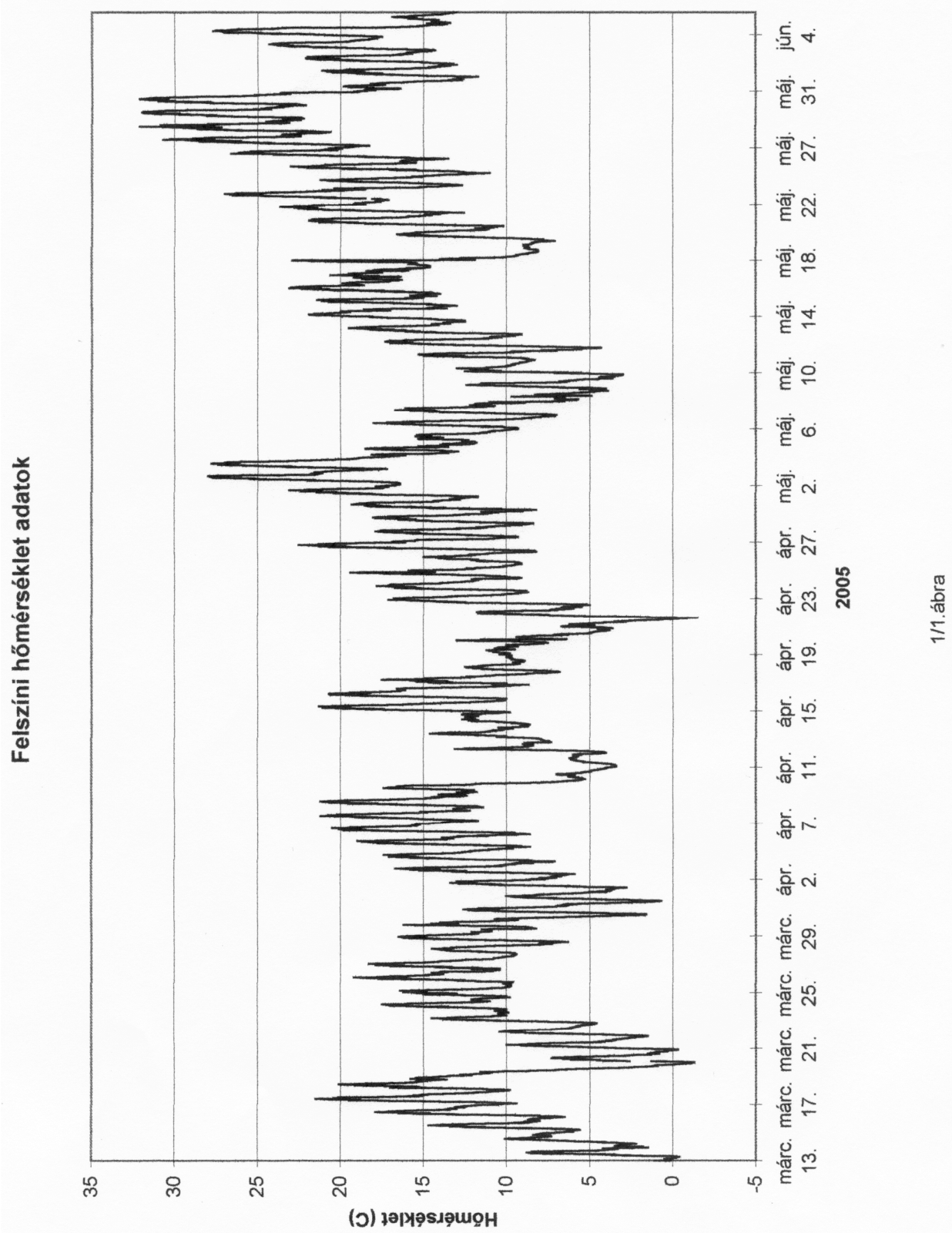
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
35
30
25
20
15
10
5
0
-5
márc. 13.
márc. 17.
márc. 21.
márc. 25.
márc. 29.
ápr. 2.
ápr. 7.
ápr. 11.
ápr. 15.
ápr. 19.
ápr. 23.
ápr. 27.
máj. 2.
máj. 6.
máj. 10.
máj. 14.
máj. 18.
máj. 22.
máj. 27.
máj. 31.
jún. 4.
2005

1/1.ábra

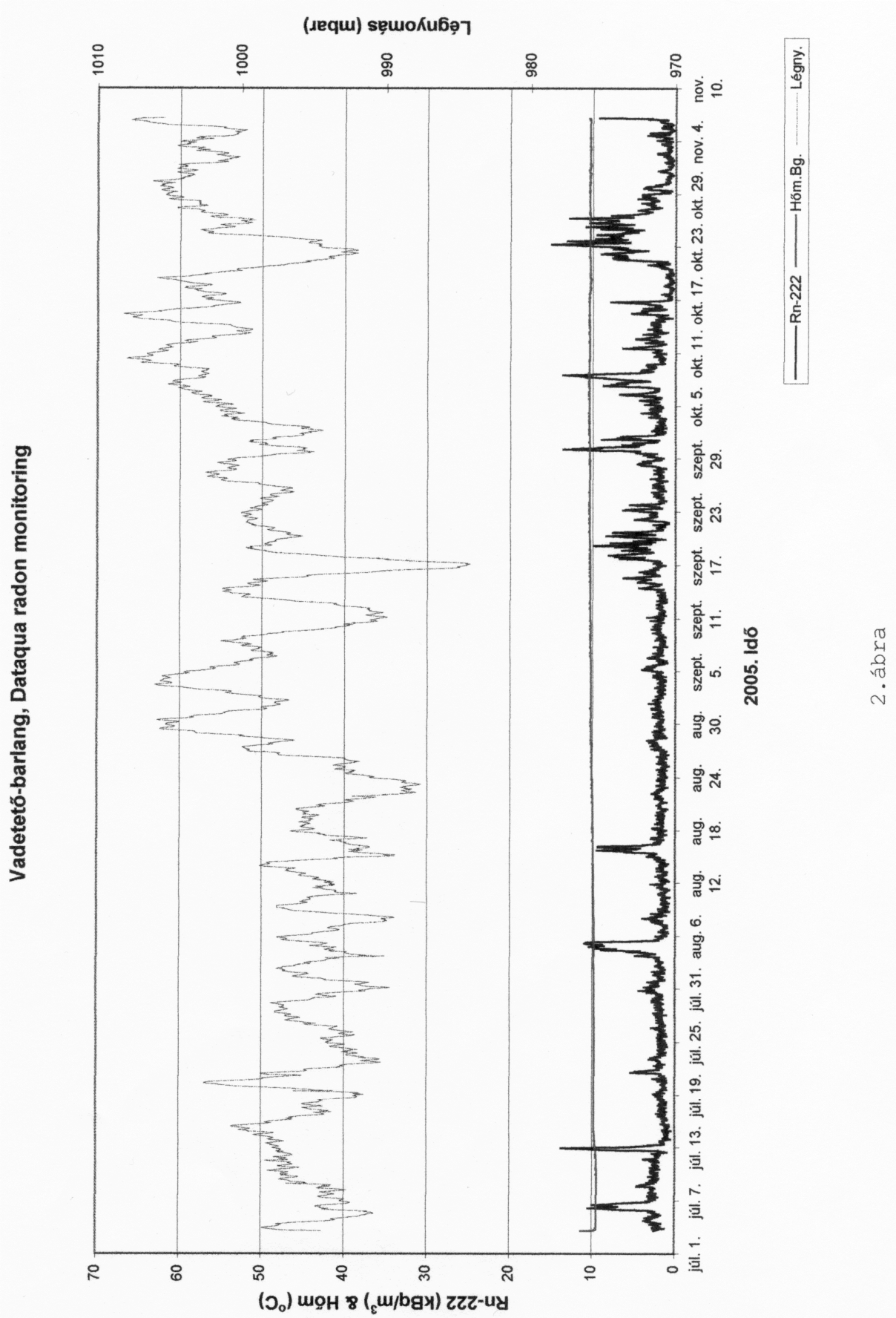
Vadetető-barlang, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1010
1000
990
980
970
Rn-222 (kBq/m³) & Hőm (°C)
70
60
50
40
30
20
10
0
júl. 1.
júl. 7.
júl. 13.
júl. 19.
júl. 25.
júl. 31.
aug. 6.
aug. 12.
aug. 18.
aug. 24.
aug. 30.
szept. 5.
szept. 11.
szept. 17.
szept. 23.
szept. 29.
okt. 5.
okt. 11.
okt. 17.
okt. 23.
okt. 29.
nov. 4.
nov. 10.
2005. Idő
Rn-222
Hőm.Bg.
Légny.

2.ábra

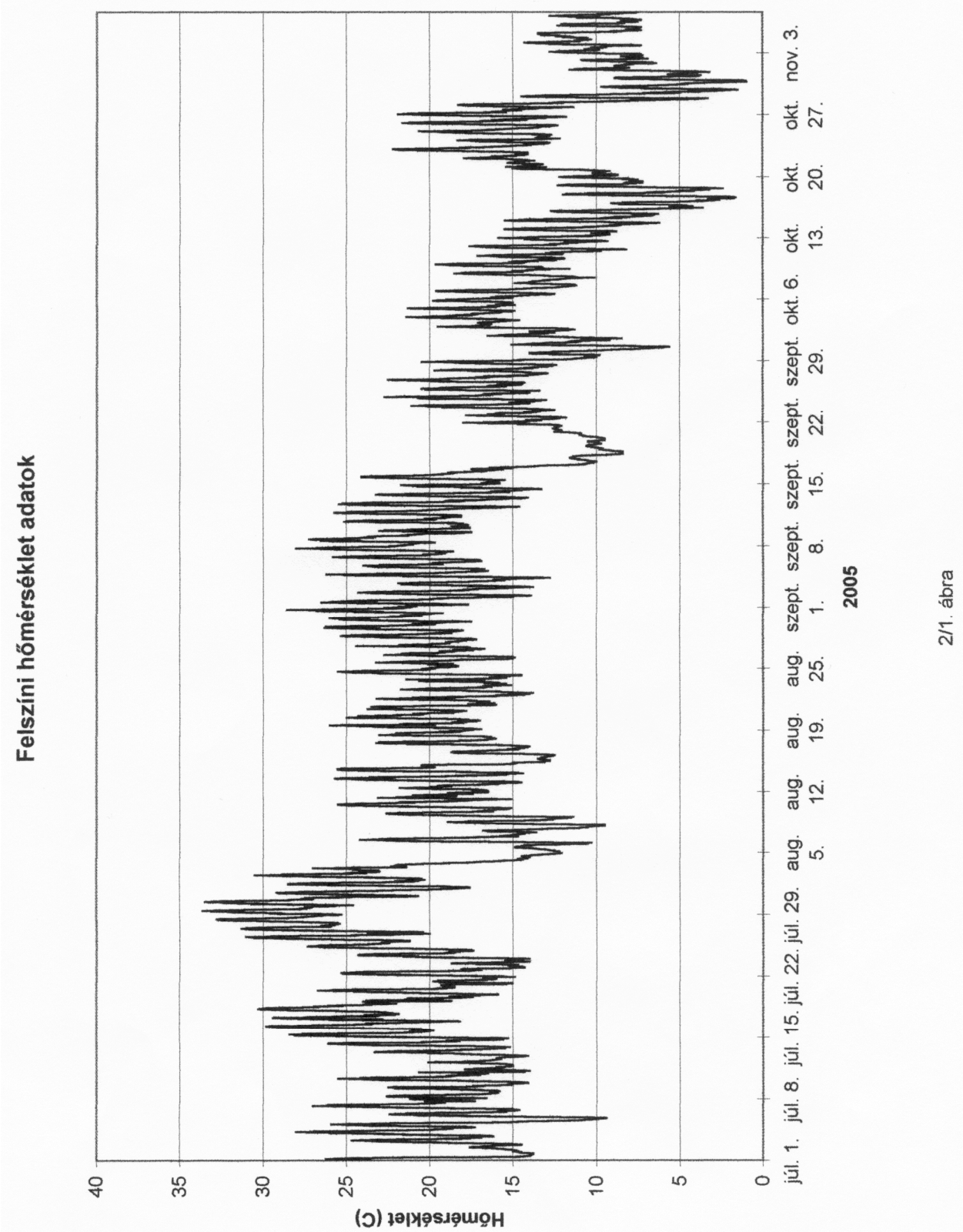
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
40
35
30
25
20
15
10
5
0
júl. 1.
júl. 8.
júl. 15.
júl. 22.
júl. 29.
aug. 5.
aug. 12.
aug. 19.
aug. 25.
szept. 1.
szept. 8.
szept. 15.
szept. 22.
szept. 29.
okt. 6.
okt. 13.
okt. 20.
okt. 27.
nov. 3.
2005

2/1. ábra

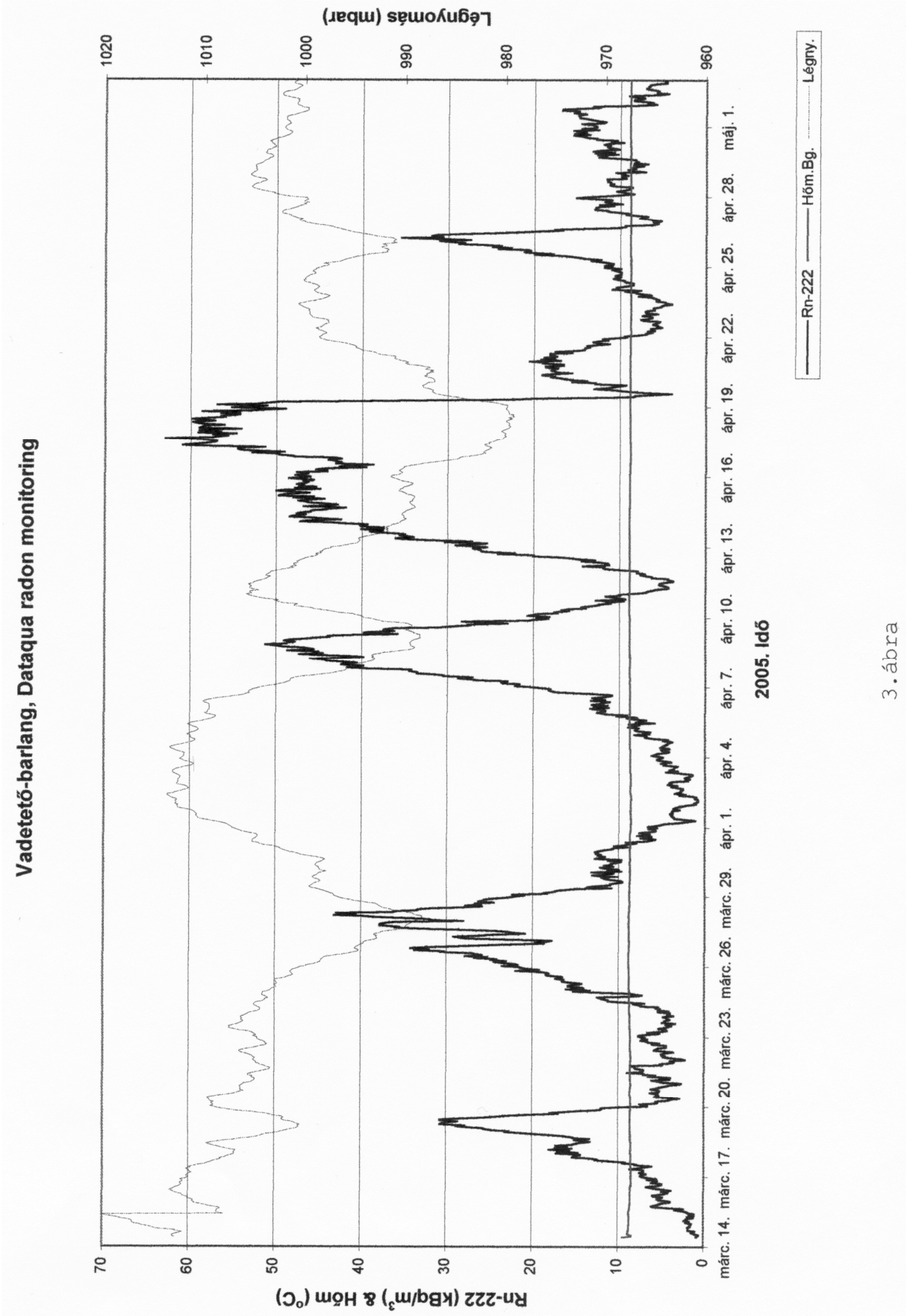
Vadetető-barlang, Dataqua radon monitoring
Légnyomás (mbar)
1020
1010
1000
990
980
970
960
Rn-222 (kBq/m³) & Hőm (°C)
70
60
50
40
30
20
10
0
márc. 14.
márc. 17.
márc. 20.
márc. 23.
márc. 26.
márc. 29.
ápr. 1.
ápr. 4.
ápr. 7.
ápr. 10.
ápr. 13.
ápr. 16.
ápr. 19.
ápr. 22.
ápr. 25.
ápr. 28.
máj. 1.
2005. Idő
Rn-222
Hőm.Bg.
Légny.

3.ábra

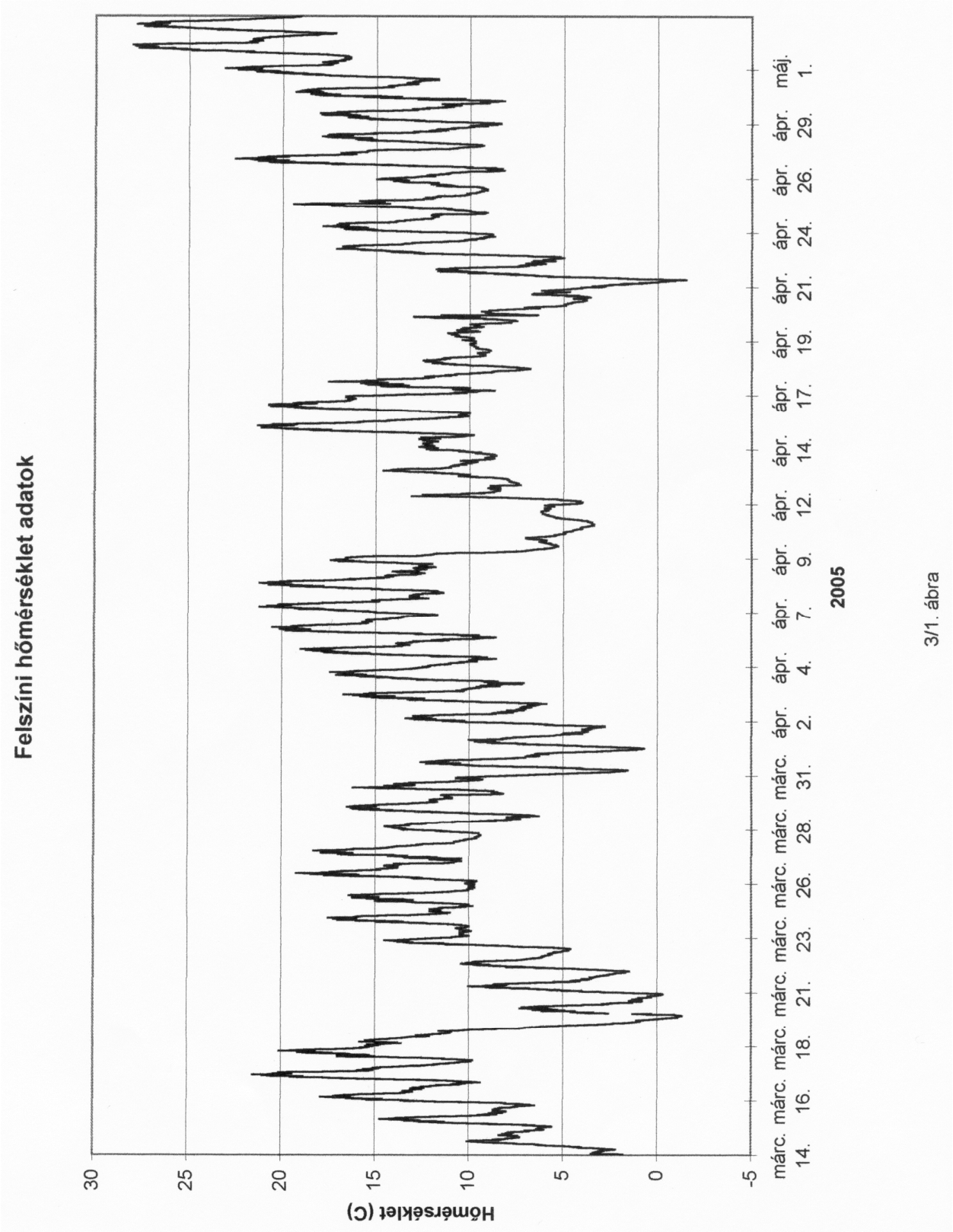
Felszíni hőmérséklet adatok
Hőmérséklet (C)
30
25
20
15
10
5
0
-5
márc. 14.
márc. 16.
márc. 18.
márc. 21.
márc. 23.
márc. 26.
márc. 28.
márc. 31.
ápr. 2.
ápr. 4.
ápr. 7.
ápr. 9.
ápr. 12.
ápr. 14.
ápr. 17.
ápr. 19.
ápr. 21.
ápr. 24.
ápr. 26.
ápr. 29.
máj. 1.
2005

3/1. ábra

Adatok az Abaligeti-barlang hidrológiájához

(Zalán Béla)

Amennyiben valaki a barlang kialakulásával, fejlődéstörténetével kívánna foglalkozni, annak elengedhetetlenül szükséges az azt kialakító és állandóan formáló vízfolyások működésének ismerete. Egy kevésbé ismert, időszakos vízmegjelenés található a Kis-dóm nevű barlangszakasz belső végén melynek eredetét sikerült nemrég víznyomjelzéssel tisztázni.

A **Kis-dóm** nevű barlangszakasz belső végén találjuk azt az összességében 28m-re felnyúló kürtőt, melynek közvetlen kapcsolata van a felszínnel, mert jelentősebb csapadékhullás közben már megjelenik itt a felszínről beáramló víz.

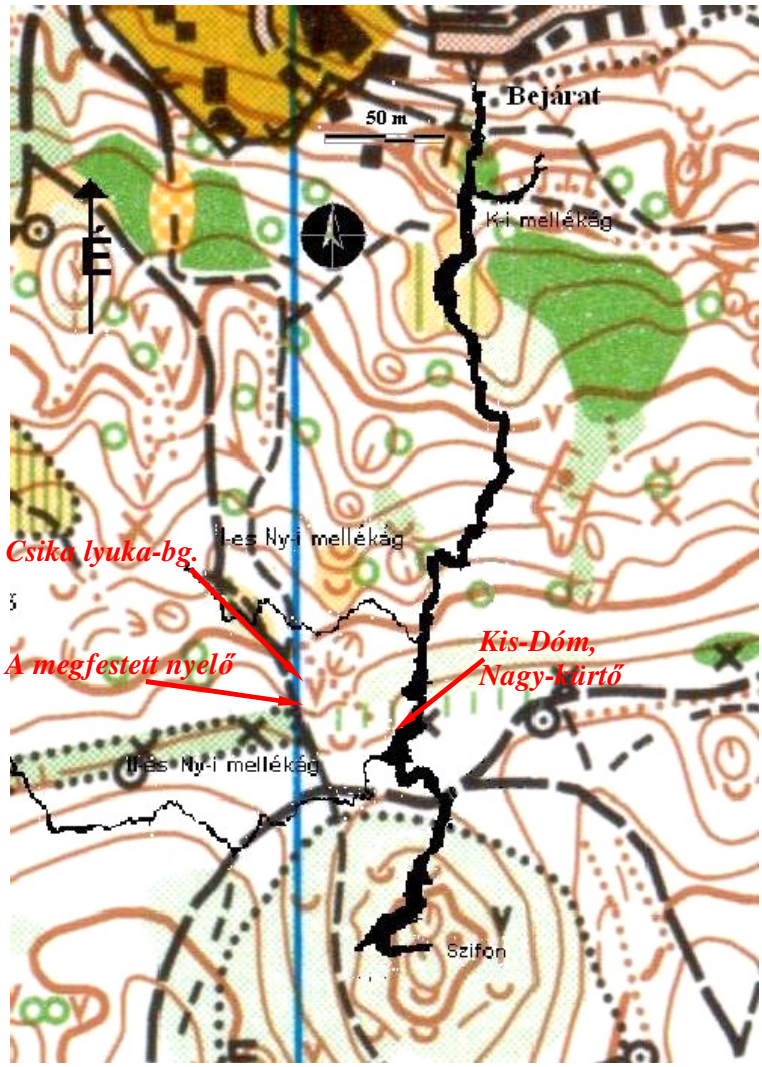

Az Abaligeti-cseppkőbarlang felszínre vetített nyomvonala és az elvégzett víznyomjelzés helyszíne

Alapszintköz: 5m 1:3000

Dr .Bokor E. (1925) *"A kürtőn és környezetén ma is bőségesen csepeg a víz. A jobb oldalfal több helyen egész magasságában tarajosan van kivésve, a vájatokban állandóan apró vízerek szivárognak, esőzéskor kötélvastagságú, zavaros vízfolyások zúdulnak le, a szirtek alján zavaros vízű patak búvik elő, amely vízét a később leírandó második, emeleti folyosóból kapja."*

Dr .Gebhardt A. (1959) *"A kürtőn és közvetlen környékén ma is bőségesen csepeg a víz. A jobb oldalfal több helyén egész magasságában tarajosan kivésett vájatokban víz szivárog, esőzéskor pedig kötélvastagságú vízesések zúdulnak le. A szirtek alján zavaros vízű patak bújik elő, mely vizét a második emeleti folyosóból kapja."*

A Nagy-kürtő alatti szűk hasadék

Saját megfigyelésem szerint, mostanában ezen a szakaszon nem tapasztalható semmi rendkívüli a csepegés intenzitásában, természetesen a barlangon belül a csepegés helyenként és időben is változhat, de ismerve a befolyásoló tényezők sokaságát, ezt természetesnek kell tartanunk. Más a helyzet a befolyó vízzel kapcsolatosan. Tapasztalatom szerint, a barlang ezen szakaszához közel fekvő felszíni föld- és turista utakon a lehulló csapadékból kis patakok alakulnak ki, melyek később az itt található Nagy-kürtő alján piszkos szürke színű vízfolyás formájában jelennek meg max. 30-40 l/perces hozammal.

A hasadékból kiáramló festett víz

A barlang nyomvonalától nyugatra kb. 50m-re és 65- 70m-rel magasabban a felszínen, közvetlenül az itt húzódó turistaút mellett jelentéktelen kis mélyedés található, mely nyelőként vezeti le a környék földútjain összegyűlő csapadékvizet. A nyelőben eltűnő vizet (kb. 5-6 l/p.) 2005.03.23-án kilenc óra tíz perckor 2-3 deka festékkel megfestettem mely, 2005.03.23-án tizenegy óra harminckor jelent meg a Nagy-kürtő alján található néhány centiméter széles hasadékból kifolyó kis patakban (kb. 5-6 l/p.). A hasadékba erős lámpával bevilágítva 2.5-3m hosszban látható a befolyó víz útja.

Dr. Bokor E. azt feltételezte, hogy itt jelenik meg a közeli Kettes Nyugati oldalágban eltűnő kis patak vize. Mint látható ez a feltételezés valószínűleg nem igazolódott, de a nyomjelzés eredményének birtokában és egy térkép segítségével szinte bárki lehatárolhatja azt a jelenlegi vízgyűjtő területet, mely ehhez a víz megjeleneshez tartozhat.

A festett víz utat talál a főági patak-felé …

… eléri a főági patakot és lassan fölhígul benne

Vízfestés a Szajha felső–barlangnál

(Tegzes Zoltán, Past András)

Az Abaligeti–cseppkőbarlang ismeretlen szakaszainak feltárása érdekében folytatott kutatómunkánk során figyelmünk egyre inkább a Szajha felső–barlang kutatására terelődött. Annak tisztázására, hogy a barlang kapcsolatban áll-e az Abaligeti-barlang folytatásával, szükségessé vált egy víznyomjelzés elvégzése. A sikeres vízfestés eredményeképp a rendszerről új ismeretekkel gyarapodtunk, és új távlatok nyíltak a barlang feltárásában.

A barlangot 1996-ban kezdtük el kutatni. Kezdetben csupán a közelében lévő Szajha alsó-barlang) végpontjának kutatását szerettük volna megkönnyíteni azzal, hogy összebontjuk a két barlangot és a „felsőn" keresztül szállítanánk felszínre a törmeléket. A feltárás során kiderült, hogy a két barlang valóban egy rendszert alkot (télen a Szajha-barlangba beáramló hideg levegő a kb. 8 méterrel magasabban nyíló „felső" barlangban áramlik kifelé), de járható méretű kapcsolat nincs a két barlang közt, a barlangok összebontása nagyon munkaigényes.

Időközben a Szajha-alsó barlang bejárata beomlott. Ekkor azt tapasztaltuk, hogy a Szajha felső télen még intenzívebben gőzölög kifelé, mint amikor nyitott volt az alsó barlang bejárata. Ebből arra következtettünk, hogy nem csak az alsó barlanggal van

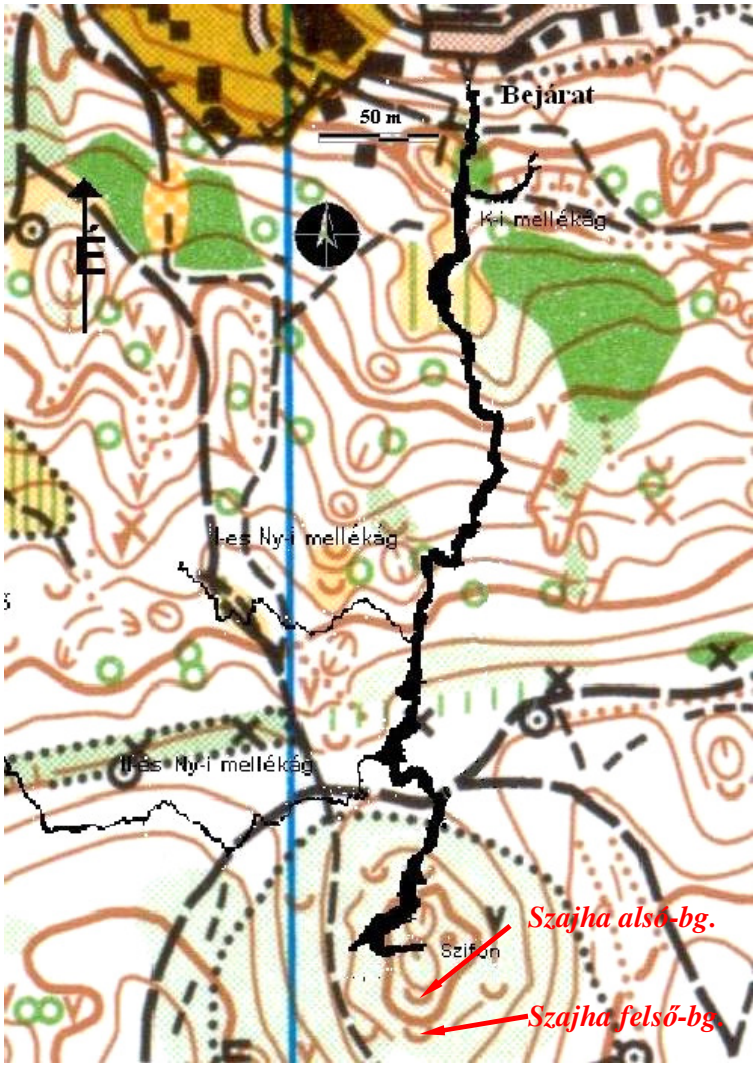

A Szajha alsó- és Szajha felső-barlangok elhelyezkedése, megközelítése és az Abaligeti-cseppkőbarlanghoz való viszonya

Alapszintköz: 5m 1:3000

kapcsolatban, hanem egy nagyobb rendszerrel is. Véleményem szerint azért volt gyengébb a kigőzölgés, amikor nyitott volt az alsó barlang, mert az azon keresztül beáramló hideg levegő keveredett a felső barlang levegőjével, és lehűtötte azt. Eddig még nem végeztünk méréseket az elmélet igazolására.

A barlang bejárata abban a zónában nyílik, ahol a mélyben Abaligeti–barlang végponti szifonja található. A turista barlangban a szifon környékén nincs légmozgás, vagyis a Szajha légáramlása nem innen származik. Ha a Szajha felső-barlang az Abaligeti-barlang ismert szakaszával van kapcsolatban, akkor az csakis a Nagyteremnél lehet. A Nagyterem mennyezetében vannak olyan szűk hasadékok, melyekből aktívan csöpög a víz, és felszíni kapcsolataik eddig még nem tisztázottak.

A Szajha-felsőn keresztül az Abaligeti-barlang feltáratlan szakaszaiba szeretnénk bejutni, és ez csak jelentős ráfordítások árán lehetséges. A vízfestést annak érdekében végeztük el, hogy bebizonyosodjon, hogy a barlang nem az Abaligeti-barlang ismert szakaszával van kapcsolatban. Alapvetően csak a festett víz megjelenésére, a megjelenésig eltelt időre voltunk kíváncsiak, a víznyomjelzést nem a festék lefutásának vizsgálatára terveztük.

Az SZKBE UAZ-át kértük kölcsön, a víz heylszínre szállításához

2005. május 14-én végeztük el a festést. A barlangba nincs befolyó víz, ezért a vizet Abaligetről kellett felhordanunk. A Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület UAZ-át kértük kölcsön sofőröstül (Ország János). Hordókban, kannákban, két fordulóban sikerült feljuttatnunk 850 liter vizet a barlanghoz.

A festéshez 3dkg fluoreszceint használtunk fel. 200 literes hordókból, szivattyúval, 50 mm-es tűzoltó tömlőn keresztül jutattuk be a festett vizet a barlangba. A tömlő vége –15 méteren volt. Onnan a víz szűk hasadékon, szabadon folyt lefelé. A szivattyúzás kezdete 16:10–kor, a vége 16:18-kor volt. Mindez kb. 100 l/perc-nek megfelelő vízbeáramoltatást jelentett.

Az Abaligeti–barlangban két helyen figyeltük a víz megjelenését. A Nagyteremben és a végponti szifonban. A szifonból fél óránként vízmintát is vettünk. A Nagyteremben nem jelent meg vízfolyás, vagy csöpögés. A szifon vizében 21:10-kor már szemmel is látható volt a festék megjelenése. Később, spektroszkópos vizsgálattal megállapítottuk, hogy a festék a 20:40-

A Szajha barlangokat rejtő töbör szélén vízzel töltött hordókkal készülünk elő a délutáni festéshez

kor vett mintában kimutatható mennyiségben van jelen, vagyis a beöntéstől számítva négy és fél óra múlva jelent meg a festett víz. A barlangi patak vízhozama a 116-os mérőbukónál mérve kb. 450 l/perc volt.

A festésben Fodor I., Lantos P., Ollé P., Ország J., Tegzes A., Tegzes Z. működött közre, a vízmintákat Past A. vizsgálta meg.

A vízfestés több szempontból is sikeres volt. Egyrészt a festett víz a Nagyteremben nem jelent meg, másrészt a festék a szifonban megjelent - ahogy azt eredetileg vártuk is -, vagyis a barlang az Abaligeti-barlang feltáratlan folytatásával áll kapcsolatban. A festés eredménye, valamint az intenzív huzat miatt a Szajha felső-barlang lett az egyesületünk fő kutatási objektuma.

Az Abaligeti-barlang Styx szifonja a vízfestés során:

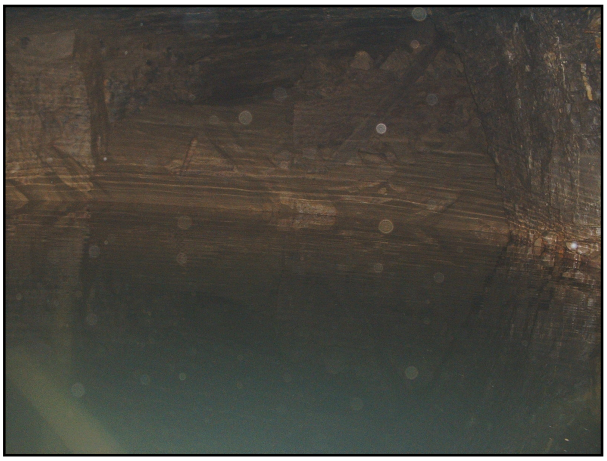

Előtte

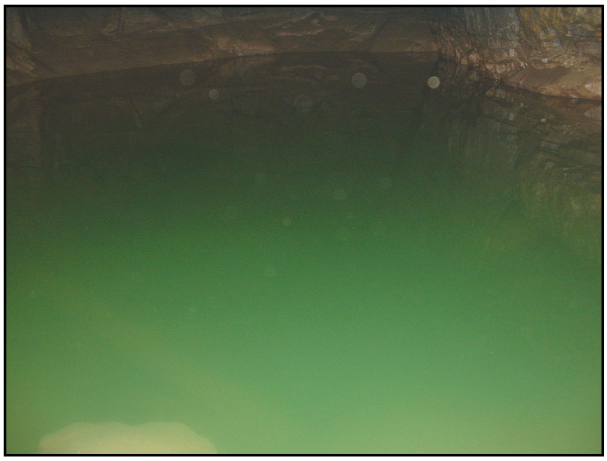

Utána

Fluoreszcein kvantitatív mérése barlangi karsztvizekben, a Szajha felső-barlang vízfestéséből származó minták mérése

A mérés elve:

A fluoreszcein molekula közeli ultraibolya tartományba eső fénnyel gerjeszthető. A molekula gerjesztett állapotának átlagos élettartama rövid (a µs – os, ill. ns – os tartományba esik a mintamátrix összetételétől függően). A molekula a gerjesztési energiájától egy, a látható hullámhossz-tartományba eső sugárzás kibocsátásával szabadul meg, kerül energetikailag alapállapotba. Ez a magyarázata annak, hogy vizes fluoreszcein oldatot napfényben vizsgálva (a napfény szemmel nem érzékelhető ultraibolya komponense a molekulákat gerjeszti) az oldat színét intenzív sárgászöldnek (gerjesztett molekulák által kisugárzott fény) látjuk még milliószoros hígítású oldat vizsgálata esetén is. A molekula kis szelektíven határozott hullámhosszú (keskeny hullámhossz-tartomány) besugárzással gerjeszthető. Ha egy kvarcküvettába helyezett mintát egy a gerjesztési hullámhosszt tartalmazó kis spektrális szélességű, állandó intenzitású fénynyalábbal besugározunk, és a besugárzó fény útjára merőlegesen (hogy ne zavarjon a besugárzó fény) a kisugárzott fény intenzitását (egy másik hullámhossz-tartományban) mérjük nagy érzékenységű detektálási eljáráshoz jutunk. Ez a fluorimetriás mérési eljárások elve. Tekintettel arra, hogy a kisugárzott fény intenzitása széles koncentrációtartományban egyenesen arányos a gerjeszthető molekulák mintabeli koncentrációjával az eljárás kvantitatív mérések kivitelezésére is alkalmas.

Hibalehetőségek, kiküszöbölésük:

- A gerjesztés hatásfoka (így a kisugárzott fény intenzitása is) egy és ugyanazon koncentráció esetén is függ a mintamátrix összetételétől (kioltó vagy quenching hatás).
- A barlangi karsztvizek kémiai összetétele egy vizsgálati perióduson belül állandónak tekinthető. A festés megkezdése előtt a mintavételezés helyén vett „vak” vízmintából készített kalibrációs görbe alkalmazásával a hatás eliminálható.
- A mozgásban lévő (így a folyó barlangi karsztvizekből) vizekből vett minták kisebb-nagyobb mennyiségű lebegő, szilárd alkotót is tartalmaznak. Egyrészt a szilárd alkotó részecskéi felületükön a jelölő festéket részben, szélsőséges esetben akár teljes mennyiségben is megköthetik (a vizsgálandó oldat kiürül). Másrészt a gerjesztő fény diszperziója révén a gerjesztő fény egy hányadát az analizátor fényútjába juttatják, magas „vak”-értéket okozva kedvezőtlenül befolyásolják a detektálási limitet.
- Az előbbiekben említett hatások a mintamátrix kémiai módosítását (pH, oldószeres hígítás) követően, a szilárd részecskék leválasztásával biztonsággal eliminálhatók.
- A barlangi karsztvizek mindig tartalmaznak kalcium és magnézium sókat. A kalcium és magnézium sók jelenléte azt jelenti, hogy a karboxil-csoportot tartalmazó jelölő anyag

kalcium, vagy magnézium sója keletkezik. Ez a hatás kedvezőtlenül befolyásolja a molekula vízben való oldhatóságát, és stabilitását, gyorsítja a szerkezeti átalakulását.

- Ezért, különösen az alacsony koncentrációkat képviselő minták esetén az analíziseket célszerű a mintavételezést követő néhány napon belül kivitelezni.
- Az optimális gerjesztési és emissziós hullámhossz kismértékben függ a mintamátrix kémiai összetételétől, ezért célszerű az analízis kezdetén a gerjesztési és emissziós spektrumok felvételével az optimális értékeket kísérletesen meghatározni.

A mérés kivitelezése:

Minta előkészítése:

A mintamátrix pH – jának módosítása kálium-hidroxiddal, adszorpció csökkentése a mátrix metanolos hígításával történt. A lebegő, szilárd anyag leválasztása centrifugálást (Janetzky K-26-D, 3500 r.p.m., 10 min, 277 K) követő dekantálással történt. A kvantitatív viszonyok megítélésére 100ng/ml – 10 µg/ml – es tartományban felvett négypontos kalibrációs görbe szolgált.

Mérőműszer:

Hitachi gyártmányú F-3000 típusú fluoreszcens spektrométer.

Mérés helye:

PTE OEC I. Belgyógyászati Klinika Farmakológiai Laboratórium.

Az optimális gerjesztési és emissziós hullámhossz értékek megállapítása:

- Az első képernyő printje tartalmazza a gerjesztési és emissziós spektrum felvételekor alkalmazott műszer beállításának paramétereit.
- A második képernyő tartalma mutatja a gerjesztési spektrumot 350 nm -es emissziós monokromátor állás esetén.
- A harmadik képernyő printje a gerjesztési spektrumot mutatja 493 nm –es emissziós monokromátor beállítás esetén Az egyes cursor printek az egyes hullámhossz maximumokhoz tartozó intenzitásokat reprezentálják.
- A negyedik scan az emissziós spektrumot mutatja abban az esetben, amikor a gerjesztő fényútban lévő monokromátor az optimális gerjesztési hullámhosszon áll.
- Az 5-6. táblázatok a kvantitatív mérés esetén alkalmazott beállítási paramétereket mutatják
- A 7.-8. hard copy –k a vak, a standardok és az analizált minták intenzitás adatait és a hozzájuk rendelhető koncentrációkat foglalja össze táblázatosan, ill. képernyő print formájában.

- A további elkészült scan –ek a mintamátrixban esetleg jelenlévő a mérés hitelességét befolyásoló komponensek vizsgálatára szolgáltak. A vizsgálatok alapján ilyen zavaró komponenst a mintában kimutatni nem sikerült.

Mért értékek:

Minta sorszáma:	Mintavétel helye:	Mintavétel dátuma:	Mintavétel ideje: Óra : perc	Fluoreszcein koncentráció:
1.	Abaligeti bg, Styx-szifon	2005.05.15	18 : 40	0,017 µg/ml
2.	”	”	19 : 10	0,005 µg/ml
3.	”	”	19 : 40	0,005 µg/ml
4.	”	”	20 : 10	0,016 µg/ml
5.	”	”	20 : 40	0,022 µg/ml
6.	”	”	21 : 10	0,068 µg/ml
7.	”	”	21 : 40	0,171 µg/ml

A fentiek alapján mondhatjuk, hogy a 20:40-kor vett minta mérhető mennyiségű fluoreszceint tartalmaz.

Képernyő printek:

1. ábra

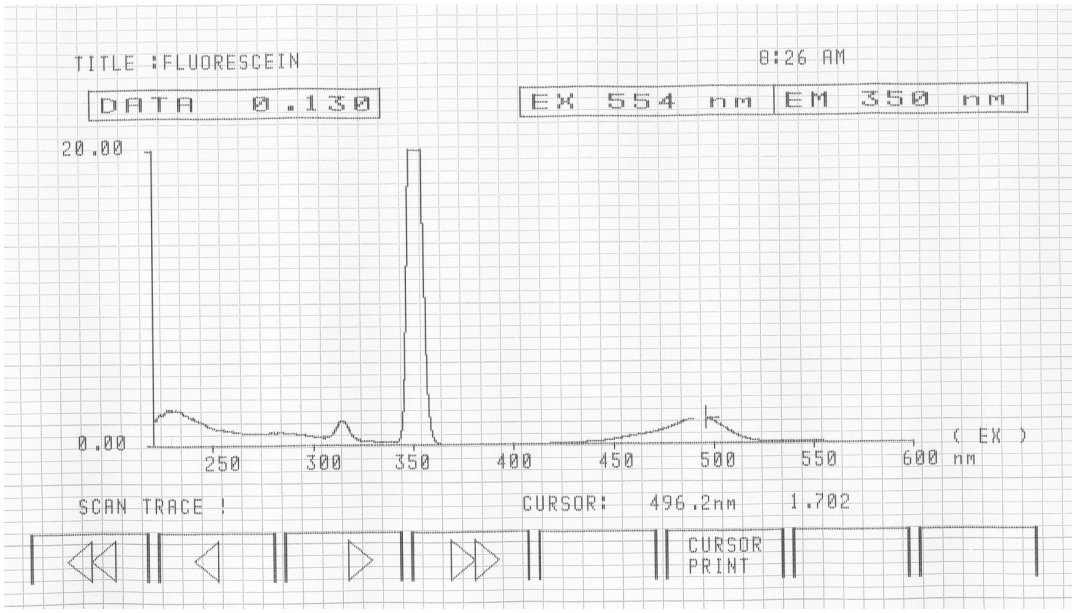
TITLE :FLUORESCEIN
8:26 AM
DATA 0.130
EX 554 nm
EM 350 nm
20.00
0.00
250
300
350
400
450
500
550
600 nm
(EX)
SCAN TRACE !
CURSOR: 496.2nm 1.702
CURSOR
PRINT

2. ábra

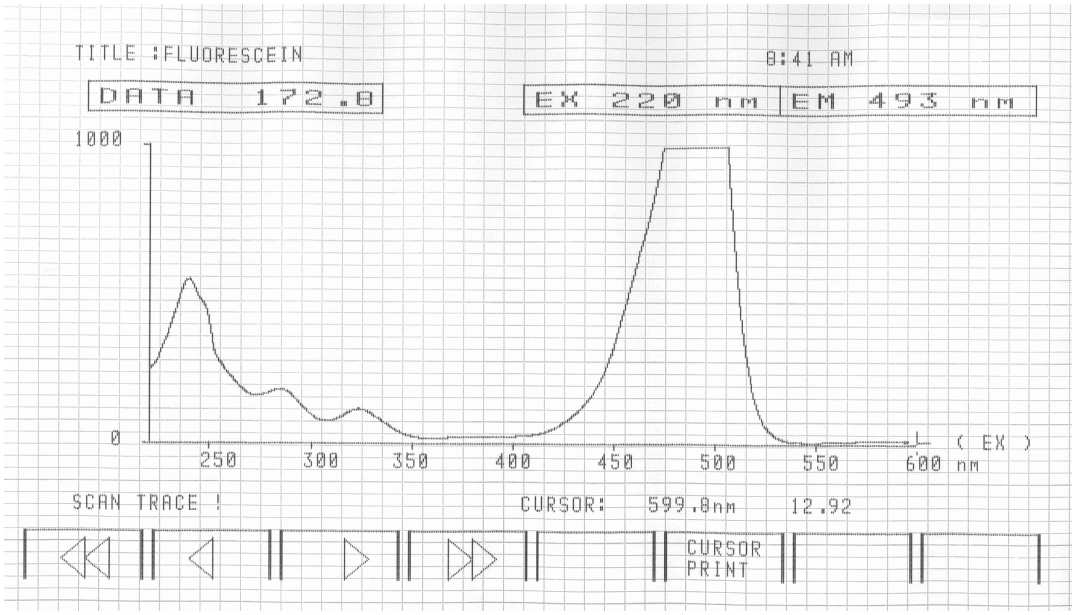
TITLE :FLUORESCEIN
8:41 AM
DATA 172.8
EX 220 nm
EM 493 nm
1000
0
250
300
350
400
450
500
550
600 nm
(EX)
SCAN TRACE !
CURSOR: 599.8nm 12.92
CURSOR
PRINT

3. ábra

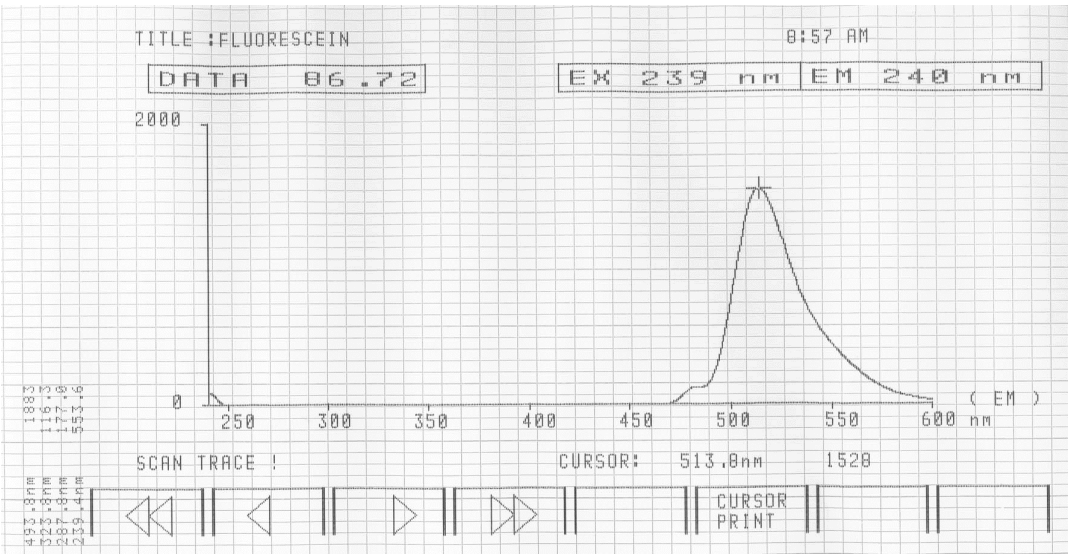

4. ábra

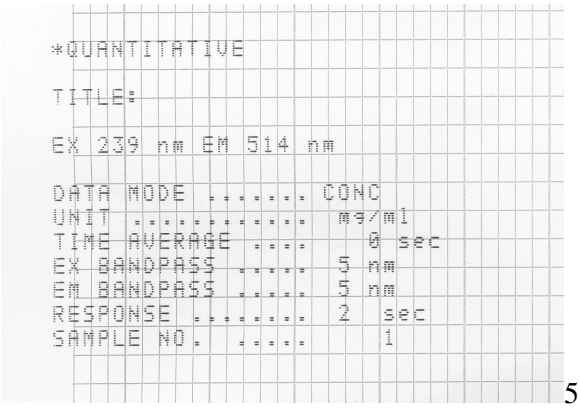

```
*QUANTITATIVE

TITLE:

EX 239 nm EM 514 nm

DATA MODE ....... CONC
UNIT ............ mg/ml
TIME AVERAGE .....   0 sec
EX BANDPASS ......  5 nm
EM BANDPASS ......  5 nm
RESPONSE .........  2  sec
SAMPLE NO. ......     1
```

5. ábra

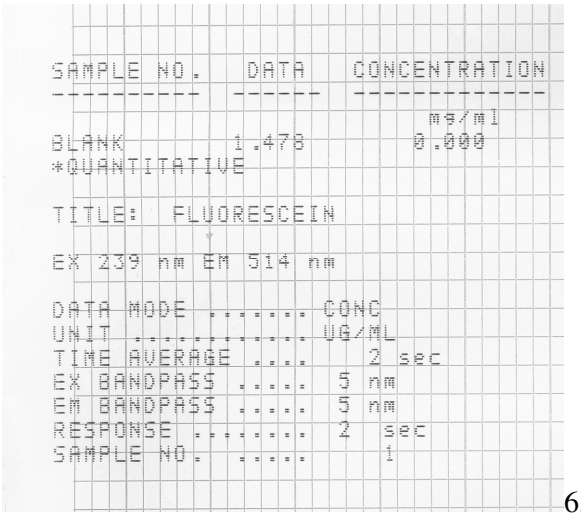

```
SAMPLE NO.   DATA   CONCENTRATION
----------  ------  -------------
                       mg/ml
BLANK        1.478     0.000
*QUANTITATIVE

TITLE:  FLUORESCEIN

EX 239 nm EM 514 nm

DATA MODE ....... CONC
UNIT ............ UG/ML
TIME AVERAGE .....   2 sec
EX BANDPASS ......  5 nm
EM BANDPASS ......  5 nm
RESPONSE .........  2  sec
SAMPLE NO. ......     1
```

6. ábra

SAMPLE NO.	DATA	CONCENTRATION UG/ML
BLANK	1.435	0.000
STANDARD	18.78	0.100
STANDARD	35.93	0.200
1	1508	8.392
STANDARD	1500	10.00
1	2.476	0.017
2	0.766	0.005
3	0.773	0.005
4	2.463	0.016
5	3.338	0.022
6	10.20	0.068
7	25.61	0.171

7. ábra

TITLE :FLUORESCEIN 9:20 AM

DATA 27.04 EX 239 nm EM 514 nm

SAMPLE NO.	DATA	CONCENTRATION UG/ML
BLANK	1.435	0.000
STANDARD	18.78	0.100
STANDARD	35.93	0.200
1	1508	8.392
STANDARD	1500	10.00
1	2.476	0.017
2	0.766	0.005
3	0.773	0.005
4	2.463	0.016
5	3.338	0.022
6	10.20	0.068
7	25.61	0.171

SET SAMPLE AND PRESS EX START/STOP KEY !

BLANK | STANDARD | SAMPLE

8. ábra

A barlangi denevérkutatás 15 éves eredményei a Mecsekben

(Szatyor Miklós)

1. Bevezető

A Mecsek hegység kisemlős faunája sokáig minimális kutatottsággal rendelkezett. Ez alól a denevérek jelentenek kivételt, mely csoportból már az 1800-as években is említettek mecseki előfordulású fajokat. 1845-ben Petényi Salamon és FRIVALDSZKI János (1865) végzett kutatásokat, ők írták le elsőként az Abaligeti-barlangból a hosszúszárnyú- (*Miniopterus schreibersii*), valamint a nagy patkósdenevért (*Rhinolophus ferrumequinum*). A hazai zoológiatörténet szempontjából is érdekes adatok ezek, ugyanis a nagy patkósdenevért korábbi nevén dombosorrú orrbötök-nek helytelenül *Rhinolophus clivosus*-nak határozták meg. A hosszúszárnyú denevért Schreibers denevéreként említik és *Vespertilio schreibersii* tudományos néven szerepel. 1863-ban SCHMIDL Adolf szintén erről a helyről írja le a hegyesorrú denevért (*Myotis blythi*). BALASSA Ferenc 1905-ben először jelzi a kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) előfordulását. DUDICH Endre 1924-ben a *Myotis dasycneme* jelenlétéről számol be a Mélyvölgyi-kőfülkében. KUBACSKA András (1927) újabb fajokkal gazdagítja az Abaligeti-barlang ismert faunáját: közönséges denevér (*Myotis myotis*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*). Érdemes megemlíteni VÉRTES László ősrégészeti eredményeit, melynek eredményeként a következő pleisztocén korú kisemlős maradványok kerültek elő a Mélyvölgyi-kőfülkéből: vakond (*Talpa europea*), erdei cickány (*Sorex araneus*), közönséges vízicickány (*Neomys fodiens*), mezei cickány (*Crocidura leucodon*), erdei pocok (*Clethrionomys glareolus*), mezei pocok (*Microtus arvalis*), földipocok (*Pitymys subterraneus*), közönséges erdeiegér (*Apodemus sylvaticus*) hosszúlábú denevér (*Myotis capaccini*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), kései denevér (*Eptesicus serotinus*), északi denevér (*Eptesicus nillsonii*), barna hosszúfülű denevér (*Plecotus auritus*), hosszúszárnyú denevér (*Miniopterus schreibersii*). TOPÁL György (1954) írta le először az Abaligeti-barlangból a horgasszőrű denevért (*Myotis nattereri*), a korai denevért (*Nyctalus noctula*), a törpedenevért (*Pipistrellus pipistrellus*) és a nagyfülű denevért (*Plecotus auritus*) pécsi lelőhellyel említi. HAVRANEK László (1962) említi először a durvavitorlájú denevér (*Pipistrellus nathusii*) előfordulását a mánfai Kőlyuk-barlangból. Hosszabb szünet után az 1990-es években új erőre kapott a Mecsek kutatása (SZATYOR M. 1995, 2005). Beindult az épület- és barlanglakó denevérállományok szisztematikus felmérése, majd a jelentősebb kolóniák rendszeres ellenőrzése. 1999-ben megkezdődött a Mecsek erdei, odúlakó denevérfaunájának felmérése.

2. Eredmények

A kutatás során a Mecsekből eddig 23 denevérfaj jelenlétét sikerült kimutatni, melyből 12 faj kerül elő több-kevesebb rendszerességgel a barlangokban is. A barlangi denevérfajok vizsgálatát egyszerű vizuális módszerrel végezzük, ezt barlangok előtt folytatott hálózásokkal egészítjük ki. A barlangi állományok felmérését és a jelentősebb barlangok ellenőrzését minden évben megtesszük. Az előforduló fajok százalékos arányát az 1. táblázat foglalja össze.

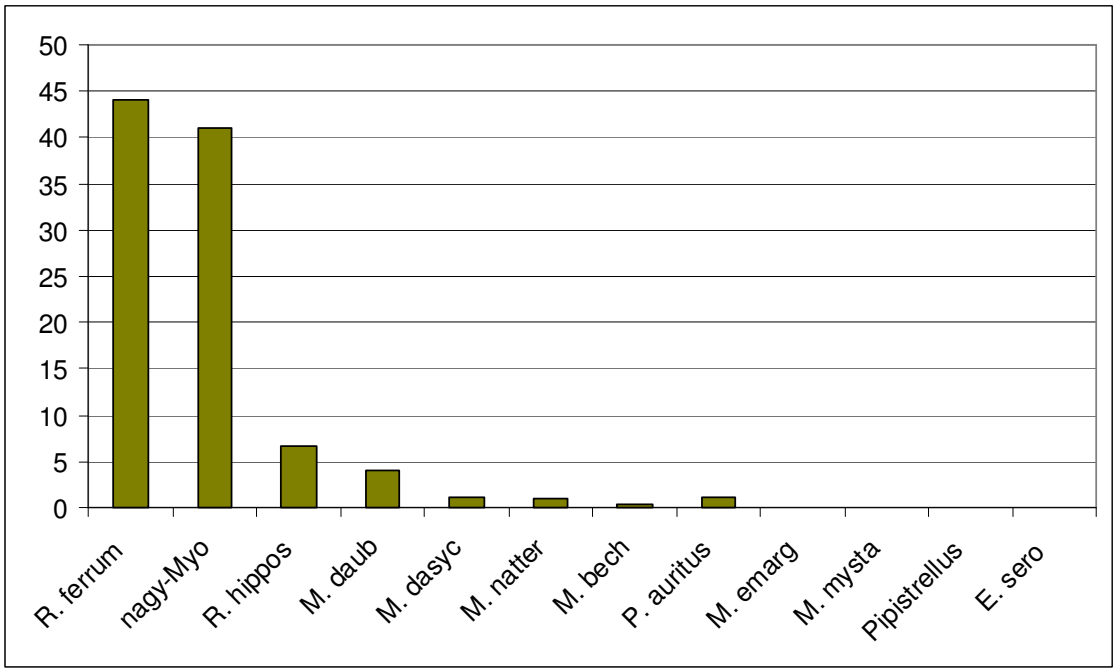

1. táblázat: A mecseki barlangok denevérfajai %-os megoszlásban

A vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy a Mecsek nem rendelkezik kimagaslóan nagy létszámú denevérkolóniákkal, mint ahogy a barlangok mérete sem nagy. Ez alól azért van néhány kivétel, így például az Abaligeti-barlang, ahol a XX. század közepén még kb. 1500 egyedből álló közönséges denevér és 700 egyedből álló hosszúszárnyú denevér tartózkodott rendszeresen. Ezek az állományok a barlangi turizmus hatására teljesen eltűntek a barlangból, a hosszúszárnyú denevér a Mecsekből is.

A kisebb barlangokban csak néhány tíz, esetleg száz fős kolóniák alakulnak ki. Ezek megóvása és rendszeres ellenőrzése kiemelkedő feladat. A Mecsekben kutató barlangász csoportok között hallgatólagos megállapodás szerint a jelentős telelőhelyek látogatását mellőzzük. A barlangok denevérállománya nagyjából stabilnak mondható (2. táblázat). Néhány jelentős telelőhely kolóniáját a macskabagoly (*Strix aluco*) apasztja, de ezekről a helyekről a denevérek lassan átköltöznek más barlangokba.

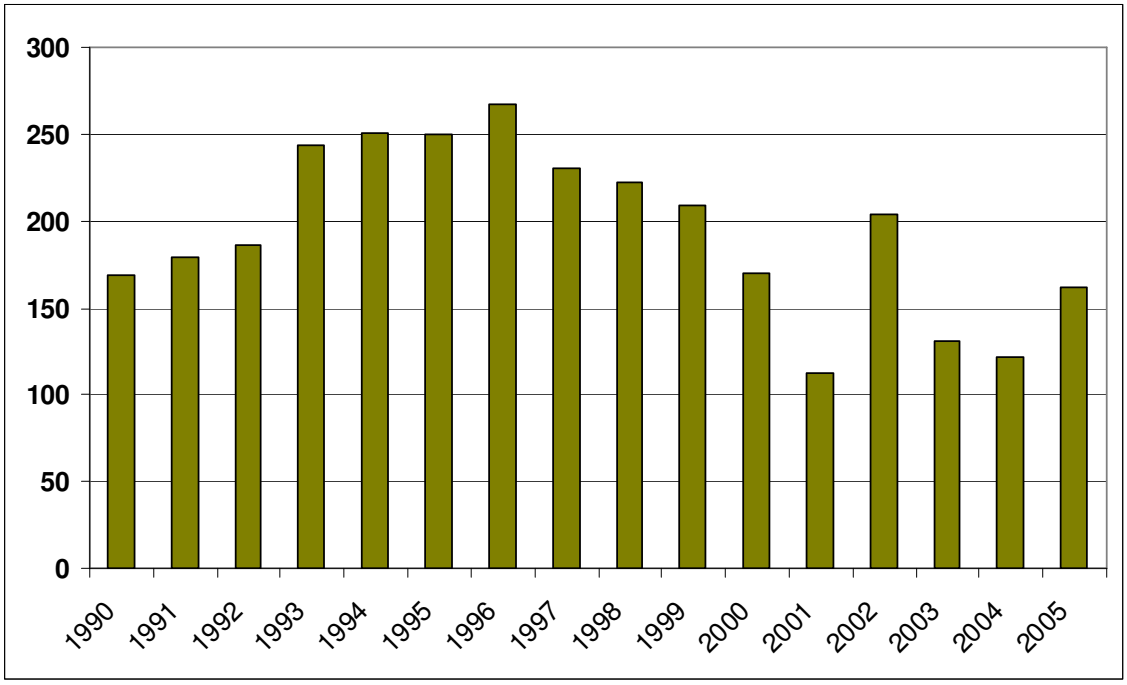

2. táblázat: A nagy patkósdenevérek (*Rhinolophus ferrumequinum*) állományváltozása 3 mecseki barlangban.

Az alábbi táblázatban a 2005. év eredményei láthatók.

Abaligeti-barlang	M. daubentonii	5
	M. dasycneme	8
	n-Myotis	3
	P. auritus	1
	R. hipposideros	5
	R. ferrumequinum	156
Büdöskúti-zsomboly	n-Myotis	45
	M. dasycneme	1
	M. daubentonii	2
	macskabagoly	1
Csengő-zsomboly	R. ferrumequinum	3
	R. hipposideros	1
	n-Myotis	4
Kétlyuk-zsomboly	R. ferrumequinum	1
	M. daubentonii	6
	n-Myotis	11
Köteles-zsomboly	n-Myotis	19
	R. ferrumequinum	9
	R. hipposideros	2
	M. daubentonii	1
	P. auritus	1

Madárka-zsomboly	R. ferrumequinum	1
	R. hipposideros	2
Kőlyuk-barlang	M. daubentonii	4
	M. dasycneme	19
	n-Myotis	16
	M. nattereri	1
	kis-Myotis	1
	P. auritus	2
	R. hipposideros	6
	R. ferrumequinum	5
Vízfő-barlang	R. ferrumequinum	4
	R. hipposideros	1
	M. daubentonii	1
	n-Myotis	3
Tanköteles-zsomboly	R. ferrumequinum	2
	R. hipposideros	1
	n-Myotis	4
	M. daubentonii	1
	macskabagoly	1
Vásáros-úti-zsomboly	R. ferrumequinum	1
	R. hipposideros	1
	macskabagoly	1

Laposvasas sínrendszer

(Tegzes Zoltán)

A Szajha-barlang kutatásához szükséges létszám csökkentése miatt kiépítésre került a barlangban egy egyszerű sínrendszer, melynek segítségével könnyebbé és gyorsabbá vált a törmelékszállítás.

A sínrendszer (kocsi és sín szerkezet) *tervezését Ollé Péter* és *Tegzes Zoltán*, a prototípus és a másodpéldány *legyártását Ollé György* végezte. A műszaki rajzokat, a kocsi *dokumentációját Simoncsics Gábor* készítette.

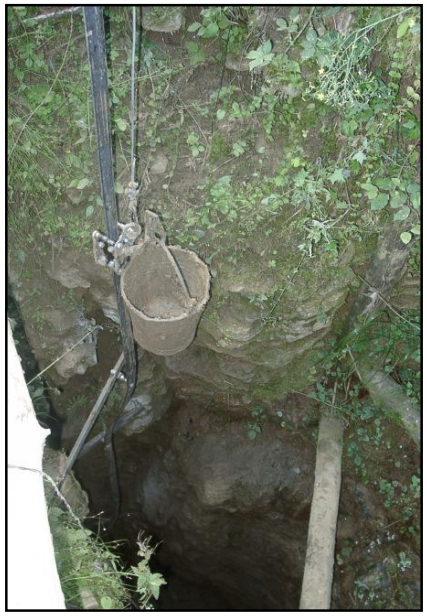

A rendszer működés közben

Már a barlang felsőbb szakaszának kutatása során is állandó problémát jelentett a törmelék felszínre juttatása (mind több embert kellett beállítani a vödörláncba), és ez a probléma az elért 31 méteres mélységgel csak nagyobb lett. Szükségét láttuk egy olyan rendszer megtervezését és megvalósítását, mely lehetővé teszi, hogy csupán 3 ember munkája kelljen ahhoz, hogy a vödör a végpontról a felszínre jusson (ehhez amúgy minimum 8 emberre lenne szükség).

A beépített sín a barlangban

Bükki példa alapján mi is egy sínrendszer létrehozásában láttuk a megoldást. Olyan szerkezetet kellett kitalálnunk, amelyet teljes egészében a helyszínen tudunk létrehozni, ezért az előre gyártott elemekkel való építkezés ötletét elvetettük. Elsődleges szempont az egyszerűség és a „barlangállóság” volt.

A sín gerince 6 méter hosszú, 50*4 mm-es laposvas szálakból áll. Ezeket a felszínen 1-1,5 méterenként a hossztengelye mentén 12-es fúróval előre kifúrtuk. A barlangban ezekhez a furatokhoz csavaroztuk a helyszínen méretre vágott, és megfelelő helyeken kifúrt 30*30 mm-es szögvas kereszttartókat. Ahhoz, hogy sínen közlekedő „teherszállító jármű” (a kocsi) ne ütközzön neki a kereszttartóknak, megfelelően hosszú (120mm) csavarral kell a laposvasat rögzíteni a

A rendszer oldalról

kereszttartóhoz. A kereszttartók végeit további csavar(ok)al, egy mindkét lapján kifúrt L alakú (szögvasból ledarabolt) szerelvénye(ke)l végül alapcsavarral rögzítettük a sziklához. (A sín lebontása után az alapcsavar kilógó vége visszaüthető a furatba, a lyukat agyaggal be lehet tapasztani, annak nyoma teljesen eltüntethető). A 6 méter hosszú szálakat –a végeiknél - 25 mm széles, 10 cm hosszú laposvasdarabokkal rögzítettük, toldottuk egymáshoz szintén csavarozással (4db hatlapfejű M12 csavarral).

A sínen egy házi készítésű vödörszállító kocsi közlekedik, a laposvasat 4-4 csapággyal fogja közre (ezek a kocsi kerekei), a vödröt a kocsira hegesztett ferde kar végébe kapcsolt karabinerre akasztjuk. A kocsi helyzetétől függetlenül a vödör mindig függőleges pozícióban lóg, nem áll fenn anyagkihullás veszélye.

A kocsit csörlő segítségével húzzuk felszínre, visszafelé szabadon fut, ezért a kiépítésnél ügyelni kell a pálya megfelelő lejtésére.

A laposvasat - ahol a járat alakja, kanyarodása ezt indokolta - svédfogók segítségével a barlangban csavartuk, hajlítottuk. A rendszer kb. 30 cm széles, kb. 60 cm magas járatot igényel (ahhoz, hogy függőlegesen lógjon a vödör).

A tesztelések –és később a rendszeres használatok- alkalmával a megoldás kifogástalanul működött, maximálisan beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

A rendszer fentről nézve

A vödör leakasztása a kocsiról

<u>A rendszer előnyei:</u> A kiépítéshez nem kell nagy apparátussal felvonulni a barlanghoz, elég egy aggregátor, egy fúrógép és egy vágókoronggal szerelt sarokköszörű („flex”). Nem igényel előzetes felmérést, tervezést, az összes méretet az építés során lehet lemérni. A kiépítés nem igényel komolyabb szaktudást. A laposvas hidegen könnyen alakítható, „jól be lehet vele venni a kanyarokat”. Az összes kötés, rögzítés csavarozással készül, nem kell a barlangban hegeszteni. Telepítése viszonylag olcsó, kb. 1200 Ft/m. A sín nem igényel karbantartást, a rákerült

sarat a kocsi folyamatosan elkeni, „letúrja”. A ferde kar eltartja a síntől a vödröt, így az nem súrlódik és nem akad el a toldásoknál sem. A kocsi elején és végén levő oldalgörgők megakadályozzák a ház kopását. A sínt közrefogó csapágyak nagyobb távolsága (a szerkezet lötyögése) révén a kisebb sugarú hajlatokon is könnyen kanyarodik.

A rendszer hátrányai: A kocsi csapágyait használat után ki kell pucolni (amíg a sár nem szárad meg a csapágyon, addig nincs szükség tisztításra) Ezt a problémát a zárt házas csapágy használata sem oldja meg! Tagoltabb járatok esetén is ügyelni kell arra a sín beépítésénél, hogy a kocsi húzásának iránya a sín vonalától minél kisebb szögben törjön. A drótkötél felfekvései miatti súrlódás nehezíti a kocsi felhúzását és hosszú távon roncsolhatja azt. Ezért az előző esetekben drótkötélterelő(k) beépítése indokolt lehet.

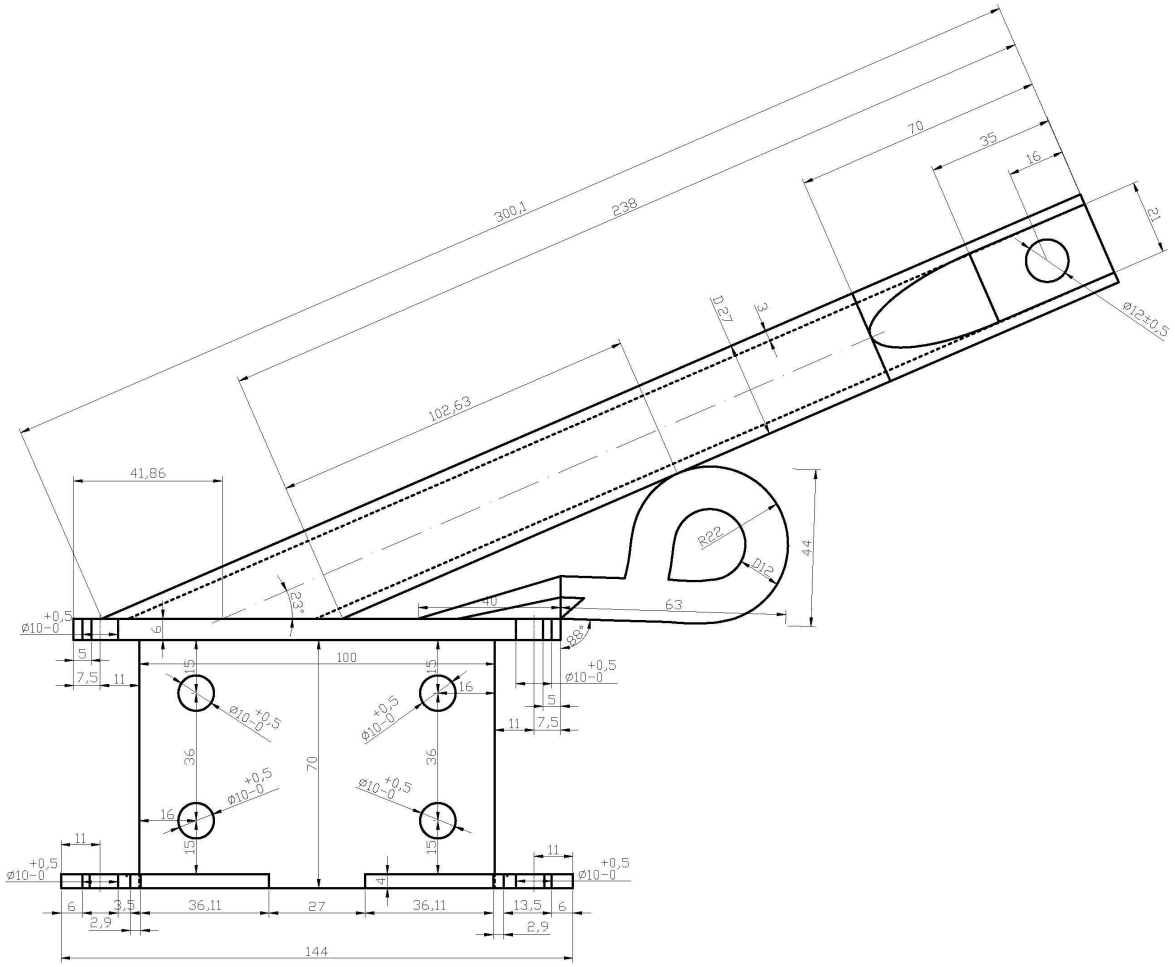

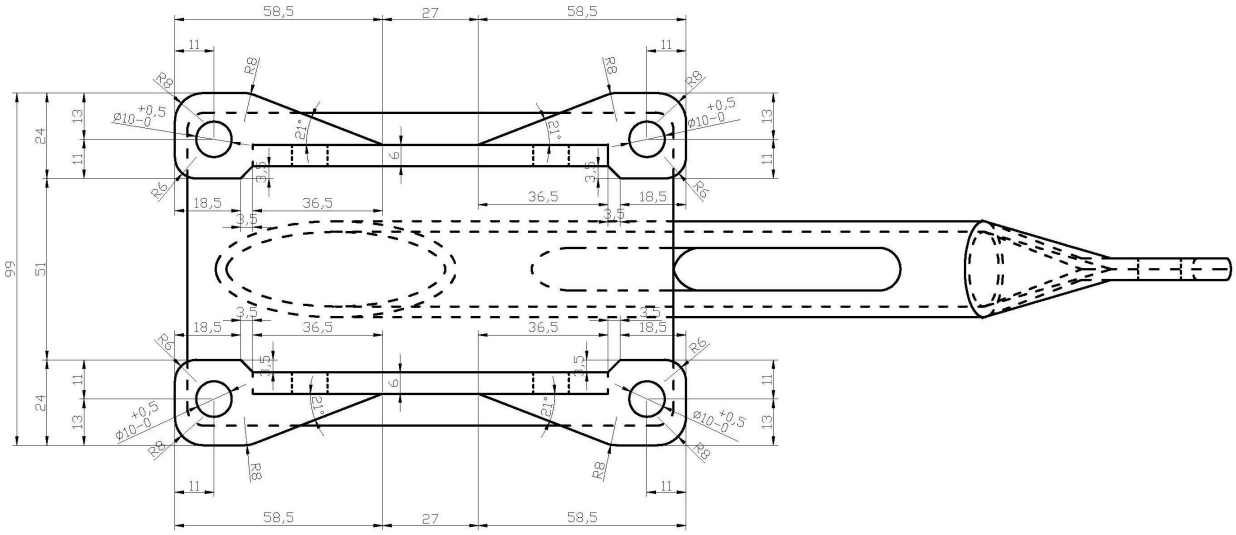

M 1:2	***Vödörszállító kocsi oldal- és alulnézete***

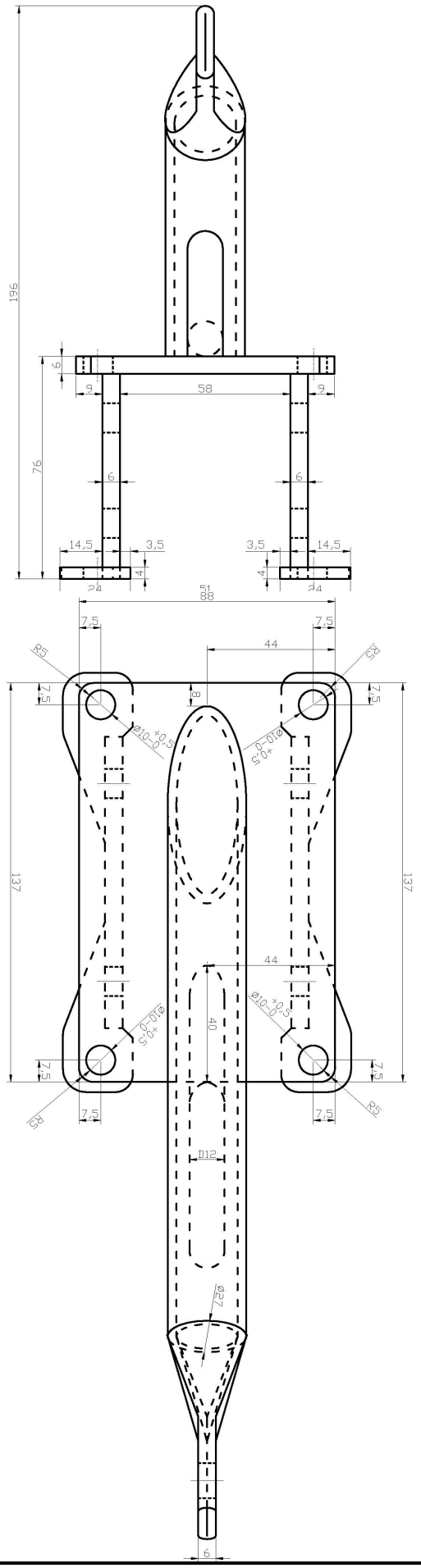

M 1:2	***Vödörszállító kocsi elöl- és felülnézete***

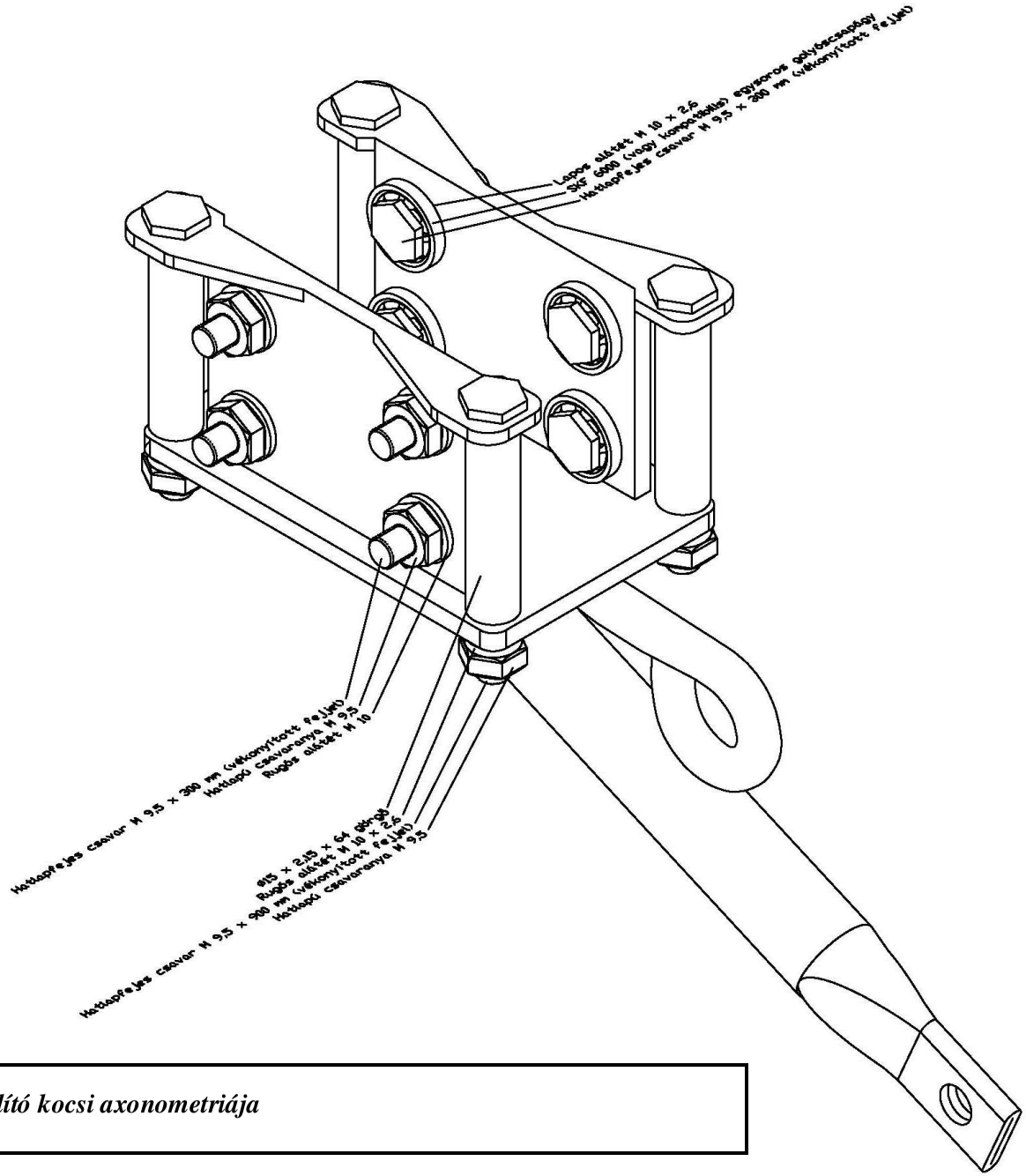

M 1:2	*Vödörszállító kocsi axonometriája*

Csoportélet

49. Barlangnapok: 2005 június 24-26; Kab-hegy, Sárcsi-kút

(Lotz Tamás)

A 49. Barlangnap a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetsége szervezésében a Bakonyban, Kab-hegyen, Sárcsi-kúton került megrendezésre. A rendezvényen az egyesület tagságából a hárman voltunk jelen.

Regisztráció

Pénteken Andrással 9-után értünk fel, addigra Zoli már a helyszínen tartózkodott. Sátorverés, regisztráció. A kajajeggyel együtt minden látogatható barlangról kaptunk némi leírást, néha térkép, ellátva a "köteles" jelzéssel, távolsága autóval és gyalog. Szokatlan módon már péntek este ki voltak rakva a túra lehetőségek hétvégére, indulási időpontokkal. Továbbá tablók, nagy felszíni térképek. A barlangok könnyen megtalálhatók voltak a színes szalagos jelzések és a letérőknél elhelyezett nyíllal ellátott kiírások révén.

Szombat 10 után indultunk megnézni az Öregköves-víznyelő barlangot (4 bejárat - 4 barlang egy név (csak hármat néztünk meg)). Szép aknák, belétrázva, néhány szűkebb szakasz. A létrák beszerelése nemegyszer borzasztó. Stabilak (az egyik 6 rögzítési ponttal volt legfelül 3 lánc + 3csavar), de rájuk mászni a néhány méter spórolás miatt igen veszélyes.

Macska likat csak a felszínről tekintettük meg. Klassz, magas bejárat, impozáns inaktív völgy vezet hozzá. Baglyas-víznyelőbarlang: gyönyörű cseppkövek, nagy pára. Halász Árpád bg: (bazalt barlang) a vízzel kitöltött járatokat csak kintről néztük meg. Mellette külszínifejtés területén egy jó fél órát is mászkáltunk. Fél 5-re értünk

Öregköves-víznyelő

Vetélkedő

vissza a tábor helyre ahol ettünk és pihentünk. 6-kor már nem indultunk barlangba, elfogyott a lelkesedés (bár reggel feliratkoztunk).

Vacsora: halleves. Páran szidták, de szerintem nem volt rossz (például. nem volt ehetetlenül csípős). Szombaton kísérőnk, vezetőnk: Losonczy Gábor (Losi) volt, aki tavalyi kutatótáborunkban is részt vett a Mecsekben. Este videónézés és diavetités volt a programban, amelyet meglehetősen zavart hátsó sorokban állók beszélgetése, a közvetlen szomszédságban elhelyezett kocsmasátor alapzaja, továbbá a zenekar hangolása. Az esti zenének - melyet az Effect Rock zenekar biztosított - is nagy sikere volt.

Vasárnap szétváltunk. Zoli az Úrkuti őskarsztot szándékozott megnézni – (mangán bányászat miatt elhordták a talaj felső rétegeit). Én pedig Andrással elmentem a Csodabogyós barlangba. A rövidebb úton mentünk fel Edericsről kb 1.5 km-t egy meredek úton. Eredménye: teljes leizzadás és lihegés (szikrázó napsütés, meleg idő volt). A barlang felsőbb részei cseppkövesebbek, alsókon nincs annyi képződmény (állítólag). Mi a felsőből láttunk valamennyit. Egy órát töltöttünk bent. Nagy terem, Lián terem (itt gyökerek lógtak be a barlangba), Függőkert (gyönyörű, rengeteg álló és függő cseppkő) útvonalat jártuk be.

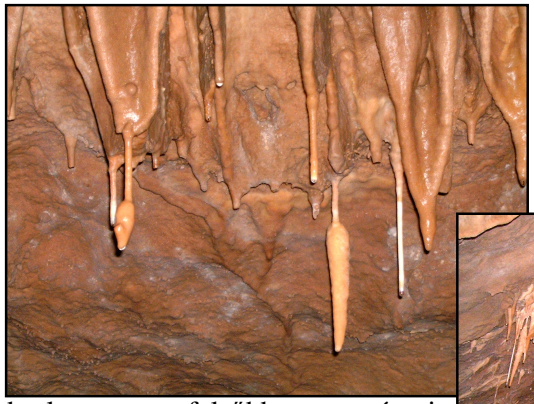

Egérke

Függőkert

A 14 meghirdetett barlangból mi csak néhányat láttunk. Nagy részük kb. 40m mély, hosszúk néhány 100m, ezért jó lenne egyszer a többit is megtekinteni.

Résztvevők: Lotz Tamás, Tegzes András, Tegzes Zoltán, Sepsi Adél

Kamniki-hegység, 2005.07.01-03.

(Péterfia Kata)

Korábban még sosem jártam Szlovéniában, ezért nagyon megörültem, amikor meghívást kaptam egy hétvégi kiruccanáshoz a Kamnikba. Azt nem tudtam, hol van ez a hegység, de ez nem zavart különösképpen. A varázsszó elhangzott: „hegy", innentől kezdve szinte lényegtelen volt számomra, hogy a világnak melyik csücskében található.

Az időjárás kicsit elbizonytalanított az utazást megelőző héten, de végül is egy „kis" esőre nem adunk. Nem vagyunk cukorból. Meg egyébként is, lehet hogy a hegyek a felhők fölé érnek, s ott ragyogó napsütés vár ránk. Meg az, hogy itt esik, az nem jelenti azt, hogy ott is esik. Ezzel és ehhez hasonló dolgokkal biztattam magam szakadó esőben caplatva hazafelé a munkából. A társaságról sem tudtam sokat, csak annyit, hogy majd szálláshelyünkön, a „nemtudomhogyhívják" menedékházban találkozunk. Ebből is látszik, mennyire felkészült voltam a témát illetően. Teljesen rábíztam magam a többiekre.

2005.07.01. péntek: Négyen utaztunk a kocsiban: Zsuzsi, Laci, Robi, Kata (=én), és négy körül indultunk. Szakadó esőben hagytuk el a várost. A rossz idő sokáig elkísért minket, de lelkesedésünket nem törte le. Meg is lett a jutalmunk, útközben fantasztikus naplementében volt részünk, ahogy a lenyugvó nap alulról megvilágítva a felhőket gyönyörű narancsárnyalatúvá változtatta az égboltot. Lassan besötétedett, de még csak a hegyek előlábánál tartottunk valahol.

Megérkezés a Logarski-völgy parkolójába

Teljes sötétségben értük el a parkolót, ahol autónkat hagytuk. Innen még 400 m szintet kellett felfelé megtennünk a menedékházig. A többiek elmondása szerint egy 80 m magas vízesés előtt haladtunk el, majd e mellett kapaszkodtunk felfelé. Mindebből én csak a hangját érzékeltem, amit egyre sűrűbben nyomott el saját zihálásom. Bár gyorsan hűlt a levegő, patakokban folyt rólam a víz. A zsákom egyre nehezebb lett, szerintem a többiek sutyiban átpakoltak valamit az ő cuccukból. Közel másfél órás mászás után fényeket

A Frischaufov menház kocsmájában

pillantottunk. Végre! Megérkeztünk célunkhoz, a Frischaufov menedékházhoz (1396 m). A többiek már mind itt voltak. Hatalmas volt a csapat. 15-17-en lehettünk(?). Sanyi megmutatta az „ágyunkat". Matraclágerben aludtunk, ami sok egymás mellé rakott vastag szivacsot jelent. Lepakoltunk (kisebb harc folyt a jobbnak tűnő helyekért), majd visszatértünk a többiekhez. Próbáltam minél több nevet megjegyezni, de ez egyáltalán nem volt könnyű. Rövid túramegbeszélés következett, amiből én nem értettem semmit, mivel teljesen ismeretlen terepen jártam. Nem baj, majd holnap megmondják, hogy hová megyek.

2005.07.02. szombat: Az éjszakám nem volt igazán felemelő. Nem hoztam hálózsákot, mivel úgy tudtam, hogy a szálláson vannak takarók. Ez így is volt. A gond azzal kezdődött, hogy nem mondta senki, hogy a takarókon egy tappancsnyom jelzi, melyik felét ajánlatos a lábunkhoz tenni. Persze richtig ez a rész volt a fejemnél, ezáltal kis híján gázmérgezésben hunytam el. Miután a korai elhalálozástól megmenekültem, a mélyen alvók által prezentált csodaszép horkolás-koncertet „élvezhettem". Ennek köszönhetően „frissen, üdén és fiatalosan" ébredtem.

A társaság 2 részre oszlott. A mi csapatunk egy közeli kisebb csúcs, a Brana (2252 m) megmászását tervezte, ahonnan tovább folytattuk volna az utat a Kotlici-hágón át (1949 m) a Turska gora-ra (Török-csúcs, 2251 m), s végül a Turski zleb-en (Török-nyereg) át tértünk volna vissza a házhoz (Lásd a térképvázlatot a leirás végén). Szép terv, meg is valósítható 1 nap alatt, ha az időjárás megengedi. Nekünk nem engedte. Bár az eső nem esett, ahogy kapaszkodtunk felfelé, egyre erősebben fújt a szél. A napocska még próbálkozott egy ideig, de valahogy sosem sikerült megcéloznia azt a helyet, ahol mi éppen voltunk. „De jó lenne ott, a szemközti oldalban lenni. De jó lenne abban a völgyben lenni." Persze a szomszéd fűje mindig zöldebb. Az út felfelé nagyon

Jó időben ilyen a kilátás a Branáról K-i irányba, a nyeregben Kamniska koca (menház), a szemben lévő csúcs a Planjava (2394m)

szép. Eleinte erdőben kapaszkodtunk felfelé, majd elhagyva az erdőhatárt egyre sziklásabb lett a terep. A Kamniska koca-ig normál túristaösvény vezet.

A távolban (balról) Struca (2457m), Skuta (2532m), Kranjska-Rinka (2453m), Kriz (2433m) szintén a Branáról (NyÉNy,) jó időben

Innen több felé lehet tovább haladni. Mi megcéloztuk a Brana-t. Pesta az élre tört, s mutatta az irányt. Eleinte továbbra is ösvényszerű volt az út, majd a csúcsra ráfordulva kezdődött a mászás. Néhol drótkötelek, vasszögek segítették a mászást, máshol maradt a csupasz szikla kapaszkodónak. Nagyon élvezetes volt a felfelé haladás. Még a hideget se éreztük. Két teljesen kezdő volt a csapatban, akik még sosem jártak a Mecseknél magasabb hegyekben. Szerencsére a mászás és kapaszkodás úgy lekötötte őket, hogy maradt energiájuk félni. A csúcson nagyon hideg volt, s egyre erősödött a szél. Nem is maradtunk sokáig. Nekem már remegtek a végtagjaim a hidegtől és a glukózhiánytól, így hideg ide vagy oda, letömtem magamba egy szendvicset. A metsző szélben úgy elgémberedtek az ujjaim, hogy a szendó majdnem kiröppent a kezemből, le a menedékházhoz. Lefelé ugyanott jöttünk le egy darabig, majd folytattuk az utat a Kotlici-hágó felé. Nemsokára egy kisebb hófolt okozott rövid torlódást. Szélcsendes oldalon voltunk, egész kellemes körülmények között. Ahogy a hágó után megkezdtük az emelkedést a Turski gora-ra, úgy erősödött a szél. Az ösvény igen keskeny, s egyre kitettebb lett. A szél egyre erősödött. Mindenkin látszott, hogy egyre jobban rálapul a sziklafalra, de még így is ki-kibillentettek minket az egyre sűrűbbé és erősebbé váló széllökések. Végül Robi, mint a csapat legtapasztaltabbik tagja visszavonulót fújt. Túl veszélyes tovább haladni. Azt hiszem, titkon mindenki egyetértett, s megkönnyebbült. Lefelé tempósan haladtunk, a hideg hajtott minket. A Kamniska menedékházban forró csokival melengettük széltől átfázott testünket, majd leereszkedtünk a szállásunkhoz.

Zolinak nagyon megfájdult a térde, de gyógyszere csak lenn a kocsiknál volt. Hogy ne menjen egyedül, elkísértük ketten. Legalább a vízesést is kényelmesen megnézhettem. Holnap nem biztos, hogy lesz rá idő. Ez a „kis” szolidaritás-séta persze plusz 400 m szintet jelentett. Hatását már aznap este megtapasztalhattam fájó combizmomban. A naplemente csodás volt, narancsszínben ragyogtak a sziklák.

A naplemente

2005.07.03. vasárnap: Az alvással most éjjel nem volt gond. A fáradtság és a megfelelően elhelyezett takaró (gázmentes övezet) megtette hatását. Reggel több csapatra oszlott a társaság az autóknak, s a tervezett indulásnak megfelelően. Mi négyen (Zsuzsi, Laci, Robi, én) nem siettünk, s mivel a környék legmagasabb csúcsa, a Skuta (2532 m) még mindannyiunk számára meghódítatlan volt, ezt vettük célba (Lásd a térképvázlatot a leirás végén). A csúcshoz a Turski zleb-en (Török-nyereg) keresztül vezet az út. Ez egy kuloár, aminek az alját még most is hó töltötte ki. A falában klettersteig vezet fel. Kellemeses mászós, felszerelés nélkül is teljesíthető. Tegnap itt jöttünk volna le, de most igen örültünk, hogy akkor visszafordultunk. Két csúcsmászás után, két kezdővel a csapatban kemény dió lett volna. A klettersteig nem visz fel kuloár végéig. Úgy 100 m-t meredek törmeléklejtőn kell megtenni. A kövek maguktól is el-elindultak. Többen haladtunk felfelé, s egy fiatalokból álló társaság nem nagyon tartotta be az elővigyázatosság szabályait. Nekünk nem lett bajunk, de egy házaspárt kis híján elsodort egy általuk elindított kőtömb.

Középen a bevágás a Turski Zleb kuloárja

Via ferrata a Török folyosó (Turski Zleb) oldalában

A nyeregben megpihentünk. Az időjárás lényegesen jobb volt a tegnapinál. A szél lecsendesedett, a felhők szakadozva gomolyogtak a csúcsok között. A csúcsra vezető úthoz egy jókora hófolton kellett átkelnünk. Jól meg volt keményedve, ha valaki kicsúszik egyszeri és megismételhetetlen élményben lesz része lefelé röpülve. A mászás felfelé élvezetes. Nem vitték túlzásba a biztosítást, ezért néha szinte még a lábujjainkkal is kapaszkodtunk. Egy kb.10 méteres szakaszon jobbról-balról többszáz méter tátongott alattunk. Rendicsek módon az első 7-8 m-en volt drótkötél, amibe lehetett kapaszkodni. A maradék 2-3 m-t oldd meg, ahogy tudod. Én a négykézláb helyzetet választottam, ez tűnt a legbiztonságosabbnak. A csúcs alatti rész igen törmelékes,

Mászás a Skutára

csúszós. Nagyon nem élveztem. Felfelé sem, de lefelé még kevésbé. Nem vagyok térizsonyos, de itt rezgett nálam a léc. Viszont nem volt mese, le kellett jönni. A csúcs maga szép, a kilátás pazar minden irányba.

Lefelé igencsak „terminátorosan” jöttem bedurrant combizmaim miatt. Hogy az elkövetkezendő napokban hogy fogok járni, arra még csak gondolni sem mertem. A Turski zleb lefelé is izgalmas. Mire visszaértünk a házhoz, a többiek mind elmentek. Mi is gyorsan összecuccoltunk, s igyekeztünk lefelé, mert az idő igencsak elszaladt. A vízesést csak futtában néztük meg. De jó, hogy tegnap lejöttem fotózgatni! Hazafelé a fiúk felváltva vezettek, mi Zsuzsival békésen szenderegtünk a hátsó ülésen.

Életem első szlovéniai hegyi túrája nagyszerűen sikerült. Ide máskor is szívesen visszajövök.

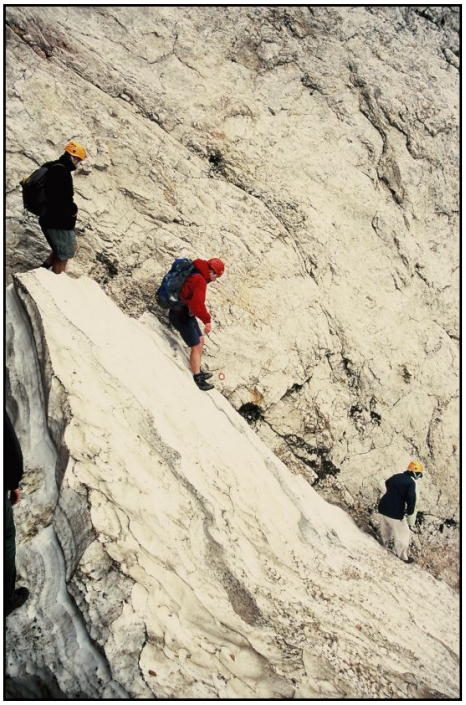

Lejövetel, a Skuta oldalában

A hétvége túrái:

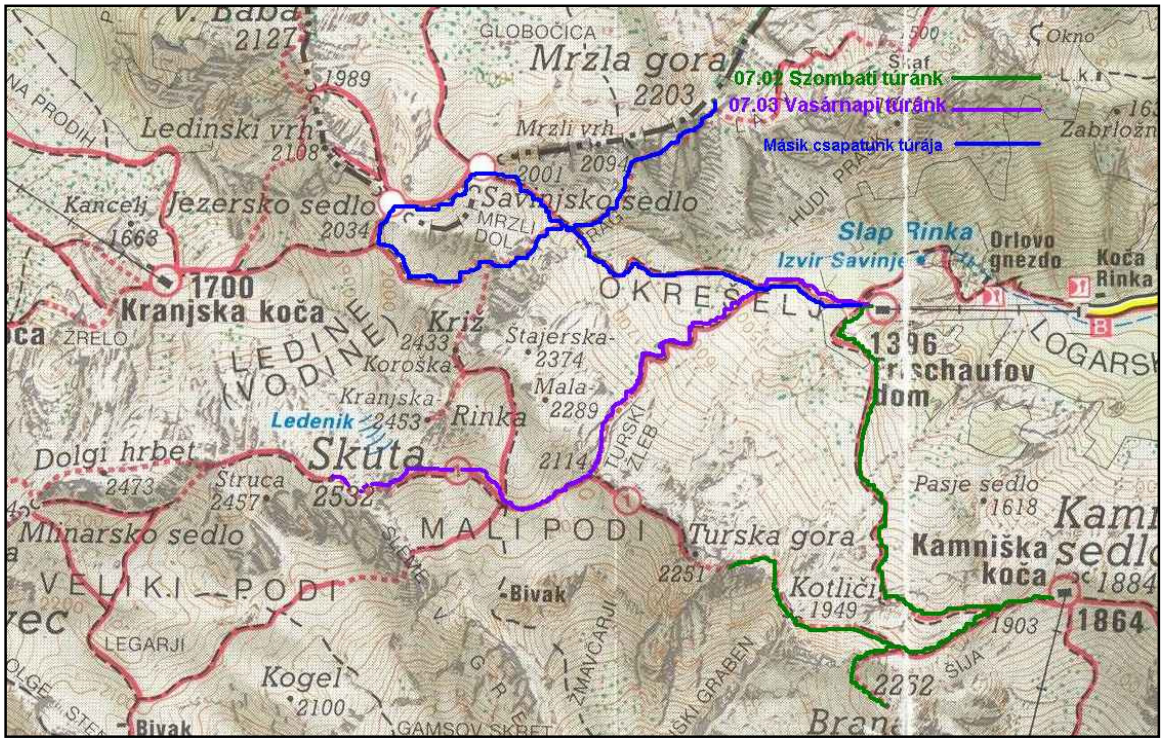

Ötz-völgyi túra, 2005.07.24-31.

(Péterfia Kata)

Kisebb-nagyobb szervezkedés után összeállt 7 fős csapatunk, s készek álltunk az indulásra az Ötz-völgybe, ezen belül is Tanas nevű kis faluba, ahol a szállásunk volt lefoglalva.

1.nap: Hajnali ötkor találkoztunk Pécsett, a Mecsek Áruház parkolójában. Elosztottuk magunkat és a csomagokat a két autó között, majd nekivágtunk az egész napos odaútnak. Úgy beszéltük meg, hogy a határnál és a Wörti-tónál találkozunk, egyébként telefonon tartjuk a kapcsolatot. Az út nagy része eseménytelenül telt. Az idő eleinte felhős volt, majd egyre inkább teret hódított a napsütés. Pesta (Fodor István) még a Wörti-tónál figyelmeztetett, hogy az autópályán majd Salzburg felé kanyarodjunk le, mert a másik út Olaszországba visz. Oké. Persze elrontottuk, de már a következő leágazónál korrigáltuk magunkat, s teljes gőzzel (gázzal) robogtunk az eredetileg megtervezett útvonalon célunk felé. Lienz és Bolzano között rengeteg vár, kastély ücsörög a dombok tetején, s csábított minket megállásra, de csak egynek engedtünk, nehogy a többiek aggódjanak a késlekedés miatt. A többire azt mondtuk: ”Majd visszafelé. Majd legközelebb.” Ez lett egyben egész hetünk mottója is. Fél hét tájban értünk szálláshelyünkre, Tanasba, amely kb. 1400 m magasan fekszik a hegyoldalban, s melyből gyönyörű rálátás nyílik a szemközti 2500-3000 méteres csúcsokra. A többiek sehol. Vajon hol lehetnek? Itt kellene lenniük, hisz mi még várat is néztünk. Kilenc körül befutottak, s mint kiderül, ők is elrontották a salzburgi elágazót (pedig Pesta abban a kocsiban ült), de ezt csak Olaszországban vették észre. Valami hágón visszajutottak Lienzbe, majd onnan az eredeti úton jöttek. Ha ezt tudjuk, nem csak egy várat, legalább ötöt megnéztünk volna. „Majd visszafelé.”

Egy menház a hegyek ölelésében

Szállásunk nagyon kényelmes. Bevackolódtunk, túramegbeszélést tartottunk, kigyönyörködtük magunkat a panorámában, s aludni tértünk.

2. nap: „Akklimatizációs túra" az Allitzer-tengerszemhez (2646 m).

Felhős-napos időben indultunk útnak a tengerszemhez. A csapat egyik fele autóval eldöcögött az aszfaltos út végéig, mi maradék (R. Kata, én=P. Kata, Robi) gyalog tettük meg ezt a pár kilométeres szakaszt. Innen közösen kezdtük meg a kapaszkodást felfelé. Egy tanyához érve csatlakoztunk a Strimm-patakhoz. Gyönyörű a táj, csattogtak a fényképezőgépek. Lovak, tehenek, birkák, kecskék legeltek a szerteszét a réteken. Kolompszó töltötte be a levegőt. Az ösvény a patak völgyét követve emelkedett. Elhaladtunk egy újabb kicsi tanya mellett, ahol egy fiatal pár él szerény és igen nomád körülmények között. A völgy végén a patak kettéágazik. Az ösvény a keskenyebb ág útvonalát követve szerpentinezik felfelé. A csapat nagy része ezen haladt felfelé, de ketten (Robi, én) a másik patakágat követtük. Ösvény ugyan nincs, de tehén és birkanyomokat mindenfelé láthatók. Másznunk kellett, egyszer a patakon is át kellett kelnünk, ami nem is volt olyan egyszerű, mert erőteljes és hosszas zuhatagsorozatot alkotva robog lefelé a víz. Végül kötelet kifeszítve jutottunk át a biztonságosabbnak tűnő túlsó partra. A kamásli felavatódott, érdemes volt elhozni. A mászás nagyszerű volt, a hegyek gyönyörűek, a kilátás egyre szebb lett. Csak a fél hegyet akartam elhozni kavics formájában! Felérve síkabb területen követtük a patakot, s hamarosan elértük a tengerszemet. A többiek már jó ideje itt napozgattak, s most felfrissülve vágtak neki egy kisebb csúcsnak (Weisse Riepl, 2950 m). Mi még pihegtünk egy kicsit, majd követtük őket a csúcs alatti nyeregig. Pazar kilátás nyílott az Ötz-völgy déli oldalán elhelyezkedő Ortler csoport 3000 m magas gleccserborította csúcsaira. Innen hárman (Pesta, Robi, én) a völgy fölötti gerincen indultunk vissza, a többiek az eredeti ösvényen haladtak lefelé. A gerincről a tanyához jutottunk vissza, innen már ismerős úton haladtunk visszafelé egészen Tanasig.

Átkelés a vadóc hegyi patakon

3. nap: Schöntaufspitz (3325 m) „pihenőnap 1"

Bár a tegnapi túra akklimatizációnak volt kikiáltva, sikerült 1400 m szintet megtennünk. Ezt kiheverendő mára egy könnyed túrát terveztünk a Schöntaufspitz (3325 m) nevű csúcsra az Ortler csoportban. A valóság: könnyebb, mint a tegnapi, de azért ma is közel 800 m szintet tettünk meg. A csúcs egy Sulden (Solda, 1916

A távolban a König-Spitze (Grand Zebru, 3851 m)

m) nevű kis faluból közelíthető meg. A völgy végén meghúzódó falut nyugatról a König-Spitze (Grand Zebru, 3851 m), a Monte Zebru (3735 m) és az Ortler (3905 m), délről a Monte Cevelade (3769 m) és Zufallspitz (3757 m), keletről a Madritschspitz (3265 m) és a Schöntaufspitz (3325 m) határolja. A faluig autóval mentünk, majd lanovkára pattanva felrepültünk a Schaubach menedékházig (2581 m). Közben „elveszítettük" R. Katát a lanovka beszállásánál, de hamarosan befutott ő is. Rossz pénz nem vész el. Innen gyalogosan folytattuk felfelé a Madritsch menedékházon (2818 m) és a Madritsch-nyergen át (3123 m) át a csúcsig. Jenő és Ica „csak" a nyeregig jöttek. A kilátás pazar minden irányban, az időjárás is kegyes, hét ágra sütött a nap. Kolompszó, fotózás, kőgyűjtés. Ha így folytatom, hazafelé nehezebb lesz a zsákom. Nem baj, a kocsi elbírja. Ebbe a völgybe még vissza kell jönni!

Schöntaufspitz (3325 m) csúcsán

4. nap: Martell-völgy, „pihenőnap 2"

Jenő mindenáron akkut akart venni a videokamerájához, ezért a délelőtt műszaki bolt felkutatásával telt Meranoban. Bolt van, aksi nincs. Így jártunk. Montsó Péternek köszönhetően, aki utána olvasott a környék történelmének, meglátogattunk egy szupi kis várat Merano fölött egy Tirol nevű falucskában.

Útban a Martell-völgy felé megálltunk Kastelbell-ben, ahol szintén van egy várkastély egy az út fölé félig belógó sziklán. Nagyon jól néz ki. A Martell-völgyben az aszfaltos út legvégén parkoltunk le. Innen elsétáltunk a Zufall menedékházhoz (2265 m). A háztól nem messze van egy hatalmas vízesés, ami a Gramsen- és a Schranf-gleccserek olvadékvizét szállítja. Először csak a lábáig mentünk, majd engedve a csábításnak jelzett ösvényen felkapaszkodtunk a tetejéig is (kb. 3000 m). Nagyon szép. Körben minden irányban gleccserfedte hegyek és kolompszó. Felfedeztük tegnapi hegycsúcsunkat is. Nini, ott jártunk tegnap! Hú, de magasan van! Vagy mi vagyunk ma alacsonyan? A levegőt betöltötte a vízesés dübörgése, a lábánál nem tanácsos sokáig tartózkodni, mert a vízzel együtt kisebb-nagyobb kövek is záporoznak lefelé.

Zufall menedékház feletti vízesés

Pesta külön utakon járva jégcsavarokat talált. Vajon honnan hozhatta le őket a víz? Érdekes élmény volt, hogy látótér kiesésem lett. Ilyet még sohasem tapasztaltam. A magasság tenné?

5. nap: klettersteig, „pihenőnap 3”

A tegnapi „pihenőnap” után mára pihenőnapot terveztünk. Kinéztünk a közelben az osztrák határ túloldalán egy klettersteiget. A térkép szerint igen rövid. Ebből mi arra következtettük, hogy könnyű is. Jó lesz pihenőnek. De hogy mekkorát tévedtünk! 4 komplett felszerelésünk volt: Pestának, Péternek, Robinak, nekem. De R. Kata is jönni szeretett volna. Próbáltunk a házinéninktől (Júlia mama) még egyet szerezni, de nem volt neki semmi. Gondoltuk, majd útközben szerzünk valahogy, de azért tartalékba vittünk egy fazekat. Ha nincs ló, jó a szamár is. A mászás előtt még elugrottunk az olasz-svájci határon levő vámmentes faluba (Samnaun) benzinért. (Meg egy kis csokiért, borért, áfonyalikőrért.) Az idő gyorsan elszaladt, dél körül értünk a klettersteig alatti lanovkához, amit még épp elcsíptünk. Találtunk egy leírást is az útról, mely szerint „sehr schwerig”, D kategóriás mászás. Óóó. Ehhez a fazék nem elég. Most mi legyen?! R. Kata nagyon akart jönni, ezért végül Péter lemondott a mászásról. Neki viszont barlangász felszerelése volt. Ezt úgy hidaltuk át, hogy Robi ment Péter felszerelésével, én Robiéval, R. Kata az enyémmel. Már csak Pestát kellett volna kicsit belekutyulni, és kész lett volna a káosz. A leírás szerint 1 óra a beszállásig, 2-3 óra a mászás, 1-2 óra vissza a lanovkáig, ami ¾ 5-kor megy utoljára. Mi kb. 7 körül érhetünk vissza oda. Plusz kb. 2 óra le a kocsiig, azaz 9 körül leszünk ott. Uff! Még hogy könnyű túra. Ki is mondta ezt?! (Azt hiszem én.) Szétváltunk. Ica, Jenő és Péter egy kisebb csúcsot hódított meg, majd lelanovkáztak, s várakat nézegettek. Mi nekivágtunk a klettersteignek. Háát! Tényleg sehr schwerig. Több függőleges rész, egy helyen kicsit durva áthajlás, jó kis karmunka. De közben pazar kilátás, s a végén igazi csúcsélmény. Most jó hasznát vettem a tettyei mászásoknak. Lefelé szerpentin, a lanovka alatti rész igen nyögvenyelős. 9-re értünk a kocsihoz, igencsak kifáradva. Szürkült, s kiderült, hogy a mindkét tompított izzó kiégett a kocsiban. Tartalék nincs. Ez gáz. Alig voltam ideges! Helyzetjelző vagy reflektor? A határon még a rendőrök is megállítottak, de nem vették észre a hiányosságot (pedig igencsak zavartak és nyűgösek voltunk). Végül a reflektor mellett döntöttem, s egész hazáig bömbölt a rádió, hogy levezessem a feszültséget. Igen csak megkönnyebbültem, mikor épségben hazaértünk. Holnapra tényleg pihenőnapra lesz szükségem, s a kocsit is „helyre kell pofozni”.

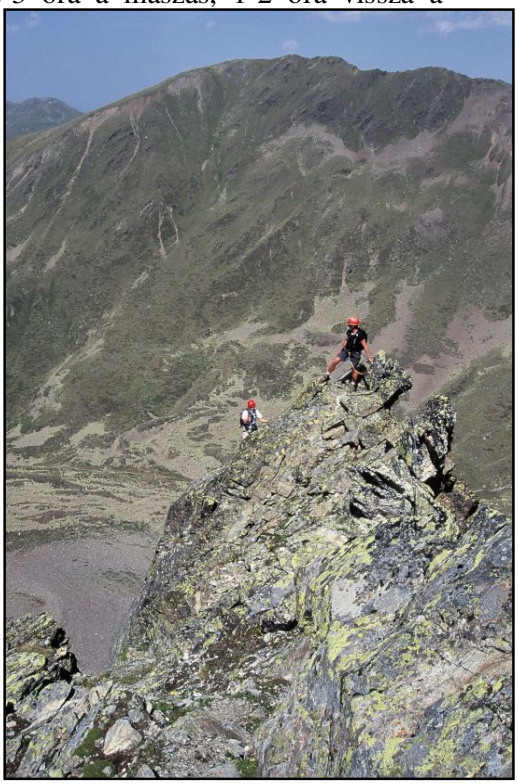

Élménymászás a egyik ferratán

6. nap: „pihenőnap 4”=PIHENŐNAP!

Pihenőnap volt. Legalábbis nekem és Robinak. A többiek felmentek a Madatschknott nevű csúcsra. Mi izzót vettünk, beszereltük, majd elmentünk a Retschensee nevű tóhoz. Tegnap is elmentünk mellette, most körbekocsikáztuk. Ez egy hatalmas mesterséges tó, amit a II. világháború idején hoztak létre 3 falu elárasztásával erőfitogtatásként. A házak most is ott állnak a víz alatt. Az egyik falu templomtornya pedig kilóg a víz alól kb. 100 m-re a parttól. Félelmetes. A tó nyugati partján lévő hegyeket szemeltük mai túracélpontnak, de végül csak piknikeztünk, hogy tényleg pihenős legyen a nap. Ma volt az első alkalom, hogy úgy tűnt, tényleg fog esni az eső, dörgött-villámlott. Pár csepp esegetett is. Reméltük, hogy a többiek már lefelé tartanak. Aztán végül nem lett semmi. A házinénink mondta, hogy itt a völgyben sosem esik nyáron az eső. Ez igaz lehet, hisz mindenfelé öntözőkbe botlottunk. A többiek szépeket meséltek a megmászott csúcsról. „Majd legközelebb.”

7.nap: Vertainspitz (3546 m)

Balra a célpont a Vertainspitz (3546 m)

Utolsó túranap. Eredetileg egy könnyed levezető túrát terveztünk, de mivel tegnap ketten pihentünk, s még nem láttunk „kéz közelből” gleccsert, ezért az Ortler-csoportból szemeltük ki a Vertainspitz nevű csúcsot (3546 m), ahová egy gleccser mellett vezet fel az út. Ez elég érdekesnek tűnt ahhoz, hogy a többiek is bevállalják a tegnapi csúcsmászás ellenére. Az út Suldenből indul. Itt már jártunk pár napja. Most ülőlifttel mentünk fel a Kanzel menedékházig (2348 m). Innen szétszakadozott a társaság. Megbeszéltük, hogy az utolsó liftet el kell érnünk lefelé, akár följutunk a csúcsra, akár nem. Jenő lemaradt, videózott. Ica, Robi és én is lemaradtunk a R. Kata, Péter, Pesta triótól, akik eszeveszett iramban haladtak felfelé. Útközben kiszaladt elénk egy mormota. Pár pillanatig nem tudtuk eldönteni ki ijedt meg jobban a másiktól, végül szőrös barátunk sipircolt el villámgyorsan a sziklák közé. A gleccser tövében birkanyáj legelt békésen. Ezek mindenütt ott vannak. Persze a kolompszóval együtt. A végén kénytelen leszek venni egy kolompot, mert lassan nem tudok meglenni a hangja nélkül.

Panoráma a csúcsról

Annak a szakasznak az eleje, ahol rámentünk a gleccserre, igen csak ingatag volt. Egy kőomladékon kellett átharántolni, aminek az alja tiszta jég. Nem lehetett tudni, mikor és hol mozdul meg egy-egy hatalmas sziklatömb. Itt nem volt jelzés, nem is lehetett, hisz minden folyton mozgott. A gleccseren átvezető szakasz havas, itt nem volt gond. Ezután Ica jelezte, hogy neki elég, nem jön tovább, megvár minket itt. Úgy egyeztünk meg, hogy megvárja a többieket, akik már biztos feljutottak, s velük lemegy a gleccser aljába, s ott megvárnak minket. Már nem volt túl sok időnk, ezért én leraktam a zsákomat, hogy gyorsabban haladjak. Reméltem, hogy visszafelé megtalálom. A csúcs alatt 150-200 m-rel találkoztunk a többiekkel, akik már lefelé igyekeztek. A csúcs pazar, körös-körül gleccserek, a kilátás elképesztő. Ez a környék legmagasabb csúcsa, az Ortler, a Königspitze és a Zebru a távolban látszik csak. Az ember a világ tetején érzi magát.

Lefelé extra gyorsan haladtunk, hogy elérjük az ülőliftet. Egy felröppenő havasi csóka kissé felborzolta az idegeinket az omladékos részen, de nem lett gond. Ica megvárt minket, nem csatlakozott a többiekhez. Így legalább a zsákom is tuti biztos meglett. A liftet elértük, mindenki nagyon feldobott volt, hisz Robi kivételével mindannyian új magassági rekordot állítottunk fel. Majdnem 3550 m! Juhéé!

8. nap: „pihenőnap 5”= hazaút

Reggel kényelmesen összecuccoltunk, majd nekivágtunk a közel 14 órás hazaútnak. Persze nem álltunk meg várakat nézni. A „majd visszafelé” helyett a „majd legközelebb” lépett életbe. Megálltunk a Wörti-tónál lubickolni egyet. Nem volt könnyű szabadstrandot találni, de megoldottuk. Az autó repült hazafelé. Most már csak pár pihenőnap kellene, hogy kiheverjük az elmúlt hét fáradalmait.

A túra résztvevői: Fodor István, Ica, Kókány Jenő, Montskó Péter, Péterfia Kata, Rosta Kata, Takács Róbert

Pro Natura – Pizolit közös túra a Dolomitokban
2005. 08. 13. – 20.

(Varga Adrienn)

Egyesületünk, mint minden esztendőben, idén is szervezett egy hosszabb nyári túrát. Az úti cél ezúttal is - mint majd minden évben - a Dolomitok volt. Velünk tartott a pesti Pizolit Barlangász Egyesület néhány tagja is. Terveink között leginkább via ferratázás valamint kanyonozás szerepelt, de ha már ott voltunk egy kis városnézést sem hagytunk ki. Utikaluzként Pascal Sombardier – Dolomitok könyvét és az olaszország ÉK-i kanyontúráit leíró Gole & Canyons kiadványt használtuk.

Már az indulás sem volt zökkenőmentes. Két autóval mentünk nyolcan, két különböző helyről, Pécsről és Pestről. A találkozót Rábafüzesnél beszéltük meg, mivel itt szándékoztunk átlépni a határt. Mi, pécsiek azonban csak jókora késéssel értünk oda. Így az éjszakát a rönöki focipálya mellett töltöttük.

Reggel korán keltünk és már indultunk is Olaszországba. Azaz csak indultunk volna…Mert az egyik autó, Zéé öreg Citroenje úgy döntött inkább itthon marad. Kis szereléssel és hosszabb rábeszéléssel azonban mégis hajlandó volt beindulni. Így sikerült végre tényleg elindulni. Átkeltünk a határon, Ausztriában rámentünk az A2-es autópályára, és a nem túl nagy forgalomnak köszönhetően igen gyorsan tudtunk haladni egészen Spital-ig, ahol ráfordultunk a 100-as útra ás Sillian felé vettük az irányt. Végre a tájból is láthattunk és élvezhettünk valamennyit. Sillian közvetlen szomszédja már olasz település, San Candido. Innen délre folytattuk, lévén első uticélunk a Sexteni Dolomitokba, a Dolomitok ÉK-i részébe vezetett.

Útban a Berti ház felé

Mivel igen jó tempóban sikerült haladnunk kora délutánra meg is érkeztünk első via ferrátánk helyszínére. Pontosabban túránk kiindulópontjához, a Lunelli menedékház (1568m) parkolójához. Elsőnek egy hosszabb, két napos via ferrata volt a terv, az igen kedvelt Popera körtúra. Az út (101) igen szép, tiroli stílusú környéken vezet, azonban nem tartozik a legkönnyebbek közé. A parkolóban gyorsan összepakoltuk a legszükségesebbeket, ennivalót és hálózsákot, mivel az éjszakát a Btg. Cadore (2219m) bivakházban szerettük volna tölteni. A nap ha nem is hétágra sütött (kissé borult az idő), a töredezett hegyoldalak így távolból is

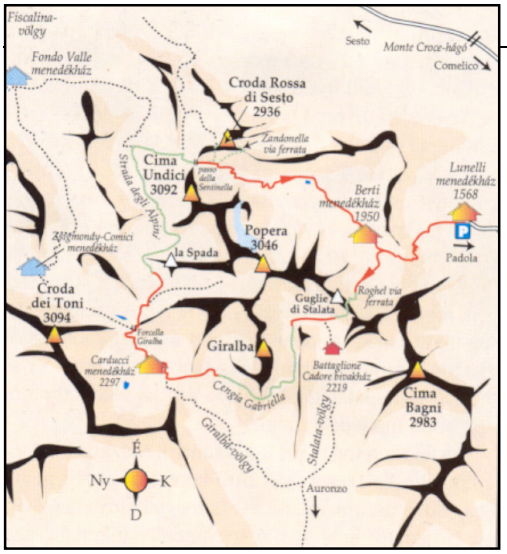

gyönyörűek voltak, mindenki remek hangulatban kelt útra. Nem túl meredek, kanyargós ösvényeken haladtunk felfelé, miközben az idő egyre romlott. A jól megtömött zsákok súlya alatt többször megálltunk pihenni. Kereszteztünk egy csodaszép hegyoldalból lefutó patakocskát, mígnem Berti ház (1950m) alatt találtuk magunkat. A környék néhányunk számára ismerős - a 2003-as Dolomitok túra sikertelen Poperája csak a Lago di Popera (2153m) taváig tartott.

Az ösvény innen balra fordul, majd letérve jobbra a 152-es számú útról meredekebb törmelékösvényen folytatódik. Körülbelül 500 m szintet tehettünk meg, lassan a felhők ölelésében találtuk magunkat. A ködben, szemerkélő esőben a csapat szétszakadt. Nem lehettünk messze a Roghel ferráta beszállásától, amikor összevártuk egymást és a beszállásból visszatérő Pestát. Úgy döntöttünk, hogy mivel nincs mindenki azonos kondiban és valószínűleg sötétben, ködben, esőben érnénk csak el a bivakot, inkább visszafordulunk.

Letérünk a 152-es útra, balra fenn a Berti-ház

Lefele kissebfajta viharba kerültünk. Úgy zuhogott mintha dézsából öntenék, pillanatok alatt mind eláztunk az esőkabát ellenére. Csuromvizesen értünk a parkolóba, még mindig szakadt az eső, átöltözni ebben az időben fedett hely híján esélyünk sem volt, így aztán úgy, ahogy voltunk beszálltunk az autóba. Több éves bivakos múltra visszatekintő társaink is most meleg helyre vágytak. Így hát elindultunk szállást keresni. Nem sok sikerrel, mindenhová kitették a megtelt táblát. Ezért nyugat felé vettük az irányt, Auronzon, majd Cortina d'Ampezzon is áthaladtunk, így elértünk másnapi úti célunkhoz a Tofana csoporthoz. Az éjszakát a Dibona menedékházhoz vezető út elején töltöttük, egy elhagyott pajta mellett sátraztunk. Bár mind át voltunk fagyva, nagyon örültünk, hogy végre abbamaradt az eső.

A pajtába idén nem fértünk be, a reggeli ködbe burkolózott Tofana di Rozes azonban kárpótolt bennünket

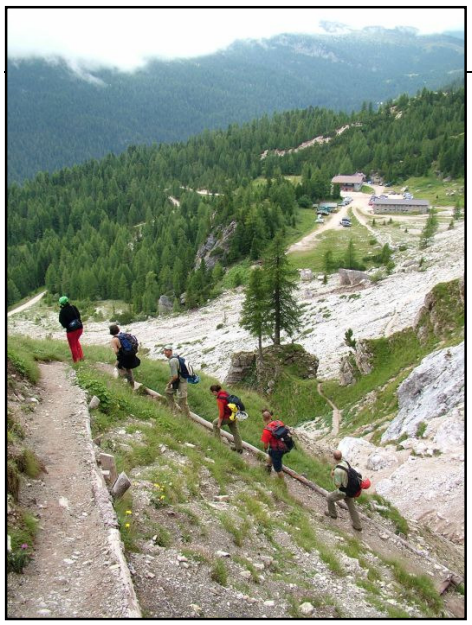

Útban a Giuseppe Olivieri ferrata beszállása, Punta Anna felé

Másnap korán keltünk, a cél ezúttal a Punta Anna (2731m) volt. A Citroen ismét csak hosszas könyörgésre volt hajlandó elindulni, a hegyi levegő nem tett túl jót neki. A napfelkelte a hegyekben leírhatatlanul szép, így meg sem próbálkozom a leírásával. Ez a nap jól indult, bár hideg volt, de az ég szép tiszta. Összepakoltunk, felautóztunk a túra kiindulási pontjához a Dibóna házig, és elindultunk a beszállás felé, mely a Pomedes menedékkáz felett volt valamivel. Ekkor mintha csak a tegnapi nap ismétlődött volna meg…Éppen, hogy elértünk a ferrata beszállásához elkezdett csepegni az eső. Tanulva az előző napból, hihetetlen gyorsan távoztunk a helyszínről, így alig áztunk el. Az időjárás újabb fintora volt, hogy lentebb az egyik parkolóban megszárítkózhattunk a napsütésben.

A Pomedes ház teraszán

Délutáni program a hegymászás helyett városnézés lett Cortina d'Ampezzoban. A város nagyon kedvelt túristaközpont, most is rengetegen voltak. Nem tipikus olasz város, inkább alpesi stílusú, a házakon faerkélyek vannak, és mindenütt rengeteg virág. Érdemes eltölteni itt akár egy napot.

Késő délután Cortinatól délre folytattuk utunkat, megpróbáltunk fedett szállást találni éjszakára. Agordotól délre fekvő „kanyonpardicsom" felé vettük az irányt. A 638 sz. műúton átkeltünk a Giau-hágón (2236m). In Som le Crepe-nél, az út felett egy magaslaton akadtunk rá az elhagyott, romos épületre, mely előző életében akár menedékházként is funkcionálhatott. Bár nem nézett ki túl bizalomgerjesztően, a célnak remekül megfelelt. A zuhogó esőben becuccoltunk az épületbe, megvacsoráztunk, majd előkerült egy üveg bor is…

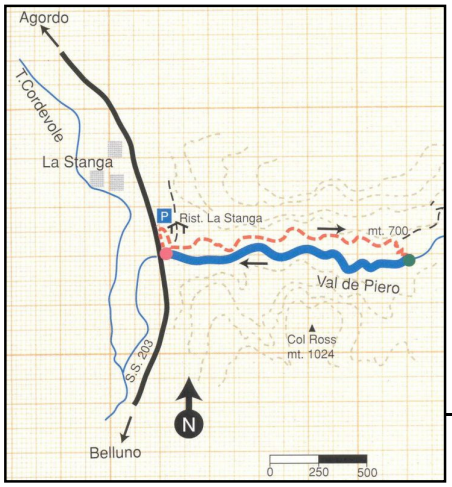

Reggel megint szép napra ébredtünk, a házból gyönyörű kilátás nyílt a Monte Civettara (3220m) és a déli irányban előbukkanó Selva di Cadore templomtornyára. A mai napra kanyonozást terveztünk. Rövidebb keresgélés után rá is akadtunk a kanyonra, valamivel délre Agordotól. Kindulási pontunk a La Stanga fogadó. A Val de Piero kezdő kanyonozóknak is bátran ajánlható, nem túl hosszú – kb. 4 órát vesz igénybe mindenestül. Végig kiépített kanyon, mindössze két 40

méteres kötél kell hozzá. Igen változatos rövidebb – hosszabb csúszások és ereszkedések követik egymást. Mind nagyon élveztük, és a nap folyamán egyszer sem esett komolyabban.

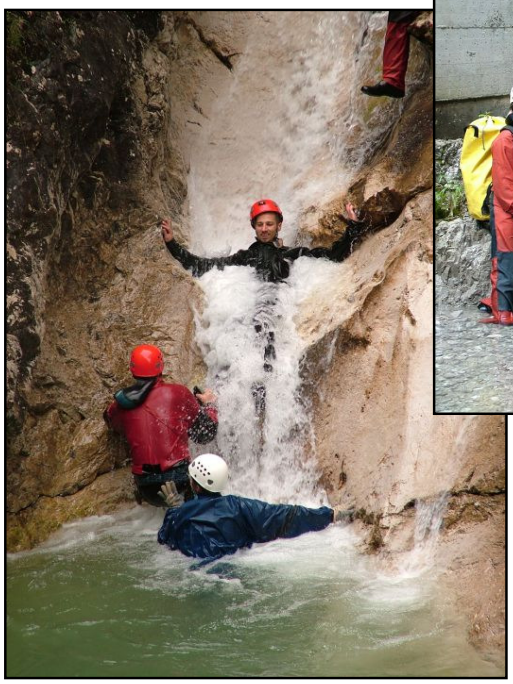

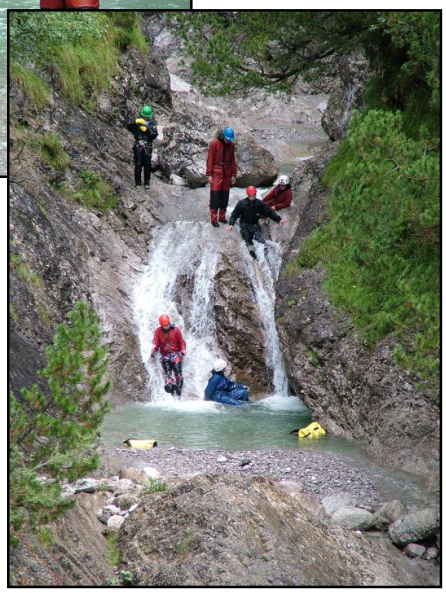

Délután még visszaautóztunk Agordóba és mivel készleteink kifogyóban voltak, bevásároltunk. Szállást a San Lucanzo-völgyben találtunk másnapi célunk a Monte Agner (2872m) északi fala alatt.

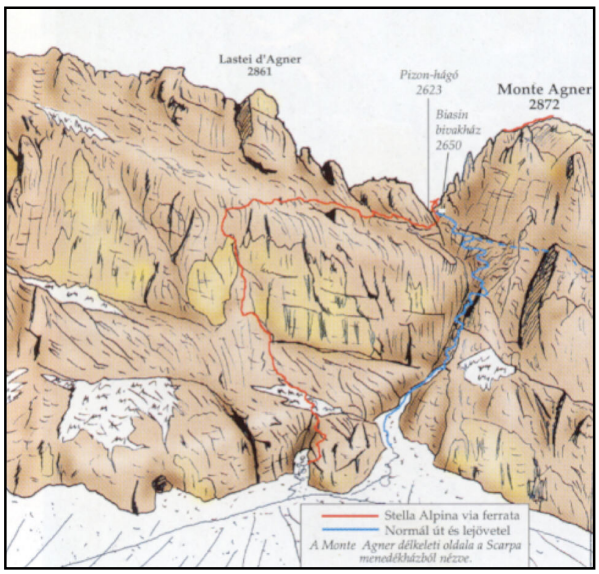

Reggel megkerülve a hegyet, Frassené városkája felé vettük az irányt, síliften felmentünk a Scarpa–Gurekian (1742m) menedékházhoz, ahonnan a Stella Alpina via ferrata beszállása további 30 percre volt. Annak ellenére, hogy kalauzunk elvéthetetlennek írja le a ferrata beszállásig vezető utat, ez két embernek közülünk - a szemet gyönyörködtető virágok fotózása során – sikerült. A Stella Alpina egy nem túl látogatott ferrata, igen fárasztó, nehezen mászhatónak tartott szakaszai vannak. Bár a túrát egynaposra terveztük, csak a tervezettnél lassabban sikerült haladnunk, így kénytelenek voltunk az éjszakát a Biasin bivakházban tölteni (2650 m). Mire a bivakházhoz értünk eléggé elfáradtunk, így a Monte Agner csúcsát csak néhányan érték el, a fáradtabbak inkább a háznál maradtak. Mivel nem hegyen éjszakázásra készültünk, ezért se hálózsák, se túl sok élelem nem volt nálunk. Az

este folyamán még egy négy személyes svájci sziklamászócsoport is megjelent. A kilenc személyes bivakházban tizenketten aludtunk, nem túl kényelmesen. A másnapi lemenet sem volt sétagalopp, az út egy részét hó és jég borította. Bár sikerült elfáradni, a túráról elmondható, hogy igazi élmény volt. Újra lementünk előző kanyonunk környékére (Rist. La Stanga), a csoport egyik része a délutánt pihenéssel töltötte, az aktívabbak kanyonozással.

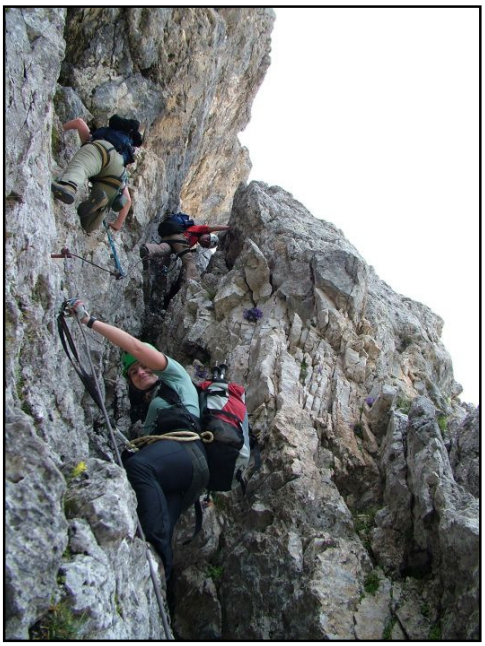

Egy kis via ferrata, útban az Agnerre

A Monte Agner csúcsán

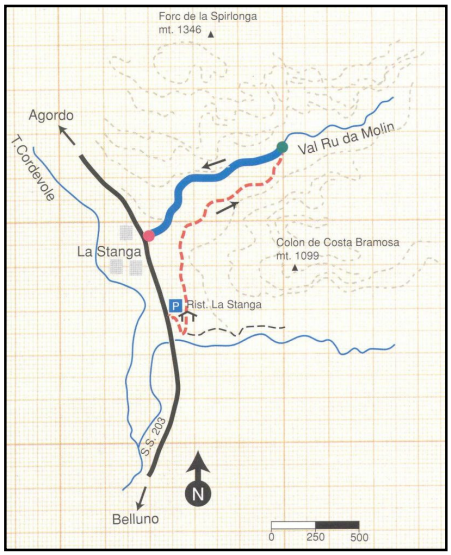

Val Ru da Molin kanyon összesen kb. 3-4 óra alatt bejárható. Kötéligénye 1* 50 m. A jól kiépített kanyon beszállását 40 perc alatt érjük el. A 2 órás kanyonélményt 3-5 m-es ugrások és (kb. 7db) 20-25m-es ereszkedés teszi változatossá a 180m szintkülönbség ellenére. A kellemes időtöltés után szállásul a már bevált San Lucanzo-völgyet választottuk.

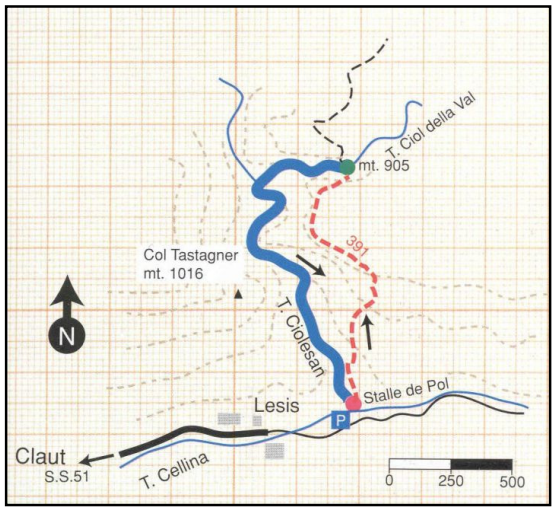

Következő napi célként egy távolabbi kanyont választottunk a Torrente Ciolesan-t. Ehhez Belluno-t útbaejtve, Longarone-n keresztül vezet az út. Az S251 sz. útról az SS 51 sz. útra tértünk rá, magunk mögött hagyva Pinedo és Claut településeket. A 265m szintkülönbség varázslatos kanyont rejt. Bejárásához 2x40m kötél, 4-5 óra szükséges. A kb. 8 ereszkedés közül a legnagyobb 27m, csúszások, a jobb oldalkanyonba felmászva ámulatba ejtett minket egy hatalmas néhány kavicson támaszkodó kőtömb. Vizet nemcsak alulról, de felülről is kaptunk eső formájában. Sajnos a folyócska esése a túra végére lecsökken, inkább csak evickélésre van lehetőség, de mindenképp megéri.

Az autókat őrizve a túrából kimaradt társaság felélte alkoholtartalékainkat. Ezt a visszatérők nem vették jó néven. Az éj leple alatt szállásként kihasználtuk a helyszínt.

Az esőre álló idő és némi fáradság miatt, úgy döntöttünk hogy pihenésképpen megnézzük a Lago del Vajont völgyzáró gátját. Ehhez a Longarone felé vettük az irányt. A gát hatalmas, de nemcsak nagysága tette ismerté, hanem 1960-ban az ott történt katasztrófa. A feldúzzasztott tavat határoló hegyoldal megcsúszott és a vízbe zúdult. A szomorú történet során a víz elöntötte a Longarone-t is - számos emberéletet követelt. A gát mára használaton kívül van. Mindenesetre rémisztő és egyben monumentális látványt nyújt.

A Vajont-i völgyzáró gátnál

Innen utunkat a Duran hágó felé folytattuk, ahol is megebédeltük és süttettük magunkat a napon. Talán ez volt az első, teljesen esőmentes napunk az egész hét alatt és nagyon élveztük. Délután elindultunk haza Dobbiaccion keresztül Lienz felé. Az éjszakát Ausztriában töltöttük, a Lienzi Dolomitok hegyei között egy pajtában aludtunk. Az eső természetesen megint esett, de cserébe

szivárvánnyal jutalmazott minket. Reggel aztán megcéloztuk Magyarországot. Körmenden a Korona étteremben elfogyasztottunk egy búcsúebédet.

A túráról elmondható, hogy mindenképpen megérte. Bár végig eső kísérte, sok gondunk akadt az egyik autóval az átélt élmények feledtetik a kevésbé kellemes pillanatokat. Az otthonitól gyökeresen eltérő környezet, igazi kikapcsolódást nyújt az aktív pihenést kedvelőknek. Az, hogy a társaság remek volt, már csak ráadás.

A túra résztvevői: Fodor István (Pesta), Glódi Ilona (Ila), Ollé Péter (Pe'ti), Seres Anikó (Anesz), Szira Fruzsina (Fruzsi, Manka), Tegzes András (Taknyász), Tegzes Zoltán (Zéé), Varga Adrienn (Adri).

Egy termékeny hét krónikája

(Balogh András)

A DVP háznál

Végre eljött az indulás napja, amit már nagyon vártunk. Augusztus 25.-én reggel indultunk útnak, Olaszországba, Gabesz és Én! Délutánra már a jól ismert gyülekezőhelyen voltunk Sella Nevea parkolójában. Másnap reggel megérkeztek a többiek is, Börcsök Péter vezetésével.

Az üdvözlés után mindenki lázas pakolásba kezdett, majd következett a felvonózás a Caninra. Felfelé menet közben megnéztünk egy pici barlangot, aminek elég hamar megláttuk a végét. Estére már a DVP háznál voltunk és mindenki tervezgette, hogy másnap mit fog csinálni, melyik barlangba fog menni.

Felhők között - kilátás a fennsíkról

Én a nagy létszámra való tekintettel, a Gortani átmenő túra mellett döntöttem (helyesen). A többiek a Gratta DP-t választották. Mi öten egy jól mozgó csapatot alkotva indultunk az átmenő túrára, ami remekül sikerült. Eljutottunk számomra eddig ismeretlen szakaszokba is, amit addig csak a többiek elmondása alapján ismertem. Barlangban kb.12órát töltöttünk. A Magyar-barlangon keresztül jöttünk ki a felszínre, onnan egy kis sétával a parkolóba jutottunk. A társaság egy része már lent volt és készült a hazaútra. Gabesz és én azonban még nem jöttünk haza, hanem tovább indultunk, hogy másik tervünket a Grossglockner megmászását is beteljesítsük, melyet a Stüdl gerincen keresztül szándékoztunk kivitelezni.

Augusztus 28.-án rövid autókázás után máris Kalsban voltunk. Onnan a számomra ismert szerpentinen kígyózva, értünk fel a parkolóba a mászás kiindulópontjához. Az idő nem volt túl jó, kicsit aggodva figyeltem a sok úszófelhőt, amelyeken keresztül néha átsejlett a csúcs. Titkon azért bíztunk a jó időben. Az éjszakát a parkolóban töltöttük. Úgy döntöttünk - súlytakarékosság miatt -, hogy sátrat nem, csak egy hálózsákot viszünk magunkkal.

Másnap kipihenve indultunk fel a Stüdl Hüttére. Jó 4 óra gyaloglás után láttuk meg az épületet. Estére teljesen kitisztult az ég és lehűlt a levegő. Egész délután pihentünk, ettünk, sétáltunk és a másnapi mászásról beszélgettünk. Két oldalról nyitott felvonóházban vertünk tanyát. Hajnalban keltünk, hogy ne kelljen kapkodni, mindenre legyen idő. Alig vártuk az ébresztőt, mert az egy darab hálózsák alatt kuporogva nem volt éppen melegünk.

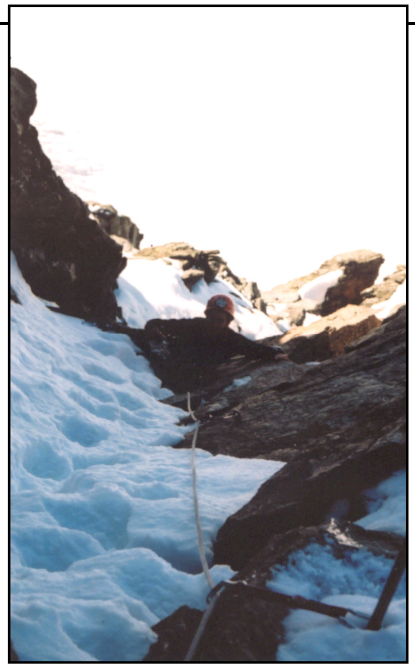

Mászás közben

Az "ébredés" után rövid főzőcske, pakolás. A felesleges cuccokat bevittem a házba. Majd indulás a gerincre! Mire kivilágosodott már a beszállásnál voltunk. Vissza-vissza pillantva láttuk az utánunk jövő partikat, akik nem voltak kevesen. A gerincen a mászás nagyon élvezetes és könnyű, igazi élménymászás volt, végig én mentem elölben. Egy óra körül értünk fel a csúcsra. Gyors fotózás, gyönyörködés. Az iszonyat tömeget látván, azonban - ami a normál úton közeledett - hamar lefelé indultunk. Itt voltak negatív dolgok, de ezt nem részletezem, mert a mászás nem erről szólt (nekünk). Késő estére Gabeszkám és én lent voltunk a kocsinál. Lefelé menet már csak az evésen és a pihenésen járt minden gondolatunk.

Ausztria tetején – a Grossglockner csúcsán

Gabesz remekül teljesített egyszer sem nyühögött, "férfiasan" állta a sarat. ("Gabeszkád nagyon élvezte"). Másnap kipihenve, kényelmesen összepakolva rengeteg élménnyel megrakodva, két fős kis csapatunk búcsút intett ennek a remek és csodálatos helynek: Gabesz + Béé.

Búcsú a hegyektől

III. Mecseki Agyagos barlangászverseny

(Tegzes Zoltán)

Második alkalommal került megrendezésre a Mecseken kutató csoportok, egyesületek játékos barlangász vetélkedője. Idén 7 csapat, és 18 egyéni induló mérte össze tudását, ügyességét. A rossz időjárás ellenére mindenki lelkesen vágott neki a megpróbáltatásoknak, és sokan vihettek haza értékes nyereményeket

Lassan hagyománnyá válik, hogy nyár végén, még iskolakezdés előtt lelkes barlangászok csörtetésétől lesz hangos a nyugat –mecseki karszt. Idén szeptember 9-11. közt került megrendezésre a III. Mecseki Agyagos barlangászverseny. Fizikailag ugyan ez csak a második megvalósult ilyen verseny volt, de 2004-ben is elkezdődött a szervezése, csak akkor technikai okok miatt a megvalósulás meghiúsult.

„Vigyázó szemek"
A szervező bizottság, rendezőség, versenybíróság és zsűri egyben

Ez a verseny amolyan házi megmérettetés volt, a Mecseken kutató, tevékenykedő csoportok, egyesületek kaptak rá meghívást.

A gyülekező és a regisztráció péntek estére lett meghirdetve. Délutántól késő estig érkeztek a versenyezni, vagy csak nézelődni, szórakozni vágyók. A táborozás és egyben a verseny központja a Szuadó- völgyben lévő SZKBE nyári tábor volt. Este a tábortűz mellett röviden ismertetésre került a másnapi menetrend.

A szombati csapatversenyen 7db három fős csapat indult. A csapattagok beosztása sorsolással történt, minden csapatba került egy tapasztaltabb, a területet jobban ismerő ember, melléjük sorsoltuk a kevésbé tapasztaltakat. Ezzel próbáltuk megteremteni az egyenlő esélyeket. Szerencsére összeférhetetlenségi problémáktól nem kellett tartanunk, hiszen családias volt a légkör. Az időjárás sajnos nem volt kegyes, délelőtt esett.

A verseny reggel 8 órakor indult beöltözéssel. A csapat 2 tagja bekötött szemmel öltöztette be a harmadik társukat. Gyorsaság alapján kaptak pontot, valamint egy sorszámot és egy térképet és rögtön indulhattak is a tájékozódási feladatra. Előző nap 7, nem túl távoli barlangban helyeztünk el lapra írt számokat. Minden számból kettő lett elhelyezve más-más barlangban. A csapatoknak meg kellett keresniük és ki kellett hozniuk a barlangokból azt a számot, amit a beöltözés után kaptak (mindkettőt). Ha csak az egyik számmal tértek vissza, akkor természetesen kevesebb pont járt. Itt is beérkezési idő alapján pontoztunk. Ennél a feladatnál a szerencse is nagy hangsúlyt kapott, aki mindjárt az első 2 barlangban meglelte a számát, az hamarabb végezhetett. De hát a barlangkutatáshoz kell egy kis szerencse is!

(Persze igyekeztünk úgy szétosztani a számokat, hogy ne egymás melletti barlangokba kerüljenek). A barlangok bejárásához nem volt szükség kötélre, de próbáltunk nehezen járható, „kényelmetlen” barlangokat választani. A csapatok azt is feladatul kapták, hogy hozzanak vissza a táborba egy minél furcsább tárgyat. Nem lett meghatározva, hogy mi az hogy furcsa, ezt a csapatokra bíztuk. Volt aki taplóval, volt aki egy nagyméretű, agyonrozsdásodott csigával tért vissza, a „SültBöllér” csapat Böllérsütéshez szükséges fűszereket hozott, de hoztak vissza híg iszappal színültig töltött gumicsizmát is. Itt a pontozás a zsűri (a szervezők) szubjektivitásán múlott. Zárójeles megjegyzés, hogy végig nagy egyetértés volt a zsűriben. Pár szót a zsűririől is illik írni: tagjai Rostás –Böllér- Attila (SZKBE), Ország –OJ- János (SZKBE), Tegzes –Zé- Zoltán (ProNatura). A verseny előtt is, és a verseny alatt is hangoztattuk, hogy a zsűri megvesztegethető, ennek ellenére igen kevés, számszerint 1 db felajánlás érkezett. Mit tegyünk, ha mindenki ennyire becsületes!

Szorít a nyolcas

A csapatok visszaérkezése után 10 kérdésből álló elméleti tesztet kellett kitölteni, közben mód nyílt némi energia bevitelre is.

Délután tréfás ügyességi feladatok következtek. Szorítónyolcas kötése fa köré úgy, hogy a kötélvégek a 2 csapattag derekára vannak kötve. Kötélhúzás patak felett. Ez olyan népszerűnek bizonyult, hogy a végén kellett tartanunk egy össznépi kötélhúzást is (szépek az okosok ellen). Ezután a csapatokból 1-1 embernek választani kellett egy B verziós technikát kötélmászáshoz (pruszik+poignée; pruszik+kroll; pruszik+stopp). A trükk a dologban az volt, hogy nem magának választotta, hanem egy másik csapat emberkéjének („érdekes” módon a két pruszikot senki sem választotta). Ezután kötélpályán kellett a csapatok 1-1 tagjának végigvinni egy csordultig töltött felespoharat. Itt a gyorsaság mellett azt is pontoztuk, hogy mennyi víz maradt a pohárban. Érdekes megoldásokat láthattunk: csizmaszár és lábszár közé szorított pohár; egykézben tenyérrel letakarva; pohár szélére harapva. Kikötés volt, hogy nem ér kiinni aztán visszaköpni. Végül természetes anyagból kellett barlangász emlékművet építeni. Itt aztán elszabadult a képzelet, pl. a „BöllérKiller” csapat – nevükhöz méltón- többszörösen meggyilkolt overált állítottak ki; volt emlékmű, melyen nagyméretű fallikus alakzatra kapaszkodtak fel kötélen apró emberkék; készült kötélen lógó kitömött alak is. Nehéz volt a döntés, látszott a

Vigyázz a vízzel!!!

Emlékmű

műveken, hogy sok szellemi munka van mögötte, ezért a zsűri úgy döntött, hogy ezért a feladatért minden csapat a maximális pontot kapja.

Végül nem maradt más feladat, mint megvacsorázni, pihenni, beszélgetni, énekelni.

Vasárnap az egyéni verseny következett, fiú – lány kategóriában. Egy összetett kötélpályát kellett legyűrni. A pálya első szakaszán a földön kifeszített, egy átszereléssel és 2 szűkülettel tarkított „kötélhídon" kellett mászógépekkel végigmenni. Hála az esőnek, mindenki otthon érezhette magát a földön fekve, ugyanis kellően sáros volt. A kötélpálya fán folytatódott (felmászások és ereszkedések is), végül kissé feszes kötélhíd következett. Az egyéni versenyen 18 emberke indult. Kora délután következett az eredményhirdetés és díjkiosztás csapatban és egyéniben is.

Kötélhíd szűkülettel

Csapatban az igazi nyeremény a verseny egyik névadója, az agyag vándorkupa elnyerése volt (a másik névadó a verseny után az indulók overálján található kéreg)

A hangulat és a szervezés remek volt (ez utóbbi megítélése másoktól származik, nem a szerzőtől), jövőre ugyanitt….

Eredmények:

Csapatverseny:

	adható pont	Na	Sült Böllér	Fekete lyuk	Még nem tudjuk	Szuadó Beach Szerintem	Böllér Killer	Hetedik
Beöltözési verseny	10p	9	7	4	5	**10**	8	6
Tájékozódási barlangászás	30p	**30**	29	25	26	27	28	24
Furcsa dolog	10p	7	9	**10**	7	8	7	7
Tesztlap	10p	5	4	4	4	5	4	5
Csomókötés	10p	4	9	7	6	8	5	**10**
Kötélhúzás	10p	5	9	10	8	5	5	7
B-verzió	10p	7	8	10	4	9	5	6
Kötélpálya	10p	7	8	6	6	5	6	4
Emlékmű	10p	10	10	10	10	10	10	10
Többletpont					2			1
Összesen	110p	84	93	86	78	87	78	80
Eredmény		**4**	**1**	**3**	**6**	**2**	**6**	**5**

Egyéni verseny:

Név	Egyesület	Megjegyzés	Idő	Helyezés
Szatyor Miklós	PNKBE	1 gép	13:40	
Főző Péter	SZKBE		15:07	
Salamon Szabolcs	SZKBE	pad felett	12:17	3
Ollé Péter	PNKBE	1 gép	19:32	
Gál Benedek	MKCS		21:39	
Hajdú Csaba	Pizolit		16:06	
Raisz Péter	SZKBE		21:08	
Zsaca	Pizolit		10:05	2
Losonczi Gábor	független		17:37	
Tegzes Andris	PNKBE		9:04	1
Horváth Henrik	SZKBE		22:25	
Glódi Ilona	Pizolit		19:13	2
Angyal Dorottya	PNKBE		19:37	3
Gubacsi Rita	SZKBE		21:35	
Szeredi Anna	SZKBE		16:11	1
Varga Karolina	SZKBE		20:10	
Hegedűs Anett	SZKBE		24:29:00	
Varga Adrienn	PNKBE	1 gép	26:54:00	

Az egyéni és egyesületi felajánlásoknak hála, értékes díjakat tudtunk kiosztani:

Csoportban:

1. csoport 3 db Mountex póló, 1 db 10 000 Ft-os Mountex vásárlási utalvány, 1 db fütyülős barackpálinka
2. csoport 3 db Mountex póló, 3 db könyv
3. csoport túrótorta, 3 db karabíner

Egyéniben:

1. női 1 db 5 000 Ft-os Mountex vásárlási utalvány
2. női 1 db túrazokni, 1 db karabíner
3. női 1 db Mountex póló, 1 db bögre

1. férfi 1 db 5 000 Ft-os Mountex vásárlási utalvány
2. férfi 1 db túrazokni, 1 db karabíner
3. férfi 1 db Mountex póló, 1 db bögre

Támogatók:

Tarnai Tamás, Pacári Miklós, Rostás Attila, Szőke Emília, PNKBE

Köszönjük nekik!

Pro Natura Karácsonyi éjszakai túra 2005

(Komáromi Szilvia)

Hagyományőrző Karácsonyi éjszakai túránkra egy lelkes csapat verbuválódott: Balogh András (Bé), Fábián Rudolf (Rudi), Komáromi Szilvi, Kovács Gabi, Ollé Péter (Pe'ti), Szatyor Miklós (Minki), részvételével. Pe'ti szervezésében egy igazi téli kalandban lehetett részünk a Kelet-Mecsekben

Árpádkori templom Mecseknádasdnál

A túra időpontja: 2005. december 25-26.
Időtartam: 8.5 óra (este 8-tól hajnali 4.30-ig)
Útvonal: Mecseknádasd- Óbánya- Kisújbánya- Püspökszentlászló- Zobákpuszta- Árpád tető
Távolság: kb. 24km

Pécsről az esti 7 órás busszal indultunk Mecseknádasdra, ahol az Óbányára vezető útra térvén rögtön bemelegítettünk. Előkerültek a sapkák, sálak, meleg ruhák és a meleg italok.

Óbányához közeledvén igazi karácsonyi hangulat uralkodott el a csapaton, látván a völgyben épült házikók füstölgő kéményeit és a pislákoló fényeket. Egyetlen épületet találtunk nyitva, a templommal szemben lévő kulturális gyülekezőhelyet, a kocsmát. Rajtunk kívül csak a kocsmárost találtuk ott, aki úgy fogadott bennünket, mintha számított volna rá, hogy Karácsony éjszakáján este 9 körül beállít egy 8 fős, nem éppen szokványosnak mondható csapat. Talán számára ez volt a karácsonyi csoda, ami ott, a mi társaságunkban valósággá is vált.

Óbányai „pihenő"

Óbányáról már havas erdei ösvényen haladtunk tovább Kisújbányára, ahol a

Úthan Kisújbányára többször kereszteztük a patakot

haranglábnál megpihentünk, térképet egyeztettünk. Itt is csak pislákoló kandallók fényét láttuk egy-két házban, emberrel nem, csak néhány ridegen tartott háziállattal találkoztunk, akik útba igazítottak bennünket a falu főutcáján, ahol nehéz volt, de sikerült kicsit eltévednünk.

Házikecskék

A völgyből a Miske-tető felé vettük az irányt, ami a Cigányhegy alatt van, 475 m-en. Ezen a tisztáson haladva, a teli-hold fényében és a fehér hó megvilágításában nagyon jól kivehető volt a Zengő csúcsa, a völgyes részekre jellemző ködnek itt már nyoma sem volt. A Diós-kúthoz érvén kulacsainkat megtöltöttük vízzel és a Vadaskert melletti turistaúton Püspökszentlászlóhoz érkeztünk. Püspökszentlászló a Zengő északi lábánál, gyönyörű helyen fekvő üdülőfalu. Nevének eredete Szent László királyhoz fűződik. A király bölényvadászat közben a vihar elől itt, egy barlangban talált menedéket. Emlékül kápolnát építtetett, ami mellé falu települt.

A Kisújbányai főutcán

Diós-kút

A havas kis falun csendesen áthaladtunk és az út szélén egy Mária szobrot találtunk, amit megpróbáltunk megörökíteni. Visszatekintve az útra ahonnan érkeztünk, szép látványt nyújtanak az egymásba érő hegyek. Innen több úton is vissza lehet térni Pécsre, pl. Hosszúhetény felé és onnan busszal tovább, ami a rövidebb, de éjszakai túra lévén, mi a gyalogos, hosszabb megoldást kellett, hogy válasszuk. Ezért a Mária szobor után rögtön letértünk a kék négyzettel jelölt turistaútra, ami a Pap-rét felé vitt bennünket egy fárasztó emelkedő megtétele után.

Kisebb hezitálás, bizonytalankodás után szégyenszemre eltévedtünk. Mire ráeszméltünk, hogy melyik úton vagyunk már nem volt értelme visszafordulni. A kényszerű kerülőút továbbvitt bennünket a Gyopár-kulcsosház felé, ahonnan aztán kiértünk egy betonútra, ami Hírd, Komló, Mázaszászvár útvonala. Az útkereszteződés után Hird irányában találjuk Zobákpusztát. A Mecsek lakatlan erdeiben a XIII. században kezdték meg az erdőirtást, ekkor létesült Zobákpuszta, mely a régi okiratokban Zabaguy néven szerepel. 1954-ben Komlóhoz csatolták.

Utunk Köves-tetőt és Béta-aknát érintve haladt tovább a valamikori Hársas-kulcsosház majd Koszonya-tető felé, ahol több elhagyatott bányát is találtunk. Az egyik külfejtésben pedig egy furcsa, misztikus eredetű zöld fényt, amiről Tegzes Andris közelebbi tudomást is akart szerezni, de nem engedtük neki, hogy „bevesse” magát a mélységbe.

Már a Köves-tetői hotelnél érzékeink azt súgták, hogy a Pe'ti által beígért 12km ösztáv már megvolt. Azonban csak Koszonya-tető után vált nyilvánvalóvá, hogy vezetőnk a Mecsek térképén szereplő léptékek közül a kisebb léptéket használta fel a távolságok kiszámítására. Ezért túránk nem 12, hanem legalább 24km lesz, (csak) Árpádtetőig.

Ettől fogva túránk nagy része már betonúton folytatódott célunk felé, ami elég végeláthatatlannak tűnő volt. Hajnali fél négy felé az egyik beágazónál rövid rendőrségi igazoltatás után tisztáztuk magunkat és végül megérkeztünk biztonságosan a várva-várt kereszteződéshez. Könnyed túrára készült csapatunk már nem vállalta be a plussz 12km-es hosszabbítást Dömörkapu felé. Azért hála Pe'ti előrelátásának, Ő az autóját Árpádtetőn hagyta így két fordulóban ugyan, de 5:00-kor már mindenki a maga karácsonyi meleg otthonában szuszoghatta ki az éjszakai kirándulás fáradalmait.

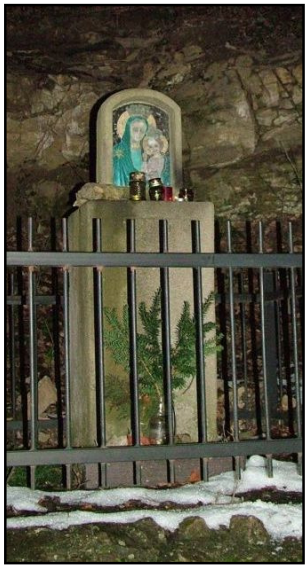

Püspökszentlászló határában mi is gyújtottunk egy gyertyát Mária és a kis Jézus szobránál

Kiadja a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület
7624 Pécs, Székely Bertalan út 33.
Tel./Fax.: 72/330-866;
Szerkesztette: Ollé Péter

Pécs, 2006.